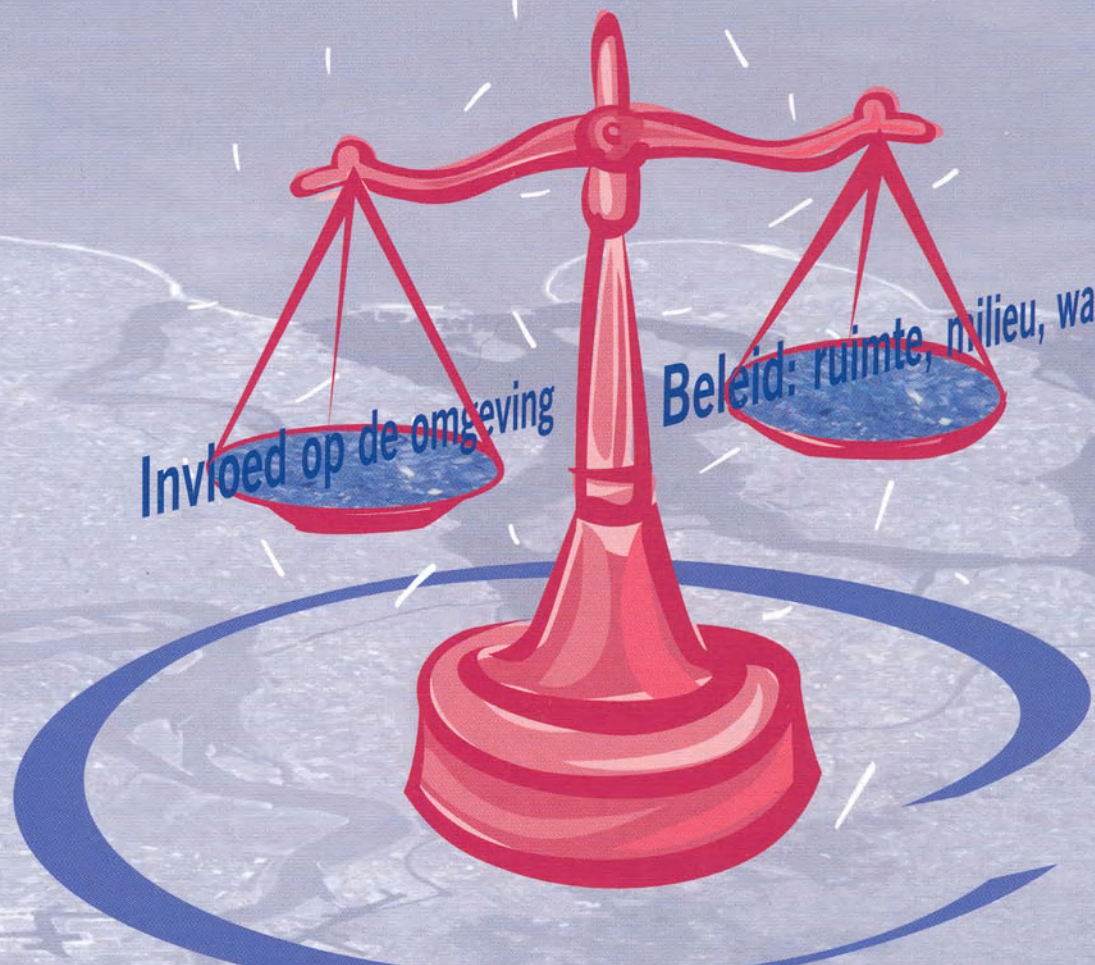




Evaluatie van het omgevingsbeleid

Omgevingsbalans 2003



Invloed op de omgeving

Beleid: ruimte, milieu, water

Monitoring en evaluatie van streekplan, milieubeleidsplan en waterhuishoudingsplan

Omgevingsbalans 2003

mei 2004

Provincie Zeeland

Directie Ruimte Milieu en Water

Inhoudsopgave

Samenvatting: Beleid gewogen	5
1. Inleiding	13
- Breedte, periode en beperking van de omgevingsbalans	13
- Indeling van de omgevingsbalans	13
- Formele rapportageplicht	13
- Landelijke ontwikkelingen op hoofdlijnen	14
2. Stedelijk gebied	15
2.1 Doelstellingen	15
2.2 Resultaten	15
2.2.1 Versterking van het stedelijk gebied	15
- Bevolkingsontwikkeling	15
- Bundeling van wonen	17
- Herstructurering woningvoorraad	19
- Leegstand en niet-permanent gebruik woningen	19
- Binnensteden en knooppunten openbaar vervoer	19
- Gemeentelijke visievorming	20
2.2.2 De kwaliteit van de woonomgeving	20
- Kwaliteit van de woning	20
- Geluidsbelasting	20
- Bodemkwaliteit	21
- Luchtkwaliteit	22
- Wateroverlast	22
- Drinkwatervoorziening	24
2.2.3 Effecten op de omgeving	24
- Energieverbruik	24
- Waterverbruik	25
- Waterkwaliteit	25
- Inzet van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing	26
2.3 Belangrijkste conclusies voor het stedelijk gebied	28
3. Bedrijvigheid	29
3.1 Doelstellingen	29
3.2 Resultaten	29
3.2.1 Aanbod bedrijfsterreinen	29
- Toedeling bedrijfsterrein voor (haven)activiteiten	29
- Nieuwe bedrijfsterreinen	31
- Lokale bedrijfsterreinen	31
- Revitaliseren van bestaande bedrijfsterreinen	31

3.2.2	Effecten van bedrijvigheid op de omgeving	32
-	Luchtkwaliteit	32
-	Bodemkwaliteit	35
-	Geluidsbelasting	35
-	Stankhinder	36
-	Goederenstromen	37
-	Externe veiligheid	37
3.2.3	Duurzame ontwikkeling en innovatie	39
-	Ontkoppeling Milieu en Economie	39
-	Duurzaam ondernemen	40
-	Optimaliseren waterketen	42
-	Energiebesparing en windenergie	43
3.3	Belangrijkste conclusies ten aanzien van bedrijvigheid	45
4.	Landelijk gebied	47
4.1	Doelstellingen	47
4.2	Resultaten	47
4.2.1	Landbouw	47
-	Agrarische bedrijfsvoering	47
-	Glastuinbouw	49
-	Waterhuishouding t.b.v. de landbouw	49
-	Diffuse bronnen	50
-	Vrijkomende agrarische bebouwing en niet-agrarische neventakken	51
-	Uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland	51
4.2.2	Toeristisch-recreatief product	51
-	Verbreiding recreatief product	51
-	Recreatieve infrastructuur	52
-	Effecten op de omgeving	53
-	Recreatievisie gemeenten	54
4.2.3	Natuur en landschap	54
-	Natuur- en landschapswaarden	54
-	Natuurontwikkeling (EHS)	55
-	Waterhuishouding voor de natuur	56
-	Milieubeschermingsgebieden	56
4.2.4	Kwaliteitsaspecten landelijk gebied	57
-	Duurzaam beheer waterbodems en baggerspecie	57
-	Bodemsanering en bodembeheer	57
4.3	Belangrijkste conclusies voor het landelijk gebied	59
5.	Kust en Deltawateren	61
5.1	Doelstellingen	61
5.2	Resultaten	61
5.2.1	Kustveiligheid	61
-	Ontwikkeling van kustbeleid	61
-	Kustverdediging	62

5.2.2	Deltawateren	62
	- Delta in Zicht	62
	- Westerschelde	63
	- Nationaal Park Oosterschelde	64
	- Krammer-Volkerak	64
5.2.3	Recreatievaart	65
5.3	Belangrijkste conclusies voor kust en deltawateren	66
6.	Instrumenten	67
6.1	Doelstellingen	67
6.2	Resultaten	67
6.2.1	Actuele provinciale regelgeving	67
	- Provinciale Milieuverordening	67
	- Verordening Waterhuishouding Zeeland	68
	- Peilbesluit	68
6.2.2	Adequate vergunning- en ontheffingverlening	68
	- Vergunningverlening bedrijven	68
	- Vergunning- en ontheffingverlening onttrekking zoet grondwater	69
	- Vergunningen Natuurbeschermingswet, Boswet en Flora- en Faunawet	69
	- Peilbeheer; vaststelling GGOR	69
6.2.3	Efficiënte Handhaving	69
	- Effect en rendement handhaving	69
	- Afstemming grijze, rode, groene en blauwe handhaving	70
	- Risicoanalyses zwembaden	70
	- Vuurwerk	71
	- Vrijkomende grondstromen	71
	- Milieuklachten/Milieumeldpunt	71
6.2.4	Inzet eigen instrumentarium	71
	- Gebiedenbeleid	71
	- Grondbank	72
	- Communicatie rond industrieterreinen	72
	- Overleg met gemeenten en andere instanties	72
	- Toetsing gemeentelijke plannen	73
	- Watertoets	73
	- Actieprogramma Duurzame Energie en Energiebesparing	73
6.2.5	Afvalbeleid	74
6.2.6	Natuur- en milieueducatie	75
	- Zeeuwse Milieuprijs	75
	- Milieufonds	76
	- Leren voor Duurzaamheid	76
6.3	Belangrijkste conclusies	77

Beleid gewogen

De omgevingsbalans geeft een beeld van wat tot 2003 bereikt is bij de uitwerking van het provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving, zoals dat vorm kreeg in streekplan, milieubeleidsplan en waterhuishoudingsplan.

Uit de omgevingsbalans blijkt dat de zorg voor een duurzame kwaliteit van de fysieke leefomgeving in Zeeland nadrukkelijk inzet geweest is van het provinciale beleid. Daarbij is samengewerkt met andere overheden, instanties en bedrijven. Dit komt tot uiting in het bewust omgaan met de ruimte, de integrale aanpak van plannen met bewuste aandacht voor water en milieueisen, de strijd tegen vervuiling en verstoring en het herstel van scheef gegroeide situaties. Ondanks deze resultaten geeft de balans ook aan dat we er nog niet zijn. Intensivering van beleid en uitvoeringsinspanning is op sommige terreinen noodzakelijk. Ook de onderlinge afstemming en versterking van activiteiten en plannen vragen aandacht. De 'aanbevelingen voor omgevingsbeleid' in dit hoofdstuk geven hiervoor een handreiking. In het komende omgevingsplan, dat in 2006 vastgesteld zal worden, wordt er op ingespeeld.

Het milieubeleidsplan 'Groen licht' en het waterhuishoudingsplan 'Samen Slim met Water' zijn inhoudelijk gericht op een planperiode van zes jaar. Beide plannen zijn formeel vastgesteld voor een periode van vier jaar. Voor het streekplan geldt een dergelijke beperking niet.

Uit de omgevingsbalans, waarvan de milieu/waterverkenning onderdeel uitmaakt, kan geconcludeerd worden dat de inhoudelijke planperiode van zes jaar voor het milieubeleidsplan en het waterhuishoudingsplan gehandhaafd kan blijven. Er kan dan ook volstaan worden met een formele verlenging van de beide plannen met twee jaar.

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van de weging die binnen de omgevingsbalans tot stand kwam en een aantal inhoudelijke aanbevelingen.

Het hoofdstuk volgt de indeling van de discussienota over het nieuwe Zeeuwse omgevingsbeleid 'Koersen voor onze omgeving' met achtereenvolgens sociaal-culturele aspecten, economische en ecologische aspecten.

De verschillende hoofdstukken van de omgevingsbalans gaan verder op de materie in.

Bewoonbaar Zeeland

Bevolking

Het inwonertal van Zeeland groeit nog langzaam. De bevolkingsprognose laat echter een gestage afname van deze groei zien, met op middellange termijn een afname van de bevolking. Daarmee komt de doelstelling van evenwichtige groei van de bevolking met een verschuiving van de groei van het platteland naar de stad op den duur in gevaar. De beleidsvraag voor de komende tijd is of en hoe op de verwachte ontwikkeling ingespeeld moet worden.

Gemeentelijke visievorming

Aan een evenwichtige ontwikkeling van het stedelijk gebied moet een breed gedragen visie ten grondslag liggen. Integrale gemeentelijke visievorming voor het stedelijk gebied kwam tot stand voor het Stadsgewest Vlissingen/Middelburg, de ontwikkelingszone Goes/Kapelle/Borsele en de Kanaalzone. Buiten de stedelijke ontwikkelingszones ontwikkelden gemeenten nauwelijks integrale visies; zij zien meer in sectorale visies. Dit vraagt voor de komende tijd een heroverweging van de afspraak tussen provincie en gemeenten.

Bundeling van wonen

Eén van de beleidsdoelen binnen het ruimtelijk beleid is bewust omgaan met beschikbare ruimte. Daarom is ingezet op de bundeling van wonen in het stedelijk gebied.

De nieuwbouw van woningen in het stedelijk gebied neemt toe boven die in het landelijk gebied. De doelstelling voor het realiseren van woningbouw in het stedelijk gebied en in de dragende kernen wordt gehaald.

Kwaliteit woningen

Niet alleen is ingezet op de bundeling van de woonlocatie, maar ook op de kwaliteit van woningen. Bij de indeling van de woningen krijgt levensloopbestendigheid steeds meer aandacht, waardoor in een veranderende samenleving (vergrijzing van de bevolking) de woningen met weinig moeite aan te passen zijn aan andere eisen.

Het Zeeuws Convenant Integrale Woonkwaliteit moet de komende tijd echter heroverwogen worden, omdat het draagvlak ervoor dreigt te stagneren.

Milieu

De provincie ondersteunt lokaal milieubeleid en stimuleert duurzaamheid in stedelijk gebied. Tot 2003 was de aandacht vooral gericht op de thema's geluid, water en energie. In het tweede deel van de planperiode wordt voor de ondersteuning een integralere aanpak gekozen, zodat milieu- en duurzaamheidsaspecten bij ruimtelijke plannen goed aan bod kunnen komen.

Met gemeenten zullen hiervoor projecten worden opgezet. De milieukwaliteit van de woonomgeving verbetert. In het stedelijk gebied voldoet de luchtkwaliteit aan de gestelde eisen, behalve voor fijn stof. Hoge concentraties fijn stof komen voor in enkele drukke delen binnen de steden. Intensief verkeer in combinatie met gesloten bebouwing en een hoge achtergrondconcentratie zijn hier debet aan. Door de hoge achtergrondconcentratie zal fijn stof naar verwachting nog langere tijd een probleem blijven.

Het gemeentelijk geluidsbeleid kreeg vorm via de ruimtelijke plannen. Verandering in wetgeving vraagt op termijn een heroverweging van het provinciaal geluidsbeleid.

Veiligheid

Zeeland heeft met de zware industrieën en de transporten op de Westerschelde een aantal risicosituaties binnen haar grenzen. Het provinciale veiligheidsbeleid richt zich op het zo klein

mogelijk houden van het risico door bedrijfsactiviteiten, zowel bij transport (routing van gevaarlijke stoffen) als bij inrichtingen (verbeteren van het veiligheidsmanagement, of een beter ontwerp van processen met meer veiligheidsvoorzieningen). Het rijk bereidt nieuwe wetgeving voor op het gebied van registratie van risicosituaties, informatie over risicosituaties en over normen voor het maximaal toelaatbaar risico. De uitvoering van dit nieuwe veiligheidsbeleid bevordert het rijk door uitvoeringsprogramma's te financieren. Gemeenten en provincie hebben een plan opgesteld om eigen veiligheidsbeleid te ontwikkelen en om het nieuwe veiligheidsbeleid uit te voeren. De provincie voert een sterke regie in dit traject. De veiligheidsrisico's worden verkleind door aanpassing van vergunningen of door voldoende afstand te houden tot kwetsbare bestemmingen. Verder is de risicobeheersing van het transport op de Westerschelde onderwerp van studie, dat in 2004 tot een oplossing moet leiden.

Bodem

Naar verwachting zal in 2004 de bodemkwaliteit in Zeeland in kaart gebracht zijn.

Om de bodemkwaliteit in het stedelijk gebied in kaart te brengen, stimuleert de provincie de gemeenten om bodemkwaliteitskaarten te maken die gekoppeld zijn aan bodembeheersplannen. Nog maar enkele gemeenten beschikken hierover. Dit vraagt in de komende tijd een extra stimulans.

Wateroverlast

Bij de ruimtelijke planvorming wordt steeds meer aandacht besteed aan water. De Watertoets is ingevoerd en de Zeeuwse gemeenten zijn begonnen met het opstellen van waterplannen. Daardoor krijgt het risico van wateroverlast al in een vroeg stadium aandacht. Beperking van dit risico wordt bereikt door technische maatregelen te treffen. De toegenomen aandacht heeft er nog niet toe geleid dat andere bouwlocaties zijn gezocht, terwijl dat voor een duurzame oplossing beter zou zijn. Andere factoren voor een locatiekeuze prevaleren altijd. Ter voorbereiding van het omgevingsplan wordt nader onderzocht in hoeverre water als ordenend principe meegenomen moet worden bij de ontwikkeling van bestemmingsplannen.

Kustbeleid

Veilig wonen in Zeeland is uitgangspunt bij het kustbeleid. Dit beleid kreeg een extra dimensie. Het Zeeuws Overlegorgaan Waterkeringen, waarin de provincie participeert, stelt een

nieuw Zeeuws Kustbeleidsplan op, waarin voor de komende tijd door medegebruik van de waterkering en een verbrede kuststrook ook kansen geboden worden voor recreatie en natuurontwikkeling. Het komende provinciale beleid moet hierop inspelen.

Aanbevelingen voor omgevingsbeleid:

- Inspelen op afname van de bevolkingsgroei;
- herbevestiging van de bundelingsdoelstelling. Vorm geven aan bundeling van wonen in het licht van het nieuwe rijksbeleid. Het concept 'organisch groeien van kernen' nader uitwerken;
- nadere uitwerking van duurzaam bouwen en duurzaam wonen;
- integrale gemeentelijke visievorming voor het stedelijk gebied buiten de stedelijke ontwikkelingszones;
- opnieuw formuleren van het provinciaal geluidsbeleid;
- ontwikkelen van een beleidsvisie op het gebied van externe veiligheid;
- aandacht voor bouwen op hoger gelegen gronden, dan wel anders omgaan met de combinatie bouwlocatie en hoge grondwaterstand.

Omgaan met economische dynamiek

Duurzaam ruimtegebruik

De zeehaventerreinen met de mogelijkheden voor havengebonden activiteiten bieden economische kansen voor Zeeland. Met de inspanningen voor het realiseren van een Westerschelde Container Terminal wordt hierop ingespeeld, maar ook door activiteiten en bedrijven te concentreren op de bedrijfsterrainen die daarvoor geschikt zijn. Bedrijven kunnen zich dan optimaal ontwikkelen en ook de invloed van bedrijfsactiviteiten op de omgeving blijft beperkt. Van optimaal ruimtegebruik binnen zeehavenindustrieterreinen is echter nog geen sprake. Enerzijds is er gebrek aan geluidsruimte voor te vestigen bedrijven, anderzijds is er een weinig terughoudend beleid bij de toedeling van fysieke ruimte aan bedrijven.

Omdat de logistieke functie steeds belangrijker wordt, moet de invloed van bedrijvigheid op het achterland een duidelijke plaats hebben in de planvorming; de kwaliteit van de leefomgeving langs de transportassen vraagt meer aandacht dan aanvankelijk is voorzien.

De regionale bundeling van bedrijvigheid neemt toe. Dit is in

het algemeen goed voor de kwaliteit van de leefomgeving, terwijl het ook meer kansen biedt voor de bedrijvigheid op die terreinen. In Zeeuwsch-Vlaanderen is het ruimtebeslag van terreinen bij overige kernen daarentegen toegenomen.

De revitalisering van bestaande bedrijfsterrainen ligt, voor wat betreft de terreinen die met rijkssubsidie aangepakt kunnen worden, op schema. Hiermee wordt concreet vorm gegeven aan duurzaam ruimtegebruik. Revitalisering van de andere terreinen komt bij de gemeenten niet goed van de grond.

Duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen is een kansrijk perspectief om de milieudruk door bedrijven verder te beperken. De aandacht wordt hierbij verlegd van de productieprocessen naar de producten. Essentieel is de samenwerking tussen bedrijven op bedrijventerrainen en de samenwerking tussen bedrijven in de productketen.

Allereerst is duurzaam ondernemen de afgelopen tijd op de agenda gezet. Enkele voorbeelden: voor het management van de grote industriële bedrijven zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd, een voorbeeldenbrochure *Zeeland op weg naar duurzaam ondernemen* is breed verspreid en met de belangrijkste actoren binnen het MKB is een strategie bepaald hoe duurzaam ondernemen bij deze bedrijven kan worden gestimuleerd. Inmiddels hebben de grote bedrijven duurzaam ondernemen op actieniveau uitgewerkt in hun bedrijfsmilieuplannen. Onlangs is voor deze bedrijven een *Masterclass duurzaam ondernemen* gestart, waarin vooral het samen leren en van elkaar leren centraal staat. Belangrijk onderdeel van de Masterclass is dat bedrijven een zgn. duurzaamheids-scan uitvoeren. Voor de komende jaren is het de uitdaging om duurzaamheid te verankeren in het hele doen en laten van bedrijven. De duurzame bedrijventerrainenprojecten op de zeehaventerreinen hebben een doorstart gekregen binnen het project *Vitaal Sloegebied en Kanaalzone*.

Het MKB wordt benaderd met concrete instrumenten zoals de MKB-milieubarometer. Met dit instrument is een succesvolle pilot bij 15 bedrijven uitgevoerd. Voor de komende jaren zijn opschalingsprojecten bij diverse branches voorzien. Daarnaast zal de barometer worden toegepast bij de Zeeuwse overheden. Een ander spoor binnen het MKB richt zich op het stimuleren van duurzame innovatietrajecten.

De voortgang bij het realiseren van duurzame gemeentelijke bedrijventerrainen is de laatste jaren beperkt geweest.

Gemeenten zijn bezig met het ontwikkelen van parkmanage-

ment op hun terreinen, waardoor verkeersbewegingen kunnen worden beperkt en restproducten uitgewisseld. Dit vraagt een verdere uitwerking.

Hergebruik van gezuiverd afvalwater in industriële processen neemt toe.

Vitaliteit landbouw

De vitaliteit van de landbouw is nauw verbonden met een blijvend vitaal platteland. Ingezet wordt op de verbreding van de landbouw door middel van nieuwe economische dragers en op versterking van biologische landbouw.

Tegelijkertijd geldt dat de landbouw zich, mede door internationale ontwikkelingen, in een moeilijke situatie bevindt. De mogelijkheden van de provincie om invloed uit te oefenen zijn beperkt. Door een stimuleringsregeling als het uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland wordt hierop ingespeeld. Deze aanpak voor plattelandsvernieuwing heeft een eigen evaluatietraject.

Vooruitlopend hierop biedt de streekplanherziening Vitaliteit en Kwaliteit ruimere mogelijkheden voor het instrument Nieuwe Economische Dragere en voor teeltondersteunende voorzieningen. Hiermee is vooruitgelopen op het komende omgevingsplan.

Het areaal aan biologische landbouw is 1,5 keer zo groot als in 1999. De markt voor biologische landbouwproducten stagnert echter; het is maar zeer de vraag of de voor de biologische landbouw gestelde doelen haalbaar zullen zijn. In de komende tijd zal de inspanning gericht moeten zijn op markten en ketenontwikkeling, maar de afhankelijkheid van de markt blijft groot.

Glastuinbouw

Drie projectlocaties, in Kapelle, Reimerswaal en in de Koegorspolder, zijn gekozen voor concentratie van glastuinbouw. Daarmee is tegelijkertijd de ontwikkeling van glastuinbouw elders ingedamd. Alleen bij Sirjansland en bij St. Annaland is nog enige ruimte voor nieuwvestiging. Bij de ontwikkeling van een visie op concentratie in de Kanaalzone is de landschappelijke inpassing en de milieuvriendelijke opzet van de bedrijven van belang.

Water voor landbouw

Wateroverlast door neerslag leidt de laatste jaren steeds meer tot schade aan landbouwgewassen. Opgave voor de komende

tijd is het creëren van extra bergingsruimte voor water en extra afvoercapaciteit. Het beleid hiervoor is ingevuld en vastgelegd. Het accent zal de komende tijd op de realisatie liggen.

De beste bron voor zoetwatervoorziening is zoet grondwater. Vergroting van de omvang daarvan vergt aanpassingen in het peilbeheer, wat vaak op gespannen voet staat met het actuele grondgebruik. Het gebruik van water afkomstig van zuiveringsinstallaties in de landbouw is nog niet van de grond gekomen. Veel winst is te behalen door het landbouwkundig gebruik af te stemmen op de hydrologische mogelijkheden, zoals het stimuleren van grasland in laaggelegen gebieden. Tot op heden is daartoe geen actie ondernomen.

Recreatie

Voor menig recreant is het Zeeuwse platteland een aantrekkelijk recreatiegebied.

Het beleid richt zich op kwaliteitsverbetering, concentratie en zuinig ruimtegebruik. Dit krijgt vooral binnen de gebiedsgerichte aanpak aandacht. Daarbij gaat het om zaken als omvang, capaciteit, locatie, landschappelijke inpassing, beperking van mobiliteit, milieuzorg, natuurontwikkeling. Deze aanpak begint succes te hebben. Ook de zwemwaterkwaliteit steekt gunstig af ten opzichte van omliggende regio's. Echter een duidelijke toename van het aantal recreanten in Zeeland is nog niet herkenbaar. Extra inspanning is noodzakelijk.

De ontwikkeling van gemeentelijke visies op de kwaliteitsverbetering van het plattelandstoerisme blijft nog achter. Tevens geldt dat de opvangcapaciteit van recreatiecomplexen afneemt als gevolg van permanente bewoning. In een beleidsbrief deed de minister van VROM de oproep hieraan paal en perk te stellen. Voorstellen voor aanscherping van beleid en eventuele legalisering van de gegroeide praktijk zullen door de gemeenten aan Gedeputeerde Staten worden voorgelegd. Provincie, gemeenten en waterschappen ontwikkelen op het platteland een recreatief fietspadennet. Het aanbod tot nu toe is nog versnipperd. Er is een doorgaande activiteit nodig om tot een sluitend netwerk te komen. Ook beheer en onderhoud zullen daarin meegenomen moeten worden.

Waterlopen en ecologische verbindingzones bieden ruimte voor recreatieve vaarwegen (kanoroutes). Dit vraagt nog om concrete uitwerking. In het gebiedsgericht beleid West Zeeuwsch-Vlaanderen is hier al wel op ingespeeld.

Aanbevelingen voor omgevingsbeleid:

- Heroverweging van de functie van lokale bedrijfsterreinen;
- analyse van de effecten van transport voor de omgeving langs transportassen;
- uitbreiding van de geluidsruimte voor het industrieterrein Vlissingen-Oost;
- ruimere toepassing voor nieuwe economische dragers in het landelijk gebied;
- visie op glastuinbouw met aandacht voor zinvolle milieu-investeringen;
- visie op duurzame en biologische landbouw met aandacht voor markt- en ketenontwikkeling;
- visie op het platteland waarin op evenwichtige wijze plaats is voor landbouw, recreatie en hergebruik van bestaande gebouwen;
- uitwerking van water als ordenend principe naar een optimale afstemming tussen grondgebruik en watersysteem;
- visie op plattelandstoerisme gericht op kwaliteitsverbetering van recreatiebedrijven en versterken van de combinatie natuur en landschap, toeristisch-recreatief netwerk en open water voor waterberging;
- visie op permanente bewoning van recreatiewoningen;

Ecologische kwaliteiten**Zeeuwse kwaliteit**

Een gezond leefmilieu, een kwalitatief goed platteland en investering in de groen-blauwe oase staan hoog in het vaandel. Daarbij hoort een actieve aandacht voor natuur en landschap met oog voor het totaal van de Zeeuwse kwaliteiten. Het karakteristieke van Zeeland komt vooral tot uiting in de Deltawateren, de grote natuurgebieden en een agrarisch gebied met evenwicht tussen ruimte, natuur en cultuur. Maar ook havens, bedrijvigheid en stedelijke kwaliteiten bepalen het beeld van Zeeland. De ontwikkeling van beleid voor beeldkwaliteit en voor een cultuurhistorische hoofdstructuur speelt hierop in. De discussienota beeldkwaliteit ligt er. Het komende omgevingsplan moet vorm geven aan de uitkomst van de discussie over beeldkwaliteit.

Natuur-ontwikkeling

De ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur is een succes. Jaarlijks komt er door aankoop, inrichting en beheer

ca 150 – 200 ha nieuwe natuur binnen de EHS bij. Het ziet er naar uit dat de doelstelling (5400 ha nieuwe natuur in 2018) gehaald kan worden. Voor het beheer van de Zeeuwse natuur en landschapswaarden zijn tot nu toe in 50% van de beheersgebieden agrariërs ingeschakeld. Een stroeve rijksregeling dreigt hierin echter voor stagnatie te zorgen.

Inzet op behoud en versterking van de Zeeuwse biodiversiteit leidde tot bescherming van bloemdijken, boomkijkers, kustvogels, weidevogels, etc. Aanleg en beheer van kleine landschapselementen, zoals heggen, poelen, vliedbergen, bosjes, etc, werden gestimuleerd. De natuurcompensatie Westerschelde is een dominant voorbeeld van een compensatie van het verlies van bestaande natuurwaarden als gevolg van projecten van openbaar belang. De Provinciale Milieuverordening, de Natuurbeschermingswet en de Vogel- en Habitatrichtlijn dragen elk bij aan de bescherming van de natuurgebieden tegen verstoring en invloeden van buitenaf.

Verdroging

Er is een regelmatig conflict tussen de waterhuishouding van natuurterreinen en die van aangrenzende landbouwgronden. De afgelopen jaren zijn vooral de relatief eenvoudige knelpunten opgelost. De aanpak van de complexe problemen vraagt een grote inspanning. Dit wordt belemmerd doordat sinds 2000 de subsidieregeling voor verdrogingsbestrijding van natuurgebieden is vervallen.

Ontkoppeling

Doelstelling bij duurzame economische ontwikkeling is te komen tot economische groei met tegelijkertijd een vermindering van de milieubelasting (absolute ontkoppeling). Terugkijkend naar de laatste tien jaar blijkt, dat voor verschillende milieuthema's dit doel gehaald is.

De dalende trend voor verzuring in Zeeland ligt lager dan de landelijke, omdat de scheepvaart in Zeeland een belangrijk aandeel heeft in de uitstoot. In deze sector is nog geen sprake van een dalende trend.

Ontkoppeling wordt als een van de uitgangspunten bij het Omgevingsplan meegenomen en uitgewerkt naar toepassingsmogelijkheden op regionaal niveau.

Klimaatbeleid

De emissie van klimaatgassen is in de periode 1990-2000 in Zeeland gestegen. Dit komt overeen met het landelijk beeld, alleen is de stijging in Zeeland groter geweest dan op landelijk

niveau. Met name de toename in de energiesector is hier debet aan.

Het Convenant Benchmarking Energie Efficiëntie en de tweede generatie Meerjarenaafspraken (MJA-2) zijn belangrijke instrumenten om energiebesparing bij de industrie te realiseren. De uitvoering van het convenant loopt goed, MJA-2 bevindt zich nog in een opbouwfase. Voor beide instrumenten geldt dat een belangrijk deel van de uitvoering ook in de komende jaren vorm zal krijgen.

Daarnaast zullen kansrijke opties vanuit duurzaam ondernemen en duurzame bedrijventerreinen benut worden.

Omdat de CO₂-uitstoot direct gekoppeld is aan de inzet van fossiele brandstoffen blijft een forse inspanning nodig. Of de doelstelling uit het milieubeleidsplan (2006) gehaald kan worden is nog niet aan te geven. Voor het klimaatprobleem, een probleem dat de provinciale schaal overstijgt, blijft de inzet om een evenredige bijdrage te leveren.

Daarnaast zet de provincie in op het realiseren van windenergie. Tot nu toe is ca 60 MW gerealiseerd en is ca 200 MW in verschillende stadia van voorbereiding.

Beperking van milieudruk is verder gezocht in het bieden van kansen voor alternatieve vervoersvormen.

Duurzaam wonen

Inzet is om de invloed van het woongebied op de waterkwaliteit te beperken. Om te voorkomen dat onvoldoende gezuiverd rioolwater wordt geloosd, wordt de zuiveringscapaciteit van de zuiveringsinstallaties aangepast. De realisering hiervan loopt achter op de planning, maar de verwachting is dat met de recente aanpassing van enkele grote installaties een flinke stap voorwaarts wordt gemaakt.

Scheiding van rioolwater en regenwater neemt toe. Hierdoor komt minder rioolwater in het oppervlaktewater.

Een aantal gemeenten trok zich terug uit het Convenant Duurzaam beheer, gericht op het beperken van chemische bestrijdingsmiddelen. De doelstelling (geen gebruik meer in 2005) dreigt hierdoor niet gehaald te worden.

Het Actieprogramma Duurzame Energie en Energiebesparing binnen woningen droeg nadrukkelijk bij aan een duurzaam gebruik van energie.

Met het oog op een zorgvuldig watergebruik heeft de provincie verschillende projecten voor gebruik van regenwater of toepassing van huishoudwaternetwerken gesubsidieerd. De laatste is door fouten bij de installatie in een kwaad daglicht komen te staan en wordt daarom niet meer ondersteund door VROM.

Sanering

De uitstoot van milieugevaarlijke stoffen door de industrie over de periode 1990-2000 is sterk gedaald. Kijkend naar de toekomst, 2010, zal naar verwachting het aantal probleemstoffen in de lucht beperkt zijn. Opgave is om bij volumeontwikkelingen de geboekte winst vast te houden. Dit is lastig, omdat de laatste jaren de neergaande trend in de uitstoot maar beperkt is geweest.

Fijn stof is een belangrijke component van luchtverontreiniging. De niveaus dalen enigszins. De industrie vormt een belangrijke broncategorie en de bedoeling is om op basis van een actieprogramma voor de industrie tot afspraken te komen over het verminderen van de uitstoot bij de belangrijkste bronnen. Sanering van industrielawaai is volgens afspraak vrijwel gereed.

Bodemonderzoek en bodemsanering door het bedrijfsleven komen moeizaam op gang. Ca. 60 % van de bedrijven moet worden aangespoord tot het doen van bodemonderzoek.

De grondsanering van vijftien voormalige gasfabrieken daarentegen ligt op schema.

De bodemverontreiniging in het landelijk gebied wordt momenteel in kaart gebracht. Omdat de rijksmiddelen drastisch zijn verminderd komen alleen de meest urgente locaties nog voor sanering in aanmerking, tenzij er door grondaankoop of planontwikkeling private middelen beschikbaar kunnen komen.

Baggerspecie

De mogelijkheid voor berging van baggerspecie is een randvoorwaarde om de achterstand in baggerwerken te kunnen inhalen. Dit ondanks de recent opgestelde gemeentelijke baggerplannen, waarin voor de komende 15 jaar de baggerwerken voor sanering en onderhoud van waterbodems zijn opgenomen. De realisering van het baggerdepot Koegorspolder is onzeker. Berging in bestaande depots is momenteel niet mogelijk. Hier ligt een opgave om voor de nabije toekomst tot een oplossing te komen.

Diffuse bronnen

Emissies uit diffuse bronnen zorgen er nog steeds voor dat de minimumkwaliteit niet wordt gehaald en de streefwaarden voor veel stoffen in het water en in de bodem worden overschreden. De Stichting Minas en Middelven Meester zette zich met succes in voor verminderd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en mineralen. Het Regioteam Zuiver Zeeuws Water kwam met een actieprogramma om verontreiniging door

diffuse bronnen te beperken. Verwacht wordt echter dat de huidige inspanningen onvoldoende zijn om de doelstellingen op termijn te halen.

De groei van de intensieve veehouderij is door middel van de streekplanherziening 'Intensieve veehouderij' afgestemd op de beschikbare milieuruimte. Hierdoor is een onbegrensde groei van de sector voorkomen.

Rond de voor verzuring en vermesting gevoelige natuurgebieden is een wettelijke zone vastgesteld waarbinnen voor bedrijven een emissieplafond voor ammoniak geldt. Het ziet er echter naar uit dat de algemene doelstelling voor reductie van zure neerslag in 2010 niet gehaald zal worden.

De strijd tegen de verontreiniging van waterbodems door de recreatievaart kreeg vorm in de stimuleringsactie voor de inbouw van vuilwatertanks in recreatievaartuigen en het in de jachthavens plaatsen van inzamelstations. Deze actie is afgelopen. Echter nog steeds hebben te weinig vaartuigen een vuilwatertank.

In maart 2003 hief het Rijk het verbod op het gebruik van koperhoudende antifouling op. De milieuvriendelijke alternatieve systemen zullen hierdoor minder worden toegepast.

De provincie heeft hierop geen invloed.

Deltawateren

De visie "De Delta in Zicht" richt zich op herstel van de estuariene dynamiek om zodoende een forse bijdrage te leveren aan een duurzame delta. Deze visie wordt breed gedragen door rijk, provincie, gemeenten, waterschappen en instanties. De opgave ligt er nu te komen tot concretisering ervan.

Dit zal, naar verwachting, de kwaliteit van de Deltawateren ten goede komen met ondermeer een antwoord op hoogwaterproblemen voor de rivieren, de zandhonger van de Oosterschelde, de verdieping van de Westerschelde, de zeesla in het Veerse Meer, de blauwalgen in het Volkerak en de zoetwatervoorziening voor de landbouw. Het traject hiervoor is uitgezet in het werkplan voor de komende jaren.

Het Nationaal Park Oosterschelde kreeg zijn definitieve status. In het komende beheers- en inrichtingenplan zal het accent liggen op natuurbeheer, natuurontwikkeling en natuureducatie.

Beheer en instrumenten

Verordeningen

Opgave blijft om de eigen planvorming en de eigen regelgeving in de pas te laten lopen met formele wetgeving en Europese regelgeving en nieuwe ontwikkelingen. Verschillende provinciale verordeningen zijn recent geactualiseerd.

Vergunningen

De vergunningverlening speelde actief in op de mate van milieuzorg binnen bedrijven. Op die manier is onder andere het opzetten en certificeren van milieuzorgsystemen binnen bedrijven gestimuleerd. Zeeland kent nu 29 gecertificeerde bedrijven met een milieuzorgsysteem, waarvan 15 onder provinciaal bevoegd gezag. Verder is de vergunning op maat thans gemeengoed en provinciebreed ingevoerd. Gegeven de toegenomen aandacht voor externe veiligheid zal ook in de

Aanbevelingen voor omgevingsbeleid:

- Ontwikkelen van beleid voor beeldkwaliteit;
- voortzetten van de realisatie van de ecologische hoofdstructuur;
- insteken op nieuw rijksbeleid voor systeeminnovatie, stoffenbeleid, milieu en gezondheid, milieubeleid en leefomgeving;
- samenhangend beleid ter versterking van natuur en landschap, een evenwichtig toeristisch-recreatief netwerk en ruimte voor water;
- ontkoppeling van milieu en economie, duurzaam ondernemen voor bedrijven en overheden met beperkt energiegebruik en hergebruik van water;
- actief CO₂-beleid gericht op energiebeperking bij bedrijven en grootschalige aanpak van windenergie;
- uitwerking van parkmanagement op bedrijfsterreinen;
- beperken van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen door gemeenten; heroverweging van het Convenant Duurzaam beheer.
- aandacht voor de aanpak van diffuse bronnen.
- herbevestiging van de ambities in 'Delta in Zicht';
- visie voor meervoudig ruimtegebruik in de kustzone;
- visie op een gebiedsgerichte aanpak van zwakke schakels in de kustzone met aandacht voor kansen en opgaven voor recreatie en natuur.

milieuvergunningverlening extra aandacht aan worden besteed. Waar nodig zullen bestaande vergunningen worden aangepast en ook in nieuwe vergunningen zal veiligheid expliciet aandacht krijgen.

De vergunning- en ontheffingverlening voor het onttrekken van zoet grondwater werd toegankelijker door het invoeren van algemene regels, waardoor slagvaardiger kon worden opgetreden.

Handhaving

Verbetering van de kwaliteit van de handhaving van vergunningsvoorschriften en de verhoging van het effect er van is bereikt door het invoeren van een methode om het naleefgedrag en het risicoprofiel van bedrijven in beeld te brengen. Dit heeft geleid tot een planningssystematiek die het maatwerk voor toezicht en handhaving per bedrijf biedt. Een belangrijke ontwikkeling is verder de zware regierol die de provincie toebedeeld kreeg bij professionalisering van de handhaving door de andere overheden. Het nieuwe vuurwerkbesluit stelt regels die gelden voor het veilig werken met en opslaan van vuurwerk. Na een overgangsjaar in 2002 zijn de taken in 2003 inmiddels volledig ingebed in de reguliere taken van de provincie. Bij controles binnen de chemische industrie namen de veiligheidsinspecties in het kader van Besluit Risico Zware Ongevallen een belangrijke plaats in. Naleefgedrag en incidenten blijven zorgpunten.

Gemeentelijke planologische maatregelen

Bij de toetsing van gemeentelijke bestemmingsplannen en zelfstandige project-procedures speelt het vooroverleg met de gemeenten in de ontwerpfase van het plan een steeds belangrijker rol. Aandachtspunten zijn ondermeer: duurzaam ruimtegebruik, duurzaam waterbeheer, milieuaspecten, natuur- en landschapswaarden, kwaliteitsbeleid bij recreatieve ontwikkelingen, archeologische aspecten en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Bij de formele planbeoordeling komen deze en andere aandachtspunten terug, als het gaat om de goedkeuring van het plan.

Ook de komende nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening geeft aan vooroverleg een eigen plaats, terwijl dan, naar het zich laat aanzien, de toetsing door de provincie van (ontwerp)plannen in de huidige vorm verdwijnt.

Gebiedsgericht beleid

Gebiedenbeleid is een instrument gebleken om als provincie, samen met overheden en instanties, gebiedsproblemen

integraal aan te pakken. De praktijk in de gebiedsprojecten Walcheren, West Zeeuwsch-Vlaanderen en Rondom het Veerse Meer laat zien, dat de provincie zich initiërend, sturend en medeontwikkeld kan opstellen. In het kader van het omgevingsplan wordt dit gebiedenbeleid geëvalueerd en worden lijnen uitgezet voor de toekomst.

Communicatie/educatie

Communicatie met de samenleving kreeg vorm via de publiekpanels, de publieksbijeenkomsten en de telefonische leefbaarheidsenquête rond en in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone, in regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg met instanties als de Zeeuwse Milieufederatie, het ZLTO, het MKB en andere instanties zoals in Rijn-Schelde-Delta verband. De Zeeuwse milieuprijs en het project 'Leren voor duurzaamheid' vroegen aandacht voor milieuzorg in concrete projecten en voor het zichtbaar vorm geven aan duurzaamheid in het maatschappelijk leven.

Aanbevelingen voor omgevingsbeleid:

- Afstemmen tussen provinciale regelgeving en nieuw beleid;
- uitwerken van de bestuursovereenkomst Samenwerking Milieuhandhaving;
- aanscherpen van het gebiedenbeleid op basis van de te houden evaluatie.

Omgevingsplan

Tijdens de evaluatie bleek, dat de huidige beleidsplannen nog niet voldoende toegeschreven zijn naar concrete beleidsdoelstellingen. Alleen als dat wel gebeurt, is adequate monitoring en evaluatie mogelijk. Voor het komende Omgevingsplan ligt hier een opgave.

Duurzame ontwikkeling van Zeeland is daarbij een leidende gedachte die vorm moet krijgen in de fysieke aspecten van het sociaal-culturele (wonen), het economische (werken) en het ecologische (natuur, milieu en landschap) kapitaal van Zeeland en in de monitoring daarvan. Dit zal ook in de structuur van het plan tot uiting moeten komen.

Ontwikkelingen waar deze omgevingsbalans melding van doet, zullen dan nader uitgewerkt worden, of, waar dat nodig is, zal het beleid er op aangepast worden.

1. Inleiding

In deze eerste uitgave van de omgevingsbalans van de Provincie Zeeland wordt vorm gegeven aan de monitoring van het beleid en van de effecten daarvan, zoals dat geldt voor de fysieke leefomgeving. Hierbij zijn de beleidsdoelen die in de verschillende beleidsplannen zijn opgenomen leidend. Binnen de cyclus van planvorming, uitvoering en evaluatie vormt de omgevingsbalans de laatste fase, waarin geconstateerd wordt of de doelen bereikt zijn en of er aanpassing van beleid op termijn nodig is. In die zin biedt deze balans handvaten voor het komende Omgevingsplan.

In deze omgevingsbalans is niet meegenomen de evaluatie van gebiedsgericht beleid en plattelandsontwikkeling, inclusief vitaal platteland en nieuwe economische dragers. Deze ontwikkelingen krijgen een eigen evaluatie.

De omgevingsbalans is een evaluatiestap ter voorbereiding van het komende omgevingsplan en sorteert voor op de monitoring van dat plan voor de fysieke leefomgeving (ruimte, milieu en water). Het omgevingsplan voor Zeeland wordt de opvolger van het streekplan, het milieubeleidsplan en het waterhuishoudingsplan. Door de vermindering van het aantal plannen en door de versterking van de integrale aanpak binnen de werkvelden kan de inzichtelijkheid, efficiency en effectiviteit van beleid en uitvoering worden vergroot.

Breedte, periode en beperking van de omgevingsbalans

Deze omgevingsbalans richt zich op het invloedsgebied van het streekplan, het milieubeleidsplan en het waterhuishoudingsplan. De balans evalueert het omgevingsbeleid, zoals dat in deze plannen wordt uitgedragen in de loop van de planperiode tot 2003. Om de doelen in beeld te brengen zijn de plannen uitvoerig geïnventariseerd. De doelen zijn vermeld in de balans. Het gaat dan om beleidsdoelen en soms om doelen op activiteitsniveau. De tekst vermeldt steeds de stand van zaken en, waar dit op grond van de

beschikbare gegevens mogelijk is, de mate van doelbereik. Tijdens de inventarisatie bleek dat de doelen in de beleidsplannen nog niet altijd zo geformuleerd zijn, dat ze ook eenduidig te monitoren zijn. En waar dit wel zo is, zijn niet altijd monitoringsgegevens beschikbaar. Deze omgevingsbalans is daarom vooral een eerste proeve om te komen tot een systematische en periodieke evaluatie van de plannen. Daarmee is tevens de beperking van de voorliggende balans aangegeven. In het komende Omgevingsplan zullen doelen helder moeten worden geformuleerd en de monitoring ervan systematisch moeten worden opgepakt om tot een inzichtelijke rapportage van het doelbereik te kunnen komen. Vanuit de beleidsvelden ruimte, milieu en water doet deze omgevingsbalans op voorhand een aantal suggesties voor de inhoud van toekomstig beleid.

Indeling van de omgevingsbalans

Het milieubeleidsplan en het waterhuishoudingsplan hanteren in grote lijnen de indeling: stedelijk gebied, landelijk gebied, deltawateren. Ook in het Streekplan is een dergelijke indeling te herkennen. Elk van deze gebieden heeft een eigen karakteristiek en dynamiek. De hoofdstukindeling van deze omgevingsbalans sluit bij deze indeling aan.

Formele rapportageplicht

De omgevingsbalans voorziet in een periodieke rapportage, zoals die voor de verschillende plannen gevraagd wordt. De verplichte rapportage in de jaren waarin geen omgevingsbalans verschijnt, kan de vorm krijgen van een supplement bij de laatst verschenen omgevingsbalans. Voor de rapportageplicht gelden tot nu toe de volgende formele afspraken:

- Ruimte

Het streekplan Zeeland zegt eenmaal per zittingsperiode van Provinciale Staten een evaluatie toe van het plan.

Volgens artikel 4, lid 2 Wet op de Ruimtelijke Ordening, moeten Gedeputeerde Staten jaarlijks aan Provinciale Staten verslag doen van het RO-beleid.

- Milieu

Het milieubeleidsplan 'Groen licht' stelt dat halverwege de planperiode een milieuverkenning wordt uitgebracht. De Wet Milieubeheer legt de provincie een jaarlijkse milieurapportageplicht op.

- Water

Het waterhuishoudingsplan 'Samen slim met water' verbindt de evaluatie van het plan aan de monitoring via de Regionale Watersysteem rapportage (RWSR). Deze rapportage verschijnt een keer per drie jaar.

Landelijke ontwikkelingen op hoofdlijnen

Ruimtelijk beleid

Op rijksniveau is de nieuwe 'Nota Ruimte' in ontwikkeling. De nota zet in op het scheiden van verantwoordelijkheden van overheden. Lagere overheden krijgen meer beleidsvrijheid. VROM zal het ruimtelijk beleid van het rijk gaan coördineren. Tevens komt er een integraal uitvoeringsprogramma dat sturing zal geven aan de besteding van de budgetten van de ministeries. De bundelingsdoelstelling blijft overeind. Wel zal er meer ruimte komen voor wonen op het platteland. De komende fundamentele herziening van de Wet Ruimtelijke Ordening, de zich wijzigende visie op taken en verantwoordelijkheden van het ministerie van VROM, de doorwerking van het waterbeleid (watertoets), de aandacht voor culturele planologie (aandacht voor cultuurhistorische en archeologische waarden) en de herijking van de regelgeving hebben voor het provinciaal beleid de nodige ontwikkelingen in petto.

Milieubeleid

In 2001 verscheen het Nationaal Milieubeleidsplan(NMP)-4 met als centrale doelstelling hardnekkige milieuproblemen op te lossen. Gezien de oplossingsrichtingen die dit NMP kiest, is de tijdhorizon ervan 2030. Daarbij is naast systeeminnovatie (duurzame energiehuishouding, duurzaam gebruik van hulpbronnen, biodiversiteit, duurzame landbouw) een beleidsvernieuwing nodig op het gebied van stoffenbeleid (NeR), externe veiligheid, milieu en gezondheid, milieubeleid en leefomgeving (MILO). Het NMP-3 blijft van kracht voor zover in het NMP-4

geen beleidswijziging is opgenomen. De herijking van de regelgeving zal ook voor de invulling van het provinciale milieubeleid de nodige consequenties hebben.

Waterbeleid

De in 2000 vastgestelde EU-Kaderrichtlijn Water gaat uit van de stroomgebiedsbenadering. Voor het Schelde stroomgebied vallen de activiteiten onder de koepel van de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde. In dit kader startte in 2003 het Scaldit-project. De rijksnota Waterbeleid in de 21^{ste} eeuw vindt zijn uitwerking nu via een bestuursakkoord voor de regionale wateren. De Deelstroomgebieds-visie Zeeland, met een nadere concretisering van het beleid per deelafwateringsgebied, is er een uitwerking van. Ten aanzien van de groen-blaauwe ontwikkeling zal de 'Nota Ruimte' kleinere nationale landschappen introduceren. Het Deltagebied als geheel wordt niet als nationaal landschap genoemd. De benoeming van kleinere gebieden binnen Zeeland is nog niet uitgekristalliseerd. Het gebiedsgerichte project "Delta Inzicht" wordt in het kader van het zoeken naar oplossingen voor de groen-blaauwe problemen expliciet opgenomen als een gebied dat bijzondere aandacht vraagt. De 3^e Nota Kustbeleid komt met een aangescherpte veiligheidsbeleid, waarbij de verschillende overheden een eigen taak hebben. Deze nota is richtinggevend voor het Zeeuws Kustbeleidsplan dat momenteel in ontwikkeling is. Delen van de kustlijn van West-Zeeuwsch-Vlaanderen en de zuidkust Walcheren zijn aangemerkt als zwakke schakels.

Handhaving

Professionalisering van de (milieu)handhaving staat hoog in het vaandel van de verschillende overheden. De bestuursovereenkomst gericht op samenwerking tussen rijk, provincie, gemeenten, waterschappen, politie en justitie is in 2002 geëvalueerd en in juni 2003 verlengd. Het Vuurwerkbesluit, het Besluit Risico Zware Ongevallen, de Wet Hygiëne en Veiligheid Zweminrichtingen, de ontwikkeling van de milieuverslaggeving en de implementatie van EG-regelgeving zal naast de andere handhavingstaken de nodige provinciale inzet vragen.

2. Stedelijk gebied

In dit hoofdstuk staan het wonen en het stedelijk gebied centraal. Onder stedelijk gebied wordt hier verstaan de drie stedelijke ontwikkelingszones Vlissingen-Middelburg, Goes en Kanaalzone, de dragende kernen Zierikzee, Tholen, Oostburg en Hulst en de overige kernen. Het hoofdstuk begint met een overzicht van de bevolkingsontwikkeling in Zeeland tot 2003. Vervolgens komen aan de orde de versterking van het woongebied, de verschillende kwaliteitsaspecten die aan wonen verbonden zijn en de effecten van het wonen op de woonomgeving.

2.1 Doelstellingen

Het provinciaal ruimtelijk beleid concentreert zich op bundeling van wonen en werken in stedelijk gebied en beperking van bebouwing in het buitengebied. Daarbij is de kwaliteit van de woningen een aandachtspunt, maar ook de kwaliteit van de directe woonomgeving. Bij de uitwerking hiervan speelt de gemeente een belangrijke rol.

Versterking van het stedelijk gebied

Versterking van de kwaliteit van de woonomgeving

Beheersen van de effecten van het wonen op de woonomgeving

2.2 Resultaten

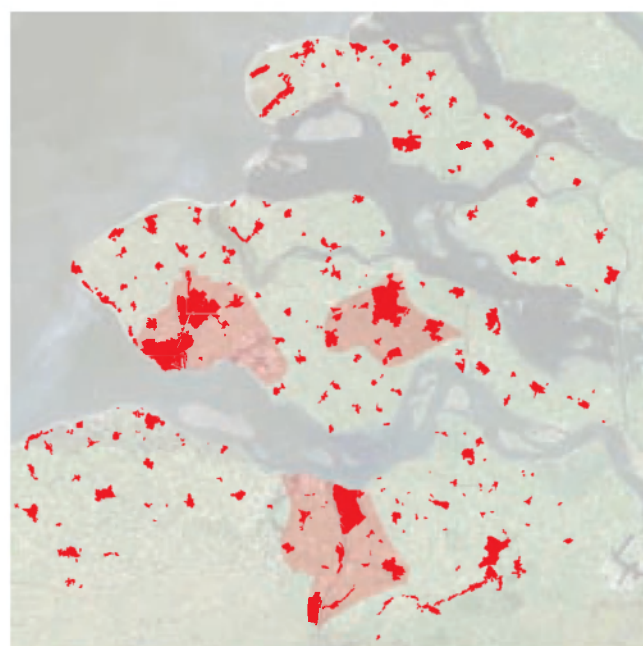
2.2.1 Versterking van het stedelijk gebied

- Versterking van het stedelijk gebied

- De kwaliteit van de woonomgeving

- De effecten van het wonen op de omgeving

Het accent voor het stedelijk gebied ligt op bundeling van wonen, de herstructurering van de woningvoorraad, het voorkomen van leegstand en het versterken van de binnensteden.



Stedelijk gebied

Bevolkingsontwikkeling

Doelstelling:

- Evenwichtige groei van de bevolking met een verschuiving van de groei van het platteland naar de stad.

In onderstaande tabel is de historische, huidige en gewenste ontwikkeling van de bevolking naast elkaar gezet. Hieruit blijkt, dat de groei van de bevolking achterblijft bij de doelstelling. De verschuiving van de bevolkingsgroei van het platteland naar de stad is ingezet, al zal deze ontwikkeling zich de komende jaren nog verder moeten versterken. Tussen de stedelijke ontwikkelingszones bestaan onderling grote verschillen. De bevolkingsgroei komt vooral voor rekening van de ontwikkelingszone Goes/ Borsele/Kapelle. In het Stadsgewest Vlissingen/ Middelburg treedt weinig groei op, terwijl de Kanaalzone inwoners blijft verliezen.

	binnen stedelijke zones		buiten stedelijke zones		totaal	
	abs. gem. p/j	% gem. p/j	abs. gem. p/j	% gem. p/j	abs. gem. p/j	% gem. p/j
historisch 90-97	500	28%	1300	72%	1800	100%
huidig '97-'02	463	40%	679	60%	1142	100%
gewenst '97-'02	900	55%	750	45%	1650	100%

Aandeel in gerealiseerde groei bevolking.

De bevolkingsprognose laat zien dat de hierboven geschetste 'gewenste' versterking van de bevolkingsgroei niet waarschijnlijk is. Volgens deze prognose zal de groei verder afzwakken en uiteindelijk zal de bevolking na 2024 gaan dalen. Deze ontwikkeling wordt veroorzaakt door een sterfteoverschot na 2007 (meer sterftegevallen dan geboorten) en een minder groot buitenlands migratieoverschot.

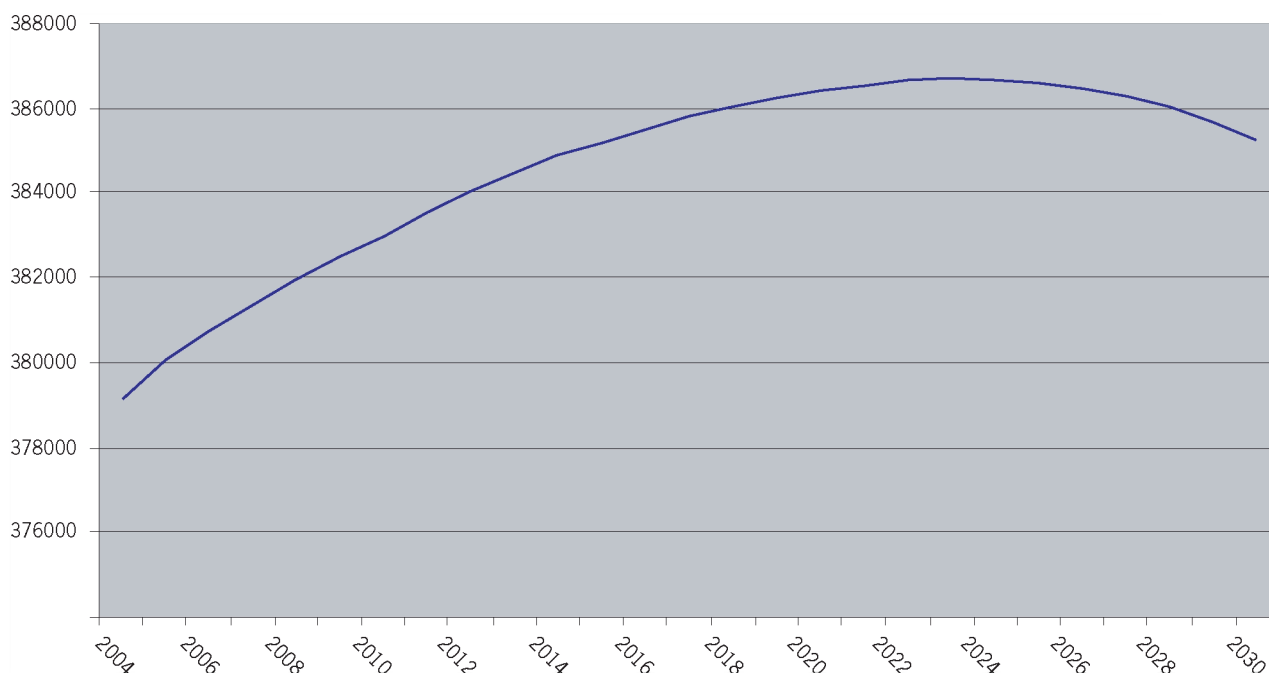
De bevolkingsontwikkeling per gemeente laat een divers beeld zien. De Thoolse en Bevelandse gemeenten groeien het meest dankzij een hoog geboortecijfer en/of een positief binnenlands migratiesaldo. Alle Zeeuwsch-Vlaamse gemeenten laten een negatief groeicijfer zijn. De voorziene bevolkingsdaling van Terneuzen (ongeveer 7000) is opmerkelijk te noemen. De verhouding van de bevolking van de vier grote gemeenten ten opzichte van de rest blijft onveranderd 52%. Dit zou betekenen dat de bundelingsdoelstellingen volgens de prognose, bij gelijkblijvend beleid, niet gehaald zullen worden.

Leeftijd

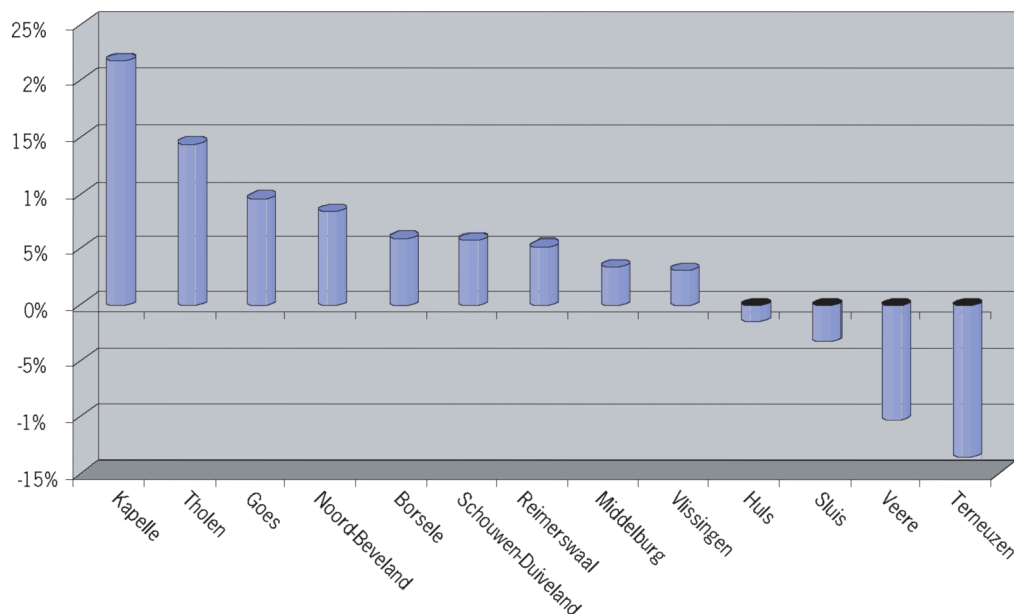
Zeeland zal steeds meer vergrijzen. In 2030 zal 26% van de Zeeuwse bevolking ouder dan 65 jaar zijn, tegen 16% nu. De groei van het aantal ouderen gaat vooral ten koste van het aantal personen tussen 15 en 65 jaar, de potentiële beroepsbevolking. Deze groep gaat van 65% naar 58%. De jeugdige groep tot 15 jaar daalt licht van 18% naar 16%. Absoluut zullen er in 2030 20.000 mensen minder in de werkzame leeftijd zijn. Dit kan grote gevolgen hebben: zelfs een sterke stijging van de arbeidsparticipatie kan deze terugval niet opvangen. Oplossingen kunnen gevonden worden in een meer dan normale stijging van de arbeidsproductiviteit en/of het afremmen van de economie.

De 'Provinciale Bevolkingsprognose 2004' verschijnt in de eerste helft van 2004 en geeft nader inzicht in de verwachte bevolkingsontwikkeling.

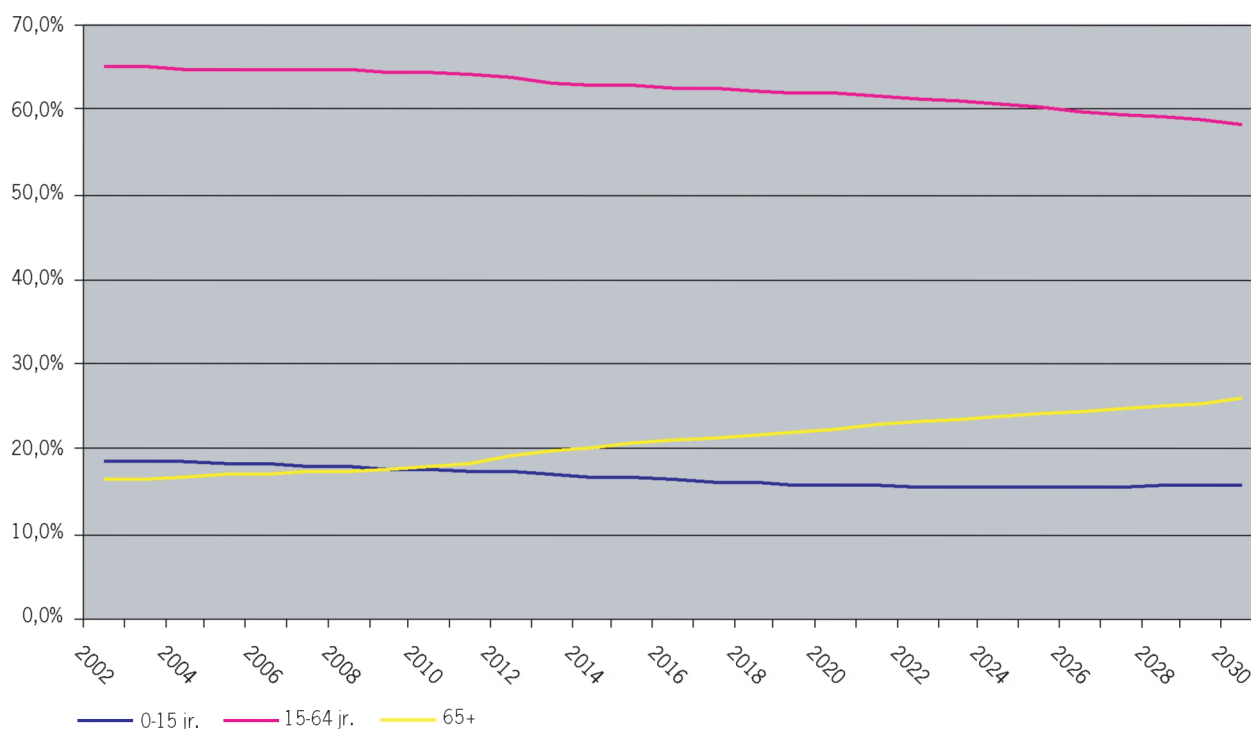
Bevolkingsontwikkeling Zeeland 2004-2030 (bevolkingsprognose Zeeland 2004)



Relatieve bevolkingsontwikkeling per gemeente 2004-2030



Verloop van leeftijdsklassen in Zeeland 2004-2030



Bundeling van wonen

Doelstellingen:

- A. 70% van de woningbouw realiseren in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen.
- B. Migratieoverschot opvangen in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen.

A. 70% van de woningbouw realiseren in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen.

In de periode 1990-1997 is 55% van de woningbouw gerealiseerd in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen. In de periode 1997-2000 was dit 63%. De omslag van het 'uitgaan van woonvoorkeuren' naar het bundelingsbeleid, zoals in het streekplan Zeeland (1997) is verwoord, blijkt een

	Zeeuwsch Vlaanderen		Midden Zeeland		Schouwen-Duiveland		Tholen	
	Werkelijke waarde	Streef-waarde	Werkelijke waarde	Streef-waarde	Werkelijke waarde	Streef-waarde	Werkelijke waarde	Streef-waarde
Stedelijke Zone	50%	48%	78%	78%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dragende kernen	25%	23%	n.v.t.	n.v.t.	71%	74%	—	57%
Overige kernen	25%	29%	22%	22%	29%	26%	—	43%

Planningslijst Woningbouw stedelijk-landelijk gebied 2000 – 2013. De werkelijke waarde is de situatie binnen de woningbouw in 2000.

moeizaam proces. Om de beleidsdoelen voor de gemeenten inzichtelijk te maken, zijn woningbouwafspraken gemaakt en is opnieuw een planningslijst woningbouw ingevoerd. Hierin wordt meer rekening gehouden met bestaande plannen en initiatieven, hetgeen in de praktijk in kwalitatief opzicht maatwerk blijkt op te leveren.

Uit deze planningslijst van de gemeenten blijkt, dat de streefwaarden en de werkelijke waarden niet ver uit elkaar liggen. De bundelingsdoelstellingen lijken haalbaar. Momenteel zijn geen cijfers beschikbaar over de huidige stand van zaken. Elke 'overige' kern mag bouwen voor de eigen woningbehoef-

te. In het kader van het Omgevingsplan zal gekeken worden naar de mogelijkheden voor een actieve implementatie van het concept 'organisch groeien', waarbij aangesloten wordt op het eigen karakter van de verschillende woonkernen.

B. Migratieoverschot opvangen in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen.

Onderstaande tabel toont het woningbouwprogramma 2000-2010. Hierin is de doelstelling verwerkt om het migratieoverschot op te vangen in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen. Uitbreiding voor de natuurlijke aanwas is echter ook op andere locaties mogelijk.

Uitbreidingsbehoefte (aantal woningen)	2000 t/m 2004		2005 t/m 2009	
	natuurlijke aanwas	migratie	natuurlijke aanwas	migratie
Kern Zierikzee	96	500	81	500
Rest Schouwen-Duiveland	227	0	190	0
Kern Tholen	112	291	126	321
Rest Tholen	297	0	335	0
Stadsgewest Vlissingen/ Middelburg	1120	280	900	600
Rest Walcheren	255	0	205	0
Ontwikkelingszone Goes	596	667	533	421
Rest Bevelanden	528	0	472	0
Kern Oostburg	-39	13	-39	13
Rest West Zeeuws-Vlaanderen	-148	0	-148	0
Kern Terneuzen	137	30	120	29
Rest Kanaalzone	169	0	148	0
Kern Hulst	138	14	103	13
Rest Oost Zeeuws-Vlaanderen	142	0	106	0

Woningbouwprogramma 2000-2010.

Een eerste evaluatie van het woningbouwprogramma zal plaatsvinden in 2004.

Herstructurering woningvoorraad

Doelstelling:

- 50% van de woningbouw realiseren binnen bestaand bebouwd gebied (bbg)

Regio:	Schouwen-Duiveland		Zeeuwsch Vlaanderen		Midden-Zeeland		Tholen	
	Binnen bbg	Uitbreidings-locatie	Binnen bbg	Uitbreidings-locatie	Binnen bbg	Uitbreidings-locatie	Binnen bbg	Uitbreidings-locatie
Stedelijke zone	nvt	nvt	37%	63%	52%	48%	nvt	nvt
Dragende kernen	26%	74%	65%	35%	nvt	nvt	—	—
Overige kernen	60%	40%	72%	28%	40%	60%	—	—
Totaal	37%	63%	54%	46%	50%	50%	—	—

Uit de regio Tholen zijn geen cijfers beschikbaar.

De herstructurering van de woningvoorraad geeft per regio een wisselend beeld.

De grote afwijking die Schouwen-Duiveland vertoont, wordt veroorzaakt door de opvangtaak die Zierikzee in het streekplan heeft gekregen, terwijl het die van oudsher niet had. Om deze taak te kunnen realiseren, moet er vaak buiten 'bestaand bebouwd gebied' worden gebouwd.

In Zeeuwsch-Vlaanderen en Midden-Zeeland is de situatie gunstiger, omdat de stedelijke zones en dragende kernen die het streekplan onderscheidt, daar van oudsher al een opvang-functie hadden.

Leegstand en niet-permanent gebruik woningen

Doelstelling:

- Leegstand voorkomen en niet-permanent gebruik van woningen tegengaan.

Door grote prijsstijgingen op de woningmarkt is een grotere groep mensen aangewezen op de huurwoningmarkt, waardoor deze markt onder druk staat. Leegstand van huurwoningen is op dit moment niet aan de orde. Er is eerder sprake van een gebrek aan goede (huur)woningen.

Het tegengaan van het niet-permanent gebruik van woningen is een gemeentelijke handhavingsskwestie. Veel gemeenten hebben hiervoor wel beleid, maar slechts enkelen passen dit ook met succes toe. Vooral Noord-Beveland en Veere zijn hierin succesvol, Schouwen-Duiveland zet in op actievere handhaving.

Binnensteden en knooppunten openbaar vervoer

Doelstelling:

- Kantoren en voorzieningen met een publieksgericht karakter concentreren in binnensteden en bij knooppunten van openbaar vervoer.
- Beschermen van het bestaande winkelapparaat.

A. Kantoren en voorzieningen met een publieksgericht karakter concentreren in binnensteden en bij knooppunten van openbaar vervoer.

In Middelburg geldt het stationsgebied als vestigingslocatie voor kantoren met een regionale functie en knooppunt van openbaar vervoer. De ontwikkeling van dit gebied is gestart. De provincie is hierbij nauw betrokken op het gebied van grondoverdracht, verkeersontsluiting, verplaatsing van het busstation, onderzoek naar een brug voor langzaam verkeer en de (stroomlijn) van RO-procedures. De ontwikkeling van de stationslocatie Goes (het Stationspark) is enkele jaren terug gestart. De eerste fase van dit kantorenpark is vrijwel geheel ingevuld, de tweede fase wordt gestart. In latere bestemmingsplannen wordt uitgegaan van intensiever ruimtegebruik,



Stationslocatie Middelburg.

(foto: Anton Dingemanse)

dan in eerste aanleg was voorzien. De beschikbare ruimte in Terneuzen is gelijk gebleven.

De vier grotere Zeeuwse steden zijn actief bezig de nieuw-vestiging van kantoren met een regionale functie te koppelen aan knooppunten van openbaar vervoer.

B. Beschermen van het bestaande winkelapparaat.

Ter bescherming van het bestaande winkelapparaat geldt een terughoudend beleid voor vestiging of uitbreiding van detailhandel buiten de kernen. Het beleid inzake perifere detailhandel bleef gehandhaafd.

Factory Outlet Centre (FOC):

Het FOC-initiatief in Goes lag op een perifere locatie; de ontwikkelaar trok zich daarom terug. Aan drie initiatieven in Zeeuwsch-Vlaanderen verleende Gedeputeerde Staten geen medewerking, omdat de bestaande detailhandelsstructuur van Zeeuwsch-Vlaanderen er te zeer door ontwricht zou worden.

Detailhandel in Stedelijke ontwikkelingszones:

Het streekplan vraagt de gemeenten het detailhandelsbeleid binnen de drie ontwikkelingszones af te stemmen. Bundeling van de voorzieningen op een goed ontsloten locatie moet dan uitgangspunt zijn. In Goes wordt de perifere detailhandel geconcentreerd in het Marconiegebied, nabij het NS- en busstation. Het Stadsgewest concentreert de perifere detailhandel in het Mortieregebied, Baskensburg III en de Spuikom. Voor de locatie Spuikom wordt meer aansluiting gezocht bij het kernwinkelapparaat van Vlissingen.

Gemeentelijke visievorming

Doelstelling:

- Integrale gemeentelijke visievorming voor het stedelijk gebied.

Integrale gemeentelijke visievorming is een planningsinstrument om tot versterking van het stedelijk gebied te komen. De visies voor het Stadsgewest Vlissingen/Middelburg en voor de stedelijke ontwikkelingszone Goes/ Kapelle/Borsele zijn intussen afgerond en verwerkt in een streekplanuitwerking. Voor de Kanaalzone is een intergemeentelijke structuurvisie vastgesteld. In de toekomst blijft de noodzaak tot een integrale visievorming in de Kanaalzone bestaan, waarbij tevens de stad Gent zal worden betrokken.

Buiten de stedelijke ontwikkelingszones zijn de integrale visies niet van de grond gekomen. Gemeenten zien meer in sectorale visies die betrekking hebben op wonen, bedrijvigheid of recreatie. Dit vraagt voor de komende tijd een

heroverweging van de afspraken tussen de provincie en de gemeenten.

2.2.2 De kwaliteit van de woonomgeving

- | |
|--|
| - Versterking van het stedelijk gebied |
| - De kwaliteit van de woonomgeving |
| - De effecten van het wonen op de omgeving |

Een goede woonkwaliteit verlangt een gerichte planvorming, het stimuleren van duurzaam bouwen en energiebewust gebruik van de woning, aandacht voor bereikbaarheid en levensloopbestendigheid. Een kwalitatief goede woonomgeving komt ook tot uiting in een beperkte geluidshinder, een goede bodemkwaliteit en luchtkwaliteit en het voorkomen van wateroverlast.

Kwaliteit van de woning

Doelstelling:

- Woningbouw richten op kwaliteit, differentiatie en duurzaamheid.

Op 1 januari 1997 waren er nog ruim 10.000 woningen ($\pm 7\%$ van de totale woningvoorraad) van slechte kwaliteit. Op 1 januari 2001 waren dat er nog bijna 7000. Daarmee is de kwaliteit van de woningvoorraad in de periode 1997-2001 verbeterd. De oorspronkelijke aanpak vanuit het convenant "Duurzaam Bouwen", waarbij het bouwen op zich centraal stond, is verbreed. Daarbij gaat het naast duurzaamheid bij de bouw, om bereikbaarheid, veiligheid en levensloopbestendigheid. Naast de veiligheid van woningen krijgt hierdoor de bruikbaarheid van woningen in de verschillende levensfasen van de bewoner extra aandacht. Op 5 juni 2002 ondertekenden de Vereniging Zeeuwse Gemeenten, woningcorporaties, ondernemers, architecten, makelaars, tezamen met het college van GS het Zeeuws Convenant Integrale Woningkwaliteit. Met de ondertekening van het Zeeuws Convenant Integrale Woningkwaliteit is een stap gezet in de richting van integrale woningkwaliteit. Het draagvlak onder dit convenant stagneert momenteel. In 2004 is daarom een heroverweging van het convenant te verwachten.

Geluidsbelasting

Doelstelling:

- A. Stimuleren van gemeentelijk geluidsbeleid.
- B. Beperken van verkeerslawaaï.

A. Stimuleren van gemeentelijk geluidsbeleid.

Met het oog op de 'Modernisering van het Instrumentarium Geluidsbeleid (MIG)' zijn, samen met gemeenten, afgelopen jaren enkele proefprojecten uitgevoerd. De wijzigingen van het geluidsbeleid hebben op rijksniveau een sterke vertraging opgelopen en zijn ook inhoudelijk bijgesteld. De eerste wijziging betrof de implementatie van de EU-richtlijn omgevingsbeleid (zie onder B.). De volgende is, naar verwachting, de decentralisatie van hogere waarden naar de gemeenten en de invoering van een jaargemiddeld geluidsniveau voor wegen en spoorlijnen. Tegelijkertijd hiermee wordt de 'Stad en Milieubenadering' geïntroduceerd in de Wet Geluidhinder. De provincie zal met de gemeenten overleggen, om de betekenis van de komende wijzigingen vast te stellen.

B. Beperken van verkeerslawaaï.

De provincie toetst de gemeentelijke bestemmingsplannen op het voorkomen van geluidhindersituaties in de woonomgeving. Het geld voor de sanering van verkeerslawaaï (weg- en railverkeer) door isolatie, maakt deel uit van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). De gemeenten zijn in principe vrij in de aanwending van dit geld voor ISV-thema's. VROM is van plan in het kader van ISV-2 deze vrijheid te gaan beperken. De thans in de wetgeving opgenomen EU-richtlijn omgevingsbeleid (regelgeving voor zeer drukke wegen) vraagt van de provincie uiterlijk in 2007 om voor enkele wegvakken een geluidskaart te maken en zo nodig op basis daarvan een actieprogramma op te stellen om problemen aan te pakken. In het Nationaal Milieubeleidsplan-4 (NMP-4) zijn de doelen voor het geluidsbeleid gewijzigd. De meest concrete doelstelling is dat de grenswaarde van 70dB(A) in 2010 niet meer mag worden overschreden. In 2004 zal de provincie, voor de onderdelen waarvoor zij verantwoordelijk is, de haalbaarheid van dit doel onderzoeken en aangeven welke gevolgen dit heeft. Daarnaast geeft NMP-4 aan dat er in 2010 een forse verbetering van de akoestische kwaliteit in het stedelijk gebied moet zijn gerealiseerd. Tevens wordt gestreefd naar het gelijk blijven van de akoestische situatie in de ecologische hoofdstructuur t.o.v. 2000.

Deze doelen moeten in de provinciale planvorming worden uitgewerkt.

Bodemkwaliteit

Doelstelling:

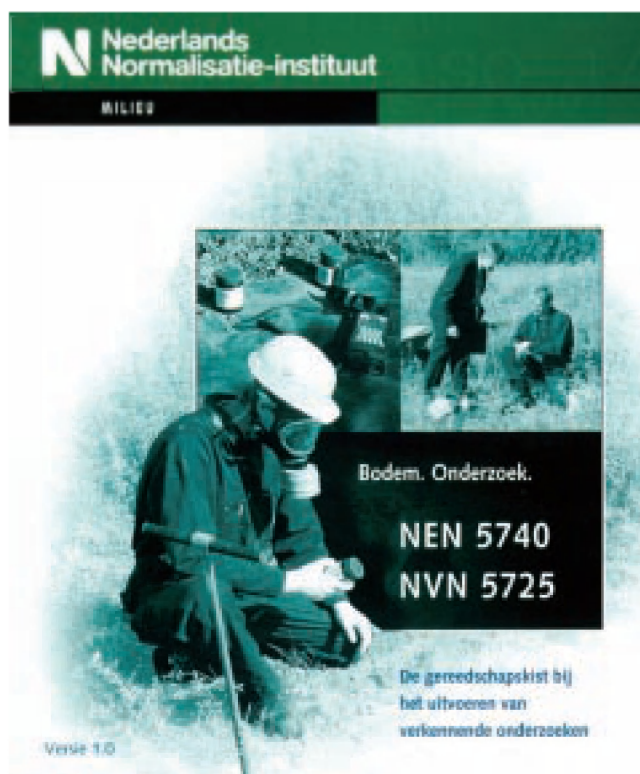
- In 2030 zijn alle milieuhygiënisch urgente gevallen van

bodemverontreiniging gesaneerd. Ernstig niet-urgente gevallen van bodemverontreiniging moeten dan tenminste beheersbaar zijn.

- Ruimtelijke en economische ontwikkelingen worden sturend voor de bodemsaneringsoperatie in het stedelijk gebied.

De accenten binnen de bodemsaneringsoperatie verschuiven steeds meer van een milieuhygiënisch gerichte aanpak naar een aanpak die gestuurd wordt door ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Medefinanciering door derden is daarbij belangrijk. In stedelijk gebied ligt het initiatief voor bodemsanering bij de gemeenten en marktpartijen met de provincie in de rol van regisseur. In die rol stimuleert zij de gemeenten tot een voortvarende aanpak van de bodemproblematiek. In het kader van de NMP3-doelstelling is begin 2004 onder regie van de provincie de totale werkvoorraad van de bodemsaneringsoperatie tot 2030 door middel van het Landsdekkend Beeld in kaart gebracht. Door deze inventarisatie moeten gemeenten tot een prioritering in de aanpak van bodemverontreiniging komen, die sturend is voor het ontwikkelingsprogramma voor ISV-2.

Voor het voeren van actief bodembeheer stimuleert de provin-



Bodemonderzoek.

cie gemeenten om bodemkwaliteitskaarten (BKK's) gekoppeld aan bodembeheerplannen voor het stedelijk gebied op te stellen. Deze BKK's brengen de diffuse bodemkwaliteit in beeld, wat een belangrijke informatie vormt voor gemeentelijke planners en bouwkundigen. Bodemkwaliteit en ruimtegebruik worden zodoende onderling gekoppeld. Nog maar enkele gemeenten hebben BKK's voor het stedelijk gebied.

Een deel van de bodemonderzoeken en saneringen zijn inmiddels opgepakt via de ontwikkelingsprogramma's Wet stedelijke vernieuwing (ISV-1). Hierbij blijkt dat aansluiting bij de marktdynamiek en het vinden van medefinanciers voor het uitvoeren van onderzoek en sanering, in de praktijk een moeizaam proces is. Locaties binnen de bebouwde kom van ISV-programmageemeenten, waar geen ontwikkelingen op korte termijn en dus geen kostendragers te verwachten zijn, worden moeizaam door de gemeenten opgepakt. Binnen de bebouwde kom van ISV-projectgemeenten neemt de provincie daarom de aanpak van deze statische locaties mee in het kader van de aanpak puntbronnenproblematiek voor het landelijk gebied.

Voor het vervolgtraject ISV-2 zal de provincie de prestaties van gemeenten mee laten wegen bij de verdeling van de budgetten. Door bezuiniging van het Rijk zal er de komende jaren aanzienlijk minder geld beschikbaar zijn. Gelet hierop en gegeven het feit dat de provincie geen gelden beschikbaar zal krijgen voor de aanpak van statische locaties in projectgemeenten, zal de provincie enkel de meest urgente locaties aanpakken. In 2005 wordt de uitvoering van de gemeentelijke ontwikkelingsprogramma's uit ISV-1 definitief geëvalueerd.

Luchtkwaliteit

Doelstelling:

- De uitstoot van alle milieugevaarlijke stoffen mag het maximaal toelaatbare risico niet overschrijden.
- In 2010 geldt voor alle stoffen dat de streefwaarde niet mag worden overschreden.

In 2001 trad het Besluit luchtkwaliteit in werking op grond waarvan gemeenten en provincies de lokale luchtkwaliteit in kaart moeten brengen. Het gaat dan om luchtverontreiniging door zwaveldioxide, lood, stikstofdioxide, fijn stof, koolmonoxide en benzeen. Bij (verwachte) overschrijding van de grenswaarden moeten er maatregelen worden genomen. De tabel "Overschrijdingen grenswaarden" vermeldt de overschrijdingen die berekend of verwacht zijn.

De overschrijding van de grenswaarde voor fijn stof is vooral het gevolg van de hoge achtergrondconcentratie. In combinatie met intensief wegverkeer in een stedelijke omgeving met aaneengesloten bebouwing leidt dit tot lokale overschrijdingen. In Zeeland is geen overschrijding van de plandrempel voor stikstofdioxide geconstateerd. Het opstellen van een plan van aanpak om op termijn aan grenswaarden te voldoen is daarom niet nodig. Ondanks de groei van verkeer zal, dank zij technische verbeteringen, naar verwachting de luchtkwaliteit in de steden tot 2010 nog verbeteren.

In het algemeen geldt dat de doelstelling gehaald is. De emissie van fijn stof wordt vooral bepaald door externe bronnen.

Wateroverlast

Doelstelling:

- A. Een aanvaardbaar risico van wateroverlast.
- B. Optimale afstemming tussen keuze bouwlocaties en watersysteem.

A. Een aanvaardbaar risico van wateroverlast.

Water krijgt steeds meer aandacht bij de ruimtelijke planvorming. Om de kans op wateroverlast binnen de normen te houden, stelt de watertoets al in de fase van de planontwikkeling randvoorwaarden. Een leidraad hiervoor, de "Handreiking watertoets", zou opgenomen worden in het "Zeeuws Convenant Integrale Woningkwaliteit". Deze circulaire is nog niet verschenen. Er is echter wel behoefte aan een leidraad. Intussen geven de stedelijke plannen wel aandacht aan het



Wadi in de stad.

Zwavedioxide	Geen overschrijdingen van de grenswaarde
Lood	Geen overschrijdingen van de grenswaarde
Stikstofdioxide	Zeer beperkte overschrijding van de grenswaarde (poldergebied) grenzend aan Antwerps havengebied mogelijk maar niet waarschijnlijk Op 6 locaties (drukke straten) in Goes en Middelburg wordt de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie overschreden
Fijn stof	Op alle locaties waar berekeningen zijn uitgevoerd is het aantal overschrijdingen van de grenswaarde ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) van de 24- uurgemiddelde concentratie voor fijn stof groter dan het wettelijke toegestane aantal van 35. Op 13 locaties (drukke straten in Goes en Middelburg) heeft de jaargemiddelde concentratie van fijn stof de toelaatbare jaargemiddelde concentratie ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) overschreden. Op 2 locaties (drukke straten in Goes en Middelburg) heeft de jaargemiddelde concentratie de wettelijke plandrempel voor de jaargemiddelde concentratie ($46 \mu\text{g}/\text{m}^3$) overschreden.
Koolmonoxide	Geen overschrijdingen van de grenswaarde
Benzeen	Geen overschrijdingen van de grenswaarde

Overschrijdingen grenswaarden luchtkwaliteit.

wateraspect. De watertoets is inmiddels wettelijk verplicht. In de ruimtelijke plannen moet een waterparagraaf worden opgenomen. Als geen watertoets uitgevoerd is, moet de waterparagraaf de reden daarvan vermelden. Kerngedachte is dat niet voor elk 'postzegelplan' een hele watertoets nodig is.

Enkele gemeenten zijn begonnen met het opstellen van stedelijke waterplannen, waarin onder andere wordt aangegeven hoe omgegaan wordt met het bouwen in, uit oogpunt van wateroverlast, minder geschikte gebieden. Alle gemeenten komen in aanmerking voor een financiële bijdrage van de provincie aan een stedelijk waterplan. Thans zijn er drie plannen in de afrondende fase, één plan is halverwege en drie plannen zijn net opgestart. De resterende zes gemeenten in Zeeland moeten nog beginnen.

Waterschappen hebben een planning voor uitgebreide watersysteemanalyses om alle gebieden uiteindelijk te toetsen op de normen voor wateroverlast. Deze planning is ook opgenomen in de Deelstroomgebiedsvisie Zeeland. Voor gebieden die op korte termijn niet aan bod komen, zullen eenvoudiger berekeningen gemaakt worden. Dit vloeit voort uit het Nationaal Bestuursakkoord Water. Deze toetsing moet eind 2004 afgerond zijn. De ontwikkelingen liggen op schema.

B. Optimale afstemming tussen keuze bouwlocaties en watersysteem.

De gunstige locaties om te bouwen zijn aangegeven op de waterkansenkaarten in het waterhuishoudingsplan. Deze infor-

matie is ook te gebruiken om extra eisen te stellen aan het bouwrijp maken van een minder geschikte bouwlocatie. De kaarten zijn gepresenteerd en toegelicht bij de gemeenten en onder de aandacht gebracht van stedenbouwkundige bureaus. In 2003, tijdens een voorlichtingsronde bij de gemeenten over de Deelstroomgebiedsvisie, is opnieuw gewezen op de waterkansenkaarten. De kaarten zijn tevens in digitale vorm aan alle gemeenten toegestuurd. Inmiddels zijn er gemeenten die de kaarten gebruiken bij het opstellen van het gemeentelijke waterplan. De provincie gebruikt ze bij het toetsen van de bestemmingsplannen. Voor zover bekend gebruiken de waterschappen de kaarten niet of nauwelijks.

De toenemende aandacht voor water bij ruimtelijke plannen heeft er nog niet toe geleid dat bouwlocaties zijn gezocht die om hydrologische en bodemkundige redenen van nature beter geschikt zijn dan andere locaties. Uit de praktijk blijkt dat andere factoren voor een locatiekeuze nog altijd prevaleren. In alle bekende gevallen is dan ook gekozen voor extra maatregelen bij het bouwrijp maken, zoals ophogen of extra berging en/of afvoercapaciteit. Voor de korte termijn wordt daarmee het probleem opgelost. Voor de lange termijn is dit niet duurzaam en moet bij een sterkere klimaatwijziging, rekening worden gehouden met steeds vaker voorkomende wateroverlast. Hoewel dit in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de gemeente is, zal de provincie, als uitwerking van de Deelstroomgebiedsvisie en ter voorbereiding van het Omgevingsplan, nagaan hoe hier op gereageerd kan worden.

Drinkwatervoorziening

Doelstelling:

- Veiligstellen van de levering van drinkwater.

De beschermingniveaus van de grondwaterbescherming- en waterwingebieden zijn ongewijzigd. De winning in Haamstede en Sint Jansteen is in respectievelijk 1999 en 2002 geoptimaliseerd. In 2004 wordt de aanpassing van de winning in Haamstede geëvalueerd. Aansluitend wordt bezien of de begrenzing van het gebied aanpassing behoeft. Voor Sint Jansteen is vanaf 2004 een studie voor verdere optimalisatie gepland. De winningslocatie Biggekerke is verlaten en het gebied inclusief pompgebouwen wordt door het waterleidingbedrijf afgestoten. In 2004 is intrekking van de vergunning gepland en een herbeoordeling van de beschermingsstatus. De winning in Oranjezon is in 1995 gestopt. Dit gebied is sinds 2002 in beheer bij het Zeeuws Landschap. In 2004 is (partiële) aanpassing van de vergunning voorzien, evenals een herbeoordeling van de status van het gebied.

In de periode 1998 – 2001 is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de toepassingsmogelijkheden van het water in de diepe zandlagen. Aanvullend onderzoek is echter noodzakelijk. Binnen het Scaldit-project vindt grensoverschrijdende afstemming plaats met het oog op duurzaam beheer ervan. Het waterleidingbedrijf investeerde fors in aanpassingen aan het transport- en distributienet ten behoeve van het garanderen van de levering van drinkwater en infiltratiewater (Ouddorp - Haamstede). Voor de productie en de distributie van drinkwater is een kwaliteitszorgsysteem met werkinstructies opgesteld. Voor het leveren van drinkwater bestaat een leveringsplan dat in 1998 is geactualiseerd. Een rampenplan, voor het

leveren van water in noodsituaties, maakt onderdeel uit van het leveringsplan.

Bij de planvorming is volop aandacht voor een grotere efficiency in de waterketen. Te denken is aan stimuleren tot innovatie, waterbesparing, afkoppelen regenwater en hergebruik van water. De wettelijke invoering van de watertoets en het overleg met bedrijven werken hieraan mee.

Al met al is er een brede aandacht voor het veiligstellen van de levering van drinkwater.

2.2.3 Effecten op de omgeving

- Versterking van het stedelijk gebied
- De kwaliteit van de woonomgeving
- De effecten van het wonen op de omgeving

De effecten van het wonen op de omgeving zijn ondermeer een gevolg van het energiegebruik, het toepassen van duurzame energie in woningen, het al of niet bewust omgaan met water en het beperken van de schadelijke emissie van bouwmaterialen.

Energieverbruik

Doelstelling:

- Stimuleren van duurzame energie en energiebesparing binnen woningen.

Vanuit het Actieprogramma Duurzame Energie wordt het gebruik van duurzame energie binnen woningen gestimuleerd. Enkele 'wapenfeiten':

- Bijdrage aan een voorbeeld van een energiezuinige woonwijk (Ouverture, Goes-Zuid). Hier is de toepassing van warmtepompen voor 300 wooneenheden en een school gestimuleerd. Momenteel wordt bekeken of energie-neutraal bouwen ook een onderdeel kan zijn van deze energiezuinige woonwijk.
- De actie 'zonneboiler' is uitgevoerd om de toepassing van Photovoltaïsche Panelen (PV) en Zonneboilers een brede Zeeuwse bekendheid te geven. In één jaar tijd zijn er meer dan 1800 PV's bij particulieren geplaatst. Uiteindelijk heeft de actie plaatsing van 4329 PV-panelen bij particulieren, bedrijven en instellingen opgeleverd. Verder werden er in 2001 633 zonneboilers geplaatst, voornamelijk op woningen. Daarnaast zijn bij grote bedrijven en zwembaden 56 actieve thermische zonnepanelen geïnstalleerd.





Zonnepanelen.

- Een extra stimulerende rol ligt er voor 'Energie Prestatie Advies' richting de woningcorporaties. Deze actie is gericht op inbedding van duurzaam bouwen en renoveren met het oog op energiebesparing en duurzame energie in het beleid van woningcorporaties. De elf deelnemende corporaties vertegenwoordigen, met samen 40.000 woningen, bijna de totale bestaande huurwoningvoorraad in Zeeland. De zes overige woningbeheerders beheren gezamenlijk niet meer dan 1000 woningen.
- Het Zeeuwse project "Meer euro's met minder energie" stimuleert bij een groot aantal Zeeuwse huishoudens met lage inkomens de toepassing van energiebesparende maatregelen met het doel te komen tot een blijvend energiebesparend gedrag. Hierdoor nemen de energielasten af en kunnen het besteedbaar inkomen én het wooncomfort van de huishoudens toenemen.

De door het actieprogramma beoogde stimulering van het gebruik van duurzame energie is geslaagd. Samen met gemeenten, bedrijven en particulieren wordt een aanzienlijke toepassing van duurzame energie bereikt.

Waternutverbruik

Doelstelling:

- Een zorgvuldig watergebruik.

Mogelijkheden voor waterbesparing zijn bijvoorbeeld (her)gebruik van regenwater of de toepassing van huishoudwaternetwerken. In de afgelopen jaren zijn verschillende initiatieven door de provincie gesubsidieerd. Daarbij ging het om projecten waarbij zowel individuele gebouwen als complete woonwijken zijn voorzien van regenwateropvangsystemen. Per gebouw wordt regenwater opgevangen in tanks en gebruikt voor toiletspoeling en mogelijk voor de wasmachine.

De ervaringen hiermee zijn over het algemeen goed.

Een wijk in Heinkenszand is voorzien van een tweede waterleidingsnet. Door fouten in de installatie en gebrekkige controle is het hier, evenals bij andere projecten, voorgekomen dat huishoudwater in het drinkwater terecht kwam. Voor VROM was dit aanleiding de aanleg van huishoudwaternetwerken niet langer te ondersteunen. Dit betekent dat er alleen nog mogelijkheden zijn voor hergebruik van regenwater op individuele basis. Voordeel van deze laatste vorm is een aanzienlijk kleinere kans op foutieve aansluitingen en een veel grotere bewustwording van de consument. De provincie blijft daarom individuele projecten voor huishoudwaternetwerken ondersteunen. Intensivering van voorlichting over waterbesparing kreeg vanuit de provincie weinig aandacht. Achteraf gezien bleek dit geen specifieke provinciale taak. Van verdere uitwerking wordt afgezien. Waterleidingbedrijven geven uit eigen initiatief voorlichting over waterbesparing en ook heeft de rijksoverheid hier een taak.

Waterkwaliteit

Doelstelling:

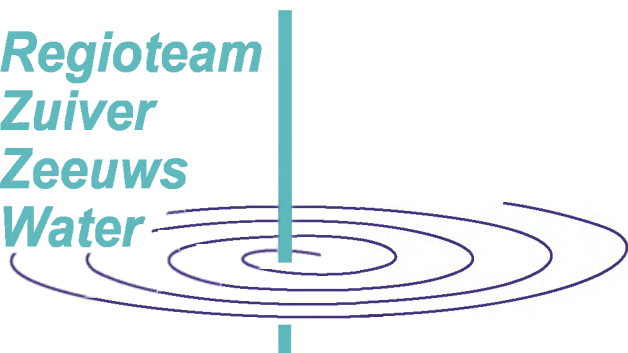
- A. Beperking van emissie van verontreinigende stoffen uit het stedelijk gebied, waardoor de minimumkwaliteit van het oppervlaktewater gegarandeerd kan worden.
 - B. Beperkte vuiluitworp vanuit rioolstelsels en versterkte werking van rioolwaterzuiveringsinstallaties.
- A. *Beperking van emissie van verontreinigende stoffen uit het stedelijk gebied, waardoor de minimumkwaliteit van het oppervlaktewater gegarandeerd kan worden.*

Emissie bouwmaterialen

Het is niet nodig om regionaal nog extra studie naar de emissie van bouwmaterialen uit te voeren. Aandacht vraagt vooral de communicatie rond de informatie.

Het Regioteam Zuiver Zeeuws Water is in de afgelopen tijd nadrukkelijker gepositioneerd. Op dit moment bestaat het team uit: Provincie Zeeland, Waterschap Zeeuwse Eilanden, Waterschap Zeeuwsch-Vlaanderen, Zeeuwse Milieufederatie en de Vereniging voor Zeeuwse Gemeenten. Het bestuurlijk en ambtelijk draagvlak bij gemeenten is nog onvoldoende. De communicatiewerkgroep Zuiver Zeeuws Water organiseert daarom in 2004 een themadag Diffuse Bronnen. Bewustwording van de gemeenten is een van de hoofddoelstellingen van de themadag.

Regioteam Zuiver Zeeuws Water



In 2003 heeft het Regioteam het eerst een gastcollege over dit onderwerp verzorgd aan de Hogeschool Zeeland voor de opleiding 'Bouwkunde'. Het is de bedoeling om dit tweejaarlijks te herhalen.

In 2002 is een themamiddag voor de Zeeuwse bouwwereld georganiseerd. Velen namen kennis van de problematiek. Het is echter een lastige materie omdat bouwmaterialen op andere punten dan emissies qua duurzaamheid juist gunstig scoren. Beperking van emissie van bouwmaterialen vraagt daarom een blijvende communicatie met de bouwwereld.

Stimuleren van niet-chemische onkruidbestrijding in weg- en groenbeheer.

Een aantal gemeenten heeft zich teruggetrokken uit het Convenant Duurzaam Beheer dat gericht is op het beperken van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen (nultgebruik in 2005, behoudens uitzonderingssituaties). De tussen-doelstelling van 75%-reductie t.o.v. 1999 komt bij een aantal gemeenten in zicht, de einddoelstelling blijkt alleen haalbaar voor regionale overheden.

Er komt een nieuw convenant, waarin organisaties een keuze hebben uit verschillende doelstellingen voor 2007, met een minimale reductie van 66% reductie t.o.v. 1999. Jaarlijks wordt een enquête gehouden naar het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het blijkt telkenmale lastig de benodigde gegevens bijeen te krijgen.

De keuze voor niet-chemische onkruidbestrijding wordt niet door alle gemeenten gedeeld.

B. Beperkte vuiluitworp vanuit rioolstelsels en versterkte werking van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Voor rioolstelsels geldt als minimumeis de basisinspanning, die uiterlijk 1 januari 2005 bereikt moet zijn. Dit kan zowel door meer water te bergen in het rioolstelsel als door relatief

schoon water af te koppelen van de riolering. De voorkeur gaat uit naar deze laatste mogelijkheid. In het bestaande stedelijk gebied zou 1% per jaar afgekoppeld moeten worden. Bij nieuwbouw geldt een minimum afkoppelpercentage van 60%. Voor de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) geldt dat uiterlijk 1 januari 2003 een stikstofverwijdering van 75% per beheersgebied gerealiseerd moet zijn.

De gemeenten werken hard aan de verbetering van de rioolstelsels. Er wordt zowel berging aangelegd als verhard oppervlak afgekoppeld. In bestemmingsplannen voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen wordt in vrijwel alle gevallen uitgegaan van afkoppeling van verhard oppervlak. De verwachting is dat de 60% afkoppeling voor nieuwbouw ruimschoots wordt gehaald. Het is niet duidelijk of de gemeenten de basisinspanning tijdig gerealiseerd zullen hebben. Ook is niet bekend of de geplande afkoppeling ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Om dit beter in beeld te krijgen, moet een rapportagesysteem worden opgezet. Naar verwachting is op 1 januari 2005 de doelstelling echter niet gehaald.

De doelstelling voor de stikstofverwijdering bij RWZI's wordt niet tijdig gehaald. Tot 2002 zijn alleen kleine RWZI's aangepakt. De laatste 10 jaar is de stikstofverwijdering hiermee verbeterd van ca. 45% tot ca. 65%. Grote RWZI's, zoals die van Walcheren en Hulst, zijn in 2003 gemoderniseerd. Of daarmee de doelstelling alsnog gehaald wordt, is nog niet zeker.

Inzet van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

Doelstelling:

- Een aantrekkelijke woonomgeving door verbetering van de leefbaarheid.

Het ISV-budget is bedoeld voor het nemen van maatregelen op het terrein van wonen, ruimte, bodemsanering en geluidshinderbeperking. Daarbij is te denken aan de transformatie van bestaande wijken, parken en bedrijfsterreinen, maar ook aan duurzame milieumaatregelen, sanering, het verbeteren van de condities voor bedrijvigheid in de stad, etc. Voorbeelden van projecten zijn:

- Herstructurering centrumgebied Kloosterzande;
- Bijdrage aan de herinrichting van gebieden tot voor kinderen geschikte locaties in Westkapelle;
- Sanering en herinrichting van bedrijfslocaties in de kern van Wissenkerke;
- Herstructurering van seniorenwoningen in Kapelle;
- Bouwen van seniorenwoningen in Kruiningen.

In 2002 zijn de volgende budgetten toegekend:

Gemeente (programma-gemeenten)	Verleend budget (€)
Goes	3.025.353
Middelburg	5.048.305
Vlissingen	5.302.422
Terneuzen	3.483.671
Hulst	1.405.811
Oostburg	1.093.611
Schouwen Duiveland	1.372.685
Tholen	1.134.45

Gemeente (project-gemeente)	Verleend budget (€)
Hulst (Hontenisse)	317.646
Sluis (Sluis-Aardenburg)	374.368
Terneuzen (Sas van Gent)	213.276
Terneuzen (Axel)	703.359
Borsele	385.713
Reimerswaal	383.444
Kapelle	1.026.804
Noord-Beveland	233.696
Veere	260.923



2.3 Belangrijkste conclusies voor het stedelijk gebied

Binnen het stedelijk gebied krijgt het bundelingsbeleid vorm. Ook de verschuiving van de bevolkingsgroei van het platteland naar de stad is ingezet. Hoewel het landelijk gebied in trek is als woonlocatie neemt het percentage nieuwbouw in het stedelijk gebied toe. Vooral in de gebieden met grote woonconcentraties wordt de doelstelling gehaald om de helft van de nieuwbouw te realiseren binnen het bestaande bebouwde gebied. De vier grotere Zeeuwse steden zijn actief bezig de nieuwvestiging van kantoren met een regionale functie te koppelen aan knooppunten van openbaar vervoer.

Stedelijk gebied legt accenten op het realiseren van nieuwbouw binnen bestaand gebied met water als ordenend principe. Zo wordt in ruimtelijke plannen een waterparagraaf opgenomen en vindt bij planontwikkeling een toetsing op water plaats.

Aan de kwaliteit van de woonomgeving wordt gewerkt door het saneren van situaties met te hoog wegverkeerslawaai en spoorweglawaai en in gevallen van bodemverontreiniging. Door bezuinigingen door het Rijk zal de aanpak van bodemsanering in de nabije toekomst vertraging ondervinden. De lokale luchtkwaliteit voldoet voor wat betreft zwaveldioxide, lood, koolmonoxide en benzeen aan de gestelde grenswaarden. Voor wat betreft fijn stof wordt grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie in drukke straten in Goes en Middelburg overschreden. Op enkele locaties wordt de wettelijke plandrempel voor fijn stof overschreden. Dit is vooral een gevolg van de achtergrondconcentraties als gevolg van externe bronnen. Voor het onderhouden van de woonomgeving hebben gemeenten drastisch gesneden in het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen; de 75%-reductie komt in zicht. Een aantal gemeenten trok zich echter terug uit het Convenant Duurzaam Beheer. Ook de beperkte vuiluitworp van rioolstelsels en de versterkte werking van rioolwaterzuiveringsinstallaties krijgen binnen de gemeentelijke inspanningen goede aandacht, maar liggen achter op schema. Waterberging en afkoppeling van

verhard oppervlak zijn nog duidelijke aandachtspunten voor de toekomst.

De kwaliteit van de woningvoorraad verbetert. Met het in 2002 gesloten Zeeuwse Convenant Integrale Woningkwaliteit werd een belangrijke stap gezet naar integrale woonkwaliteit door niet alleen tijdens de bouw van woningen duurzaam te werken, maar ook door veiligheid, bereikbaarheid en de bruikbaarheid van de woningen in de verschillende levensfasen van de bewoner (levensloopbestendigheid) extra aandacht te geven. Omdat het draagvlak voor het convenant dreigt te stagneren, is heroverweging van het geheel nodig.

Naast aandacht voor de levensloopbestendigheid is ook een ontwikkeling gestart om duurzaam gebruik van de woning een impuls te geven. Zo leidde het actieprogramma 'Duurzame energie' tot een aanzienlijke besparing van energieverbruik in woningen. Daarnaast krijgt duurzaamheid vorm in de woonomgeving door het gebruik van regenwater in de huishouding te stimuleren.

Aandachtspunten voor het omgevingsbeleid:

- De bundelingsdoelstelling blijft overeind. Wel zal de rijksnota 'Ruimte' naar verwachting meer ruimte bieden voor wonen op het platteland. Er zal daarom nader vorm gegeven moeten worden aan de bundeling van wonen in het licht van de beleidsresultaten en het nieuwe rijksbeleid. Het concept 'organisch groeien van kernen' nader uitwerken;
- Naar aanleiding van nieuw rijksbeleid is aanpassing van het provinciaal geluidsbeleid nodig.
- De niveaus voor fijn stof zullen de komende jaren hoog blijven. Locale knelpunten vragen blijvende aandacht.
- De Zeeuwse beleidsinvulling van water als ordenend principe vraagt een nadere concretisering naar onder meer een optimale afstemming tussen grondgebruik en watersysteem.
- Heroverweging van het Convenant Duurzaam Beheer is nodig, nu een aantal gemeenten afhaken.
- Heroverweging van het Zeeuwse Convenant Integrale Woningkwaliteit is nodig, nu het draagvlak voor het convenant dreigt te stagneren.

3. Bedrijvigheid

In dit hoofdstuk staan bedrijfsterreinen, de grote industriële bedrijven, het Midden en Kleinbedrijf en de afvalverwerkende bedrijven centraal. De grote industriële bedrijven hebben een belangrijk aandeel in de milieubelasting in Zeeland. Voor deze bedrijven ligt het accent van het overheidsoptreden bij de provincie. Bij de andere bedrijven speelt de gemeente een belangrijke rol. De provincie heeft in vergunningverlening, handhaving en klimaatbeleid algemene instrumenten tot haar beschikking. Deze komen in hoofdstuk 8 aan de orde. Landbouwbedrijvigheid en recreatieondernemingen komen in hoofdstuk 4 aan bod.

3.1 Doelstellingen

Het provinciaal beleid is gericht op het bieden van voldoende ruimte voor nieuwe bedrijvigheid op daarvoor geschikte locaties. De zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving krijgt vorm door het beheersen van de effecten van bedrijvigheid op de omgeving en het stimuleren van duurzame ontwikkeling en innovatie bij de bedrijfsvoering.

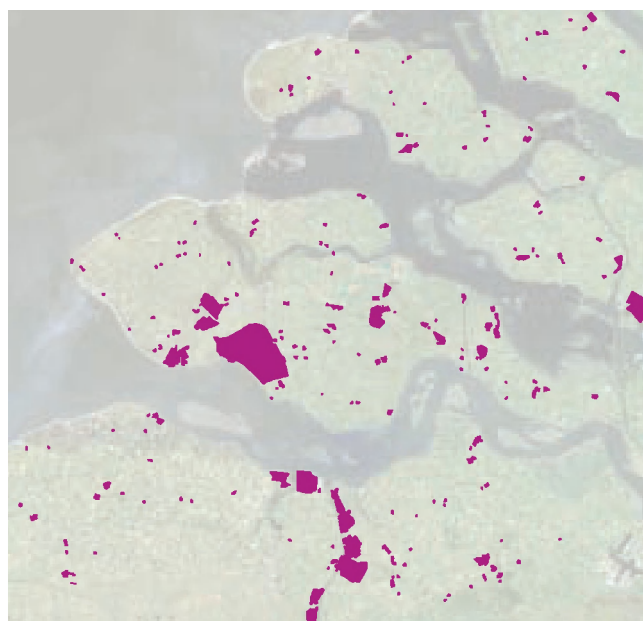
- Aanbod bedrijventerreinen
- Effecten van bedrijvigheid op de omgeving
- Duurzame ontwikkeling en innovatie

3.2 Resultaten

3.2.1 Aanbod bedrijventerreinen

- Aanbod bedrijventerreinen
- Effecten van bedrijvigheid op de omgeving
- Duurzame ontwikkeling en innovatie

Bij de zorg voor voldoende bedrijventerreinen gaat het om het aanbod aan terreinen, de daaraan verbonden activiteiten, de revitalisering van bestaande terreinen en het beperken van lokale bedrijfsterreinen.



Bedrijfsterreinen

Toedeling bedrijventerrein aan (haven)activiteiten

Doelstelling:

- Toedeling van bedrijvigheid aan zeehaventerreinen.
- Verbreiding havenpotentie door aanleg Westerschelde Container Terminal.
- Bundeling van bedrijvigheid bij steden en dragende kernen.

A. Toedeling van bedrijvigheid aan zeehaventerreinen.

De zeehavengebieden zijn Vlissingen-Oost, Binnen- en Buitenhaven Vlissingen en de havenindustrieterreinen in de Kanaalzone. Deze terreinen zijn bestemd voor havengebonden activiteiten en daarmee samenhangende activiteiten die een uitstraling naar de regio hebben en die qua aard, schaal en milieueffecten niet passen in de nabijheid van woongebieden.

Locatie	Beschikbaar oppervlak (ha)	Nog uitgeefbaar oppervlak (ha)
Walcheren en Zuid-Beveland	1330	296
Oost Zeeuwsch-Vlaanderen	778	69

Beschikbaar oppervlak zeehaventerreinen in 2003

Momenteel is nog voldoende ruimte beschikbaar voor bedrijfsvestiging op zeehaventerreinen.

B. Verbreding havenpotentie door aanleg Westerschelde Container Terminal.

De zeehavengebieden zijn belangrijk voor de regionale economie. In de havengebieden ligt nu een accent op de aanvoer van grondstoffen voor de chemische en petrochemische industrie. Hierdoor zijn de havens kwetsbaar voor wijziging van de logistieke en productiestructuren van de bedrijven. Om een accentverschuiving mogelijk te maken, en zo in te spelen op de potenties die de havens hebben voor het containervervoer, is het initiatief genomen voor de Westerschelde Container Terminal op het industrieterrein Vlissingen-Oost. Zeeland Seaports liet als initiatiefnemer, in samenwerking met HesseNoordNatie uit Antwerpen, een milieu-effect-rapportage opstellen gericht op besluitvorming in het kader van het Streekplan, de bestemmingsplannen en de concessieaanvraag op grond van de Wet Droogmakerijen en Indijking 1904. In nauw overleg met de provincie en de gemeenten Borsele en Vlissingen is een Milieu Afwegingskader, een economische analyse, een aanvullend natuurrapport en een inrichtingsplan voor het natuurcompensatiegebied opgesteld. Ook is onderzoek gedaan naar de gevolgen van het project voor de aan- en afvoer van containers via spoor-, weg- en binnenvaarttransport en de veiligheidsrisico's op de Westerschelde die voortvloeien uit de groei van het aantal containerschepen.

Tegen de streekplanherziening "Westerschelde Container Terminal" konden zienswijzen worden ingediend en beroep worden aangetekend, hetgeen ook gebeurd is. De Raad van State vernietigde op 16 juli 2003 het besluit tot vaststelling van de streekplanherziening, omdat niet voldaan is aan de vereisten van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en niet vaststaat of bij de aan- en afvoer van containers aan eisen op het gebied

van geluids- en trillingsoverlast kan worden voldaan. Voor Provinciale Staten was deze uitspraak aanleiding tot heroverweging van het plan. Gedeputeerde Staten zegden een grondige analyse toe van de uitspraak, waarbij in beeld zal worden gebracht welke oplossingsvarianten mogelijk zijn en welke risico's daaraan kleven. Op grond van deze analyse zullen Provinciale Staten tot besluitvorming over de verdere voortgang van het project komen.

C. Bundeling van bedrijvigheid bij steden en dragende kernen. Uitsluitend bij steden en dragende kernen is een actief voorraadbeleid gewenst.

Uit onderstaande tabel blijkt dat stedelijke bedrijfsterreinen sinds 1996 sterker gegroeid zijn dan de andere. Ook dragen de kernen hebben een duidelijke opvangfunctie. De toename van de voorraad in deze twee categorieën was verhoudingsgewijs groter dan die in de categorie overige kernen. Regionale bundeling is vooral sterk op Walcheren; Mortiere droeg daar duidelijk aan bij. Op de Bevelanden is bundeling minder uit de verf gekomen. In Noord Zeeland krijgt het bundelingsbeleid vooral vorm in de dragende kernen Tholen en Zierikzee. In Zeeuwsch-Vlaanderen is de meeste ontwikkeling buiten de stedelijke zone en de dragende kernen waar te nemen. Ondanks bundeling op de terreinen Hogeweg (Hulst) en Stampershoek (Oostburg) is het ruimtebeslag in de overige kernen verhoudingsgewijs in dezelfde mate toegenomen. In absolute zin is de ontwikkeling in de 'overige kernen' aanzienlijk. Het toegevoegde feitelijke ruimtebeslag door bedrijfsterreinen in de periode 1996-2002 is als volgt:

- Stedelijke terreinen + 238 ha
- Dragende kernen + 39 ha
- Specifieke terreinen + 45 ha
- Overige kernen + 53 ha (inclusief specifieke terreinen)

	Bedrijfsterreinen Stedelijk gebied	Bedrijfsterreinen dragende kernen	Bedrijfsterreinen overige kernen
Walcheren	157	n.v.t.	75
Bevelanden	105	n.v.t.	102
Noord-Zeeland	n.v.t.	122	100
Zeeuwsch-Vlaanderen	134	120	120
Totaal	135	120	106

Ontwikkeling ruimtebeslag (bruto terreinoppervlak) in indexcijfers (1996=100), exclusief zeehaventerreinen.

	Bedrijfsterreinen Stedelijk gebied	Bedrijfsterreinen dragende kernen	Bedrijfsterreinen overige kernen
Walcheren	153/147	n.v.t.	6/6
Bevelanden	23/18	n.v.t.	24/13
Noord-Zeeland	n.v.t.	20/17	20/7
Zeeuwsch-Vlaanderen	52/49	33/18	70/13
Totaal	228/214	53/35	120/39

De planologische voorraad uitgifbaar bedrijfsterrein in hectares.

Totale voorraad/actieve voorraad in gem. eigendom in 2000, gebaseerd op gemeentelijke bestemmingsplannen. Exclusief havenindustrieterreinen.

Van de 53 ha bij 'overige kernen' gaat 41 ha naar bedrijven-terreinen in de agri- en aquabusiness (zoals de Olzendepolder in Yerseke) en in de logistiek (De Poort). Deze ontwikkeling vraagt een heroverweging van de algemene benadering die geldt voor terreinen bij overige kernen.

Nieuwe bedrijfsterreinen

Doelstelling:

- Bundeling van nieuwe bedrijvigheid bij steden en dragende kernen.

Van de totaal beschikbare voorraad bevindt zich 62% in stedelijk gebied, 13% bij dragende kernen en 30% bij de overige kernen. Het totaal bruto oppervlak en de voorraad in de overige kernen is meer dan het dubbele van wat in de dragende kernen is gelegen.

Sinds 1996 is de voorraadpositie van de steden versterkt en bij de overige kernen verminderd. In Zeeuwsch-Vlaanderen is de voorraad bij de 'overige kernen' relatief groot en grotendeels in particuliere handen. Het bundelingsbeleid komt hier niet goed uit de verf. Bij dragende kernen is vooral de passieve voorraad groter dan elders. Op de Bevelanden is de voorraad stedelijk bedrijfsterrein klein. In Goes liggen op het niveau van streekplan en structuurplan reserves die toereikend zijn voor de middellange termijn.

Lokale bedrijfsterreinen

Doelstelling:

- Beperking omvang lokale bedrijfsterreinen tot maximaal 5 hectare.

Het bundelingsbeleid stelt voor lokale bedrijfsterreinen grenzen aan de ontwikkeling. Er zijn echter locaties waar de bedrijfs-

ontwikkelingen deze 5 hectare (royaal) overschrijden:

- Ontwikkelingen in Yerseke en Kruiningen; gekoppeld aan de ruimte voor agri- en aquabusiness.
- Ontwikkelingen rond Heinkenszand; afgestemd binnen de regiovisie voor Goes/Borsele/Kapelle.
- Ontwikkeling van het bedrijfsterrein De Poort te Reimerswaal.
- Grotere lokale terreinen die dateren van voor de totstandkoming van het huidige streekplan. Als voorbeelden zijn te noemen: Stroodorp, Kapellebrug, St Maartensdijk, Breskens, Walsoorden en Poortvliet.

Het gaat hier om bedrijventerreinen die al een forse omvang hadden en waarvan de ontwikkeling ook niet is bevroren. De ontplooiing van deze terreinen en van de gevestigde bedrijven moet binnen redelijke grenzen plaats kunnen vinden. De begrenzing van 5 ha voldoet hier niet en vraagt om een heroverweging. Hierbij moeten ook de effecten van de Westerscheldetunnel op economische ontwikkelingen worden meegenomen.

Revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen

Doelstelling:

- Duurzaam ruimtegebruik door revitalisering van verouderde, ondoelmatig geworden bedrijfsterreinen en door duurzame bedrijfsvoering als gevolg van herordening van de bedrijvigheid.

Met het revitaliseren van bedrijventerreinen in Zeeland is, behalve ruimtewinst ook winst te behalen voor milieu en verkeer en economie, door samenwerking van bedrijven en gemeenten op allerlei gebieden. Die samenwerking kan daarnaast ook bestaan in beveiliging van het terrein, het instellen van een terreinbeheerder ('Parkmanagement') die gerichte acquisitie pleegt, onderhoud verzorgt en reststoffen verdeelt,



Bedrijfsterrein op de schop.

gezaamenlijk vervoer verzorgt, etc. Op de lange termijn zal door goed beheer revitalisering niet meer nodig zijn. Revitalisering van de volgende bedrijfsterreinen is in uitvoering:

- Schouwen-Duiveland: bedrijfsterrein Zuidhoek:
- Terneuzen: bedrijfsterrein Haarmanweg/Handelspoort
- Vlissingen: bedrijfsterrein Baskensburg:

In de voorbereidingsfase zijn:

- Reimerswaal: bedrijfsterrein Burenpolder.
- Goes: bedrijfsterrein Poel II
- Kapelle: bedrijfsterrein Smokkelhoek.
- Middelburg: bedrijfsterrein Arnestein
- Middelburg: bedrijfsterrein Ramsburg
- Vlissingen: Binnen/Buitenhavengebied
- Sluis: Stampershoek.
- Veere: Oude-Zandweg Westkapelle
- Veere: bedrijfsterrein Karreveld Koudekerke.

De revitalisering van de bestaande bedrijfsterreinen ligt, voor wat met rijkssubsidie aangepakt wordt, op schema.

Revitalisering van de andere terreinen komt bij de gemeenten niet goed van de grond.

3.2.2 Effecten van bedrijvigheid op de omgeving

- Aanbod bedrijventerreinen
- Effecten van bedrijvigheid op de omgeving
- Duurzame ontwikkeling en innovatie

De ontwikkeling van bedrijvigheid heeft haar weerslag op de omgeving. Naast economische groei gaat deze ontwikkeling gepaard met milieubelasting. Deze effecten van bedrijvigheid worden beperkt door eisen te stellen aan luchtkwaliteit, bodemkwaliteit, geluidsbelasting, stankhinder, transportpreventie en externe veiligheid.

Luchtkwaliteit

Doelstelling:

- De Zeeuwse industrie levert een aanzienlijke bijdrage aan de vermindering van de uitstoot van verzurende stoffen.
- Uitstoot leidt niet tot overschrijding van de maximaal toelaatbare risico's. Op langere termijn, zo mogelijk voor 2010, mag de streefwaarde hiervan niet meer overschreden worden.

De industrie heeft voor NO_x een aanzienlijke reductie gerealiseerd. In de periode 1990-2001 is de uitstoot van NO_x door de industrie gedaald van ca. 13 kton naar ca. 9 kton. Door toepassing van SCR bij Hydro Agri wordt de uitstoot in 2004 verminderd met 1 kton/jaar. Bij de EPZ-centrale zal een installatie worden gerealiseerd die leidt tot een afname in de uitstoot met ca. 3 kton/jr.

Naar verwachting zal in de nabije toekomst de reductie van NO_x via de emissiehandel lopen. Hierdoor zal de invloed van de provincie op de belangrijke emissies van NO_x beperkt zijn. Op het gebied van handhaving en integrale afweging met andere milieu-aspecten blijft de rol van de provincie van belang.

$Zwavel$ dioxide wordt in Zeeland in grote hoeveelheid uitgestoten. In het milieubeleidsplan is voor de industrie en de energie-sector als taakstelling opgenomen dat in 2010 de uitstoot nog 4,1 kton mag zijn. Inmiddels is het landelijk beleid gewijzigd. De uitvoeringsnotitie 'Erop of eronder' is nu bepalend voor de maatregelen bij de industrie. Dit houdt in dat de taakstelling van 4,1 kton moet worden bijgesteld. Voor de EPZ-centrale richt de inzet zich nu op de optimalisatie van de rookgasreiniging. Dit past in de lijn van de landelijke uitvoeringsnotitie. Voor de aluminiumindustrie wordt in de notitie uitgegaan van ontzwaveling van de emissies in de productiehallen. Pechiney

beschouwt deze maatregelen vooralsnog als niet kosteneffectief. In het Bedrijfsmilieuplan-3 is afgesproken voorlopig af te zien van onttwaving. De reductie bij Pechiney is daarom nog volledig onzeker. Wel is in de vergunning een studieverplichting opgenomen.

Erop of eronder gaat voor de raffinaderijen uit van een plafond van 14,5 kton in 2010. Total zal aan de benodigde reductie een evenredige bijdrage moeten leveren. Voor Total en Pechiney moet nog nader worden ingevuld welk aandeel aan de landelijke taakstelling geleverd moet worden.

Perspectieven begin 2004

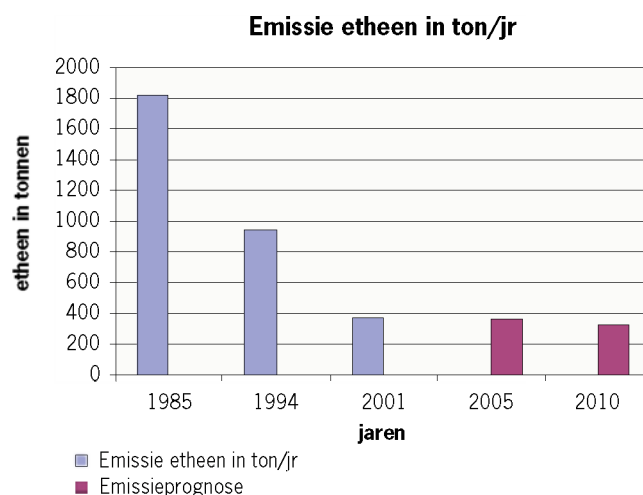
Total	2002: 4,2 kton (uit milieujaarverslag 2002)
EPZ	2006 e.v.: 1,28 kton (optimalisatie rookgasreiniging)
Pechiney	2005: 2,8 kton (bij volledige productie)

Nederland heeft zich, voor wat betreft *koolwaterstoffen*, in Europees verband vastgelegd op een maximale emissie van 185 kton in 2010. In het Nationaal Milieubeleidsplan-4 is veiligheidshalve uitgegaan van een lagere inspanningsverplichting van 163 kton. Verschillende branches hebben een reductieplan opgesteld. Die plannen moeten worden vertaald naar de individuele inrichtingen. Dit loopt deels via de bedrijfsmilieuplannen. De chemie heeft nog geen plan gereed; reducties zullen met name via het vergunningenspoor moeten worden bereikt. In de afgelopen jaren is in Zeeland veel aandacht besteed aan het terugdringen van diffuse emissies. Met name via uitwerking van het programma lekverliezen, gericht op de realisatie van goede meet- en registratiesystemen bij bedrijven, zijn reducties gerealiseerd. Alle relevante bedrijven beschikken nu over een operationeel meet-en registratiesysteem. Er zijn nog de nodige onzekerheden over de omvang van de emissie. Daarom zal de monitoring worden verbeterd om betrouwbaarheid van de emissiegegevens te verbeteren.

Het milieubeleidsplan noemt *vier stoffen*: PAK (benzo(a)pyreen), etheen, fijn stof en fluoriden. Voor deze stoffen lag de streefwaarde niet binnen bereik. De PAK-emissies landelijk en in het buitenland zorgen voor overschrijding van de streefwaarde van benzo(a)pyreen. De streefwaarde bedraagt 0,01 ng/m³. Momenteel bedraagt de achtergrondconcentratie ca. 0,1 ng/m³. Uit berekeningen bleek dat de invloed vanuit de Gentse Kanaalzone aan de luchtkwaliteit in het zuidelijk deel van de Kanaalzone beperkt is. In de bebouwde omgeving zijn openhaarden, houtkachels en

verkeer bronnen van PAK in de buitenlucht. Lokaal kan er sprake zijn van hogere concentraties dan de achtergrondwaarde. Het is nog niet aan te geven of de streefwaarde in 2010 kan worden bereikt. De achtergrondwaarde blijft de laatste jaren ongeveer op hetzelfde niveau en er zijn aanzienlijke reducties bij verschillende doelgroepen nodig om de achtergrondwaarde verder te laten dalen. De uitstoot bij Pechiney (aluminiumindustrie is een bekende PAK-bron) lag tot 1997 op een laag niveau. Daarna is deze uitstoot als gevolg van bedrijfsincidenten tijdelijk gestegen. Het doel is om in 2005 weer op het niveau van 1996 uit te komen.

Etheen komt vrij bij DOW. Deze stof heeft effecten op planten. In onderstaande figuur is de trend voor de uitstoot van etheen weergegeven. Er is een aanzienlijke reductie te zien.



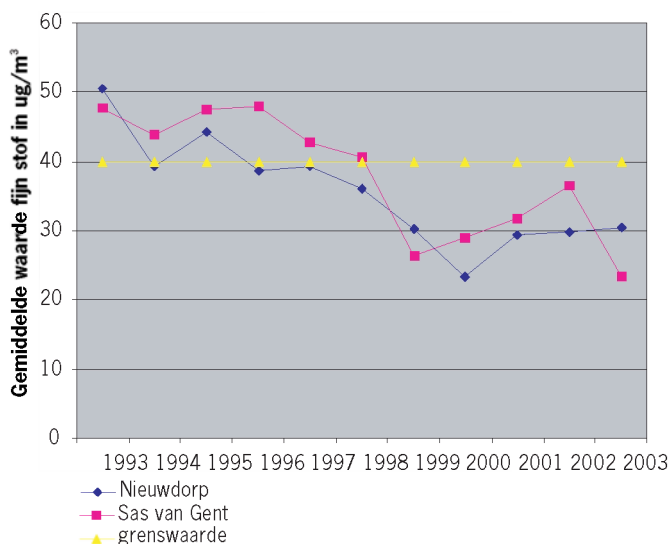
De prognoses voor 2005 en 2010 zijn vastgelegd in het bedrijfsmilieuplan van DOW.

VROM paste de normstelling voor etheen in 2003 aan. De MTR-waarden (maximum daggemiddelde 9 ug/m³ en maximum uurgemiddelde 300 ug/m³) zijn vervangen door een 95 percentielwaarde van de daggemiddelde concentratie over een jaar van 50 ug/m³ en een 95-percentiel van de uurgemiddelde concentraties over een jaar van 300 ug/m³. De streefwaarde is niet herzien. Reden voor de wijziging was dat de oude MTR waarden op basis van recent onderzoek te streng bleken te zijn. Uit berekeningen voor de situatie na effectivering van maatregelen blijkt dat de streefwaarde buiten het terrein van DOW nog wordt overschreden.

Fijn stof is één van de belangrijkste luchtverontreinigingscomponenten. In Zeeland wordt de norm voor het 24 uursgemiddelde van aanwezig fijn stof (maximaal 35 dagen: 50 ug/m^3) overschreden. Dit is echter geen specifiek regionaal probleem. De huidige achtergrondconcentratie in grote delen van Nederland (uitgezonderd de noordelijke regio) leidt tot overschrijding van deze grenswaarde. Het rijk werkt, als primair verantwoordelijke overheid, aan een bestrijdingsplan fijn stof. Dit is waarschijnlijk in 2004 gereed.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de gemeten concentraties fijn stof in Zeeland. Er is, over een langere periode gezien, sprake van een licht dalende trend. Voor 2010 is een EU-grenswaarde te verwachten van 20 ug/m^3 . Het lijkt niet mogelijk deze grenswaarde te halen. De natuurlijke achtergrondconcentraties zoals bodemstof en zeezout leveren al een belangrijke bijdrage. De grenswaarde voor het jaargemiddelde (40 ug/m^3) wordt niet meer overschreden (zie onderstaande tabel).

Achtergrondconcentraties fijn stof in Zeeland

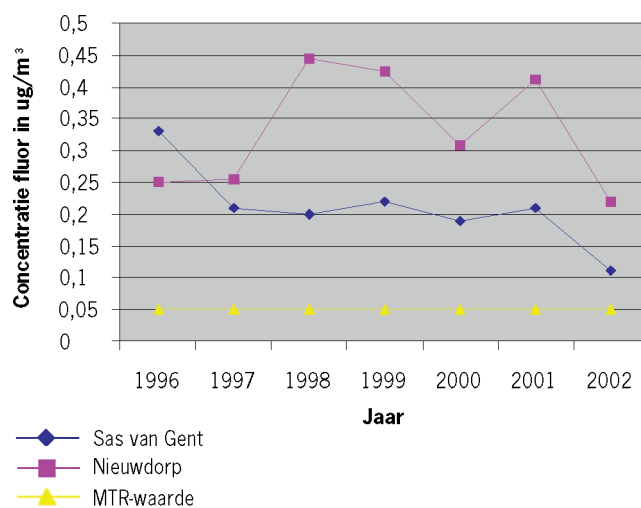


De industrie is één van de belangrijke bronnen van fijn stof. Daarnaast dragen verkeer (wegverkeer en scheepvaart) en buitenlandse bronnen belangrijk bij aan de heersende niveaus. Het milieubeleidsplan gaf aan, dat fijn stof afkomstig van de industrie, in de planperiode specifieke aandacht zou krijgen. Er is onderzoek gedaan naar de aard en omvang en toegepaste stand van de techniek bij de Zeeuwse bedrijven. Dit resulteerde in een beter inzicht in de emissies. Daarnaast zijn in het BMP-3-traject studies opgenomen, gericht op het nemen van een aantal concrete emissiebeperkende maatregelen. In 2004 zal op basis van de inventarisatie en afspraken een

actieprogramma fijn stof voor de Zeeuwse industrie worden opgesteld. De belangrijkste onderdelen van dit plan zijn: verbetering van de meet- en registratie-inspanningen en inventarisatie van bestrijdingsmogelijkheden bij belangrijke industriële bronnen.

Rond het Sloegebied en in het zuidelijk deel van de Kanaalzone is de *fluorconcentratie* verhoogd. In de Kanaalzone is dit vooral het gevolg van bronnen in de Gentse Kanaalzone. Rond het Sloegebied is de lokale industrie hiervan de oorzaak. Omdat de niveaus boven het maximaal toelaatbare niveau liggen, is verdere reductie van de uitstoot gewenst. Eventuele effecten bij vee (belangrijke risicogroep) worden vroegtijdig gesignaleerd via monitoring. De monitoring rond Sas van Gent is in 2002 beëindigd; al een groot aantal jaren worden daar geen effecten bij vee waargenomen. De niveaus in het zuidelijk deel van de Kanaalzone liggen lager dan rond het Sloegebied. Ook bij de huidige niveaus worden rond het Sloegebied geen effecten op bij vee gesignaleerd.

Concentratie fluor in de buitenlucht in ug/m^3 per jaar



Ten gevolge van de wijzigingen in ertssamenstelling is de uitstoot van *zware metalen* bij Thermphos gestegen. Een vergaande reductie van deze uitstoot (met name lood, cadmium en zink) is noodzakelijk om in 2007 aan de reductietaakstelling van de chemische sector voor zware metalen te kunnen voldoen. In het Bedrijfsmilieuplan-3 is een traject uitgezet, gericht op procesaanpassing en inzet van alternatieve grondstoffen. De uitvoering loopt parallel aan een actualisering van de milieuvergunning voor Thermphos. De provincie dringt er op aan dat de maatregelen uiterlijk in 2007 gerealiseerd zijn. Verwacht wordt dat de emissie met een factor 5 à 10 gereduceerd zal worden.

Bodemkwaliteit

Doelstelling:

- A. Voortvarende aanpak uitvoering bodemonderzoek en bodemsanering door het bedrijfsleven.
- B. In 2005 zijn de saneringen van de 15 voormalige gasfabrieksterreinen afgerond.

A. Voortvarende aanpak uitvoering bodemonderzoek en bodemsanering door het bedrijfsleven.

Bedrijven zijn binnen de zogenaamde BSB-operatie (Bodemsanering in gebruik zijnde bedrijfsterrein) verplicht tot bodemonderzoek van hun bedrijfsterreinen. Tot nu toe zijn 585 bodemonderzoeken door bedrijven uitgevoerd. De stichting BSB-Zuid heeft ca 1000 bedrijven als weigeraar gemeld bij de provincie. Dit is 37% van de bedrijven die door de stichting zijn aangeschreven voor bodemonderzoek. Naar verwachting zullen totaal zo'n 200 van deze 1000 bedrijven door de provincie aangespoord moeten worden tot het verrichten van een (oriënterend) bodemonderzoek. In de loop van 2005 is deze operatie afgerond. Bedrijven die op verzoek van de provincie een inventariserend bodemonderzoek hebben uitgevoerd en waarvoor nader onderzoek nog nodig is, krijgen hiervoor tot 2005 de gelegenheid.

Voor saneringen van verontreinigingen op bedrijventerreinen geldt per 1 mei 2003, als uitwerking van het landelijke "Convenant Bodemsanering in gebruik zijnde en blijvende Bedrijfsterreinen", de Subsidieverordening Bodemsanering Bedrijfsterreinen Zeeland. Aan een subsidietoekenning is een saneringsplicht verbonden. Door de strenge voorwaarden is het aantal bedrijven dat hier gebruik van kan maken erg laag (tot nu toe een bedrijf). In 2005 zal deze provinciale verordening verdwijnen, omdat dan de Bedrijvenregeling een wettelijk status krijgt. Gelijktijdig zal dan de regeling versoepeld worden, zodat naar verwachting meer bedrijven van deze subsidiemogelijkheid gebruik kunnen gaan maken.

B. In 2005 zijn de saneringen van de 15 gasfabrieken klaar. De grondsanering van de 15 locaties van voormalige gasfabrieken vordert gestaag. Op negen locaties is deze sanering gereed. Voor vier locaties is het saneringsplan afgerond, terwijl deze planvorming voor twee locaties in voorbereiding is. Het ziet er naar uit dat in 2005 alle grondsaneringen van de 15 gasfabrieken zijn afgerond. Het nazorgspoor (grondwater) loopt dan nog een aantal jaren door.



Bodemsanering gasfabriek Oostburg.

Landelijk gezien loopt de provincie Zeeland daarmee voorop in de saneringsoperatie van de voormalige gasfabrieksterreinen.

Geluidsbelasting

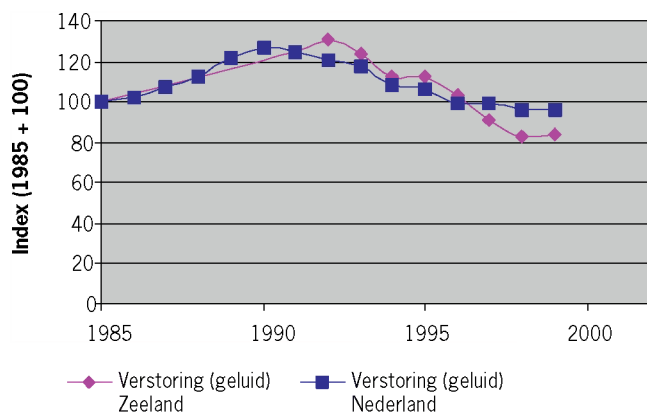
Doelstelling

- A. In 2006 mogen niet meer inwoners van Zeeland hinder hebben van geluid dan in 1985.
- B. Tijdige zonering en sanering van industrieterreinen en vliegveld.

A. In 2006 mogen niet meer inwoners van Zeeland hinder van geluid hebben dan in 1985.

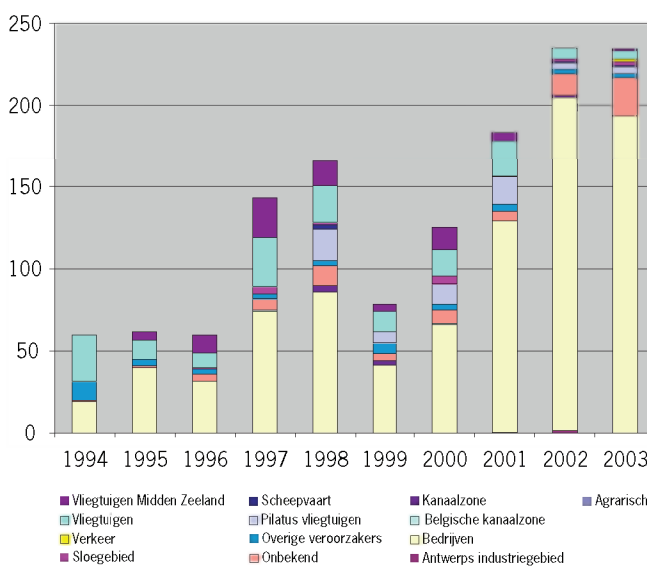
Geluid vormt een belangrijke hinderbron in de directe leefomgeving van mensen. Naast bedrijven zijn er andere bronnen die geluidsoverlast veroorzaken. De algemene kwaliteitsdoelstelling voor Zeeland is in het milieubeleidsplan opgenomen. Het aantal geluidgehinderden in Zeeland wordt afgeleid uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS enquêteert daarvoor jaarlijks een aantal Zeeuwen. Uit onderstaande figuur blijkt, dat er vanaf 1992/93 een dalende trend is. Deze daling valt samen met de periode waarin de sanering van verkeers- en industrielawaai actief is opgepakt. Of er vanaf 1999 een wijziging in de trend optreedt, is nog niet aan te geven. Het is nu nog niet te zeggen of de doelstelling wordt gehaald.

Thema Verstoring (geluid)



Geïndexeerde ontwikkeling van het totaal aantal geluidgehinderden in Nederland en Zeeland (index 1985 = 100%).

Rechtstreeks en via het milieuklachtennummer ontvangt de provincie geluidhinderklachten. Het aantal klachten vanwege provinciale bedrijven is de laatste jaren sterk gestegen. Dit is vooral toe te schrijven aan twee locaties waar geklaagd wordt, nl. rond Cerestar en het motorcrossterrein Axel (aandeel 57%). De geluidsdruk van beide bronnen is echter niet toegenomen. Vermoedelijk is er sprake van afname van de acceptatie door omwonenden van deze geluidhinder.



Aantal klachten per kalender jaar gedurende de periode 1996-2002 met een verdeling naar oorzaak.

B. Tijdige zonering en sanering van industrieterreinen en vliegveld.

De uitvoering van de saneringsprogramma's industrielandbouw

blijft binnen de planning. Er zijn twee knelpuntsituaties aangemeld bij het ministerie: het industrieterrein Terneuzen West (de sloopvergunning voor een woning is een knelpunt) en de Schelde- Buitenhaven (verplaatsing van scheepswerf De Schelde is een knelpunt). Deze knelpunten hebben tot gevolg dat de saneringsprocedure niet voor de afgesproken datum (1-1-2003) kon worden afgerond.

De geluidzone rond het industrieterrein Vlissingen-Oost biedt onvoldoende ruimte voor het vestigen van nieuwe bedrijven, zoals die passen op een haven-industrieterrein. Een ambtelijke werkgroep is bezig met de vraag of eventuele aanpassing van de zone mogelijk is.

De in het milieubeleidsplan voor het vliegveld Midden-Zeeland aangekondigde wijziging van de MER-plicht is uitgewerkt in de Provinciale Milieuvordering. Het destijds afgesloten convenant over de gebruiksintensiteit van het vliegveld is nu vervangen door een overeenkomst. Hierdoor zijn de afspraken over het aantal vliegbewegingen beter afrekenbaar. Landelijk is het beleid voor kleine vliegvelden in beweging. Vermoedelijk krijgt de provincie meer bevoegdheden. De ontwikkeling van dit rijksbeleid is vertraagd, maar zal in 2004 worden opgestart.

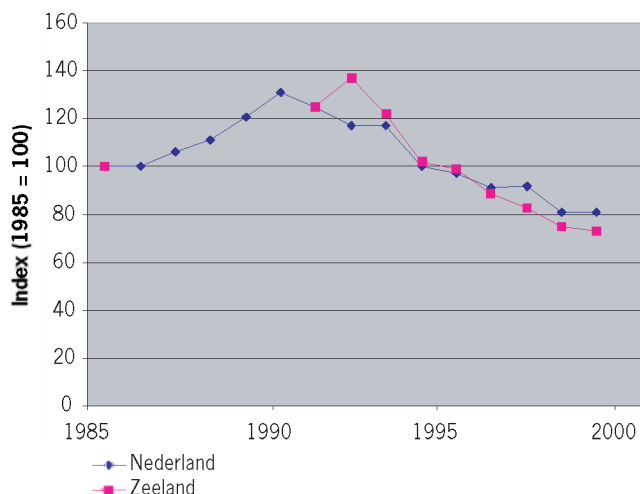
Stankhinder

Doelstelling:

- In 2010 zijn maximaal 12% van de Zeeuwen gehinderd door stank van industrie of verkeer.

Stank vormt een hinderbron in de directe leefomgeving van mensen. Naast bedrijven zijn er andere bronnen die stank

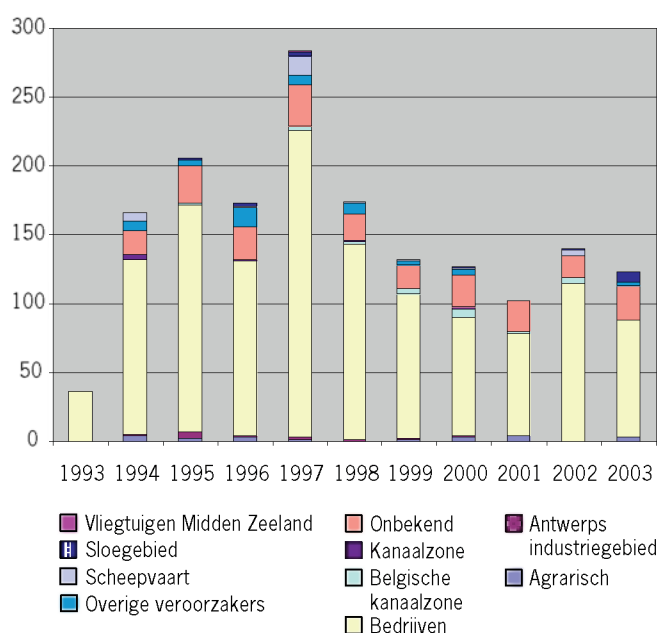
Thema verstoring (stank)



Geïndexeerde ontwikkeling van het totaal aantal stankgehinderden in Nederland en Zeeland (index 1985 = 100%).

veroorzaken. In het milieubeleidsplan is de algemene kwaliteitsdoelstelling voor Zeeland opgenomen.

Het aantal stankgehinderden in Zeeland wordt afgeleid uit onderzoek van het CBS. Het CBS enquêteert daarvoor jaarlijks een aantal Zeeuwen. Stankhinder vanwege verkeer of bedrijven vertoont een dalende trend. De verwachting is dat de hinder vanwege wegverkeer, ondanks volumegroei, als gevolg van technische verbeteringen aan de voertuigen verder zal dalen.



Aantal klachten over stank per kalenderjaar, met een onderverdeling naar oorzaak.

De provinciale instrumenten voor beperking van stank zijn de milieuvergunningverlening en de toetsing van ruimtelijke plannen. Voor de vergunningverlening vormt de NeR de belangrijkste richtlijn. Alle bedrijven voldoen aan de richtlijnen voor stank uit de NeR. De klachten over bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, vertonen een grillig verloop.

Goederenstromen

Doelstelling:

- Transportpreventie door bundelen van goederenstromen en beperken milieubelasting vanwege bedrijfsvervoer.

Het convenant 'Zeeland voor werkgelegenheid, duurzaamheid en bereikbaarheid' richt zich op duurzame vervoerswijzen. De partijen willen dat nieuwe bedrijven aan- en afvoer van goederen gemiddeld voor zestig procent via spoor, water en buis

doen plaatsvinden. De recent vastgestelde beleidsnota Buisleidingen wil het gebruik van buisleidingen stimuleren. Via het project INCO Delta en via het Zeeuws actieplan goederenvervoer worden veilige en milieuvriendelijke modaliteiten, zoals rail, pijpleidingen en binnenvaart gestimuleerd.

Sinds 1 juli 2003 is de herziene norm voor beheerssystemen voor pijpleidingen (NEN-3650) van kracht. De leidingeigenaren moeten nu een veiligheidsbeheersysteem (ISO-14001) ontwikkelen. Het project 'handhaven beheerssystemen voor de zestien pijpleidingen' speelt in op de handhaving hiervan. In 2004 wordt hierover gerapporteerd.

Externe veiligheid

Doelstelling:

- Risicobeheersing transport op Westerschelde.
- Opstellen van een uitvoeringsprogramma externe veiligheid (EV).
- Opzetten van een veiligheidsbeheersysteem door bedrijven.
- Verplaatsing van het spooreplacement Sas van Gent.
- Ontwikkelen van veiligheidsbeleid voor het vliegveld Midden-Zeeland.

A. Risicobeheersing transport op Westerschelde.

Uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid op en rond de Westerschelde is het terugdringen van risico's en het terughoudend omgaan met nieuwe ontwikkelingen. Voor reductie van transportrisico is in 2003 een belangrijke stap gezet naar transportbeperking van ammoniak. Door uitwisseling van ammoniak in een internationaal samenwerkingsverband tussen de bedrijven HAS en BASF is vooralsnog een afname van 15 tot 20% van het transport bij Vlissingen bereikt en dus een



substantiële afname van het veiligheidsrisico. In 2004 is de actualisering van de externe veiligheidsrisico's gereed. Dan zal het eventueel verder nemen van (bron)maatregelen worden gezien. Als uitgangspunt geldt, dat een eventuele verbreding of verdieping van de Westerschelde niet mag leiden tot hogere externe veiligheidsrisico's.

B. Opstellen van een uitvoeringsprogramma externe veiligheid (EV).

Het externe veiligheidsbeleid heeft de laatste jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Het Rijk kwam tot aanscherping van bestaande normen en bereidt nieuwe wetgeving voor op het gebied van registratie van en informatie over risicosituaties en –normen voor maximaal toelaatbaar risico. VROM bevordert de implementatie van het nieuwe beleid, door de financiering van een uitvoeringsprogramma met een looptijd van twee jaar. De uitvoering krijgt vorm door regionale projectplannen, waarin gemeenten onder regie van de provincie het beleid gaan uitvoeren. Het programma loopt in 2004 en 2005, waarna het rijk met een structurele oplossing voor de financiering zal komen.

De nieuwe regelgeving vraagt om een bestuurlijke visie op het omgaan met externe veiligheidsnormen en de afweging tussen belangen van bedrijven en omwonenden. Deze beleidsvisie zal ook de nieuwe verantwoordingsplicht voor het Groepsrisico invullen. Voorjaar 2004 zal de provincie zo'n visie als onderdeel van het uitvoeringsprogramma opstellen. De visie kan vervolgens gebruikt worden als een bouwsteen van het Integrale Omgevingsplan en voor de op te stellen gemeentelijke visies. Tot 2006 toetst de provincie de veiligheidsrisico's die bedrijven veroorzaken aan de grenswaarde voor individueel risico en groepsrisico. Voor 2004 is de Algemene Maatregel van Bestuur "Besluit externe veiligheid inrichtingen" te verwachten, met hierin opgenomen grens- en richtwaarden voor het Plaatsgebonden Risico bij respectievelijk kwetsbare en minder kwetsbare objecten. De grenswaarde stelt een harde grens aan de uitbreidingsruimte van bedrijven met gevaarlijke stoffen en de ruimtelijke ontwikkelingen van kwetsbare objecten in de omgeving van die bedrijven. In een aantal gevallen zal dit leiden tot wijziging of intrekken van (delen van) vergunningen of tot het saneren van kwetsbare objecten rond een bedrijf. Dit traject moet voor 2010 zijn afgerond.

Het registratiebesluit en de daarmee samenhangende (digitale) Risicokaart krijgen de komende jaren vorm en worden ingezet bij de uitvoering van bovengenoemd besluit. Op nationaal

niveau is een ketenstudie gaande over de risico's van productie, transport en gebruik van de meest voorkomende gevaarlijke stoffen: chloor, lpg en ammoniak. Hierover vindt besluitvorming plaats in het voorjaar van 2004 en zal worden wat dit voor Zeeland betekent.

C. Opzetten van een veiligheidsbeheersysteem door bedrijven.

Vijftien bedrijven in Zeeland zijn op basis van het Besluit Risico's Zware Ongevallen verplicht een veiligheidsbeheersysteem op te stellen. Samen met de Arbeidsinspectie en Regionale Brandweer Zeeland beoordeelt en inspecteert de provincie deze bedrijven. De samenwerking met brandweer en arbeidsinspectie verloopt goed en het is wenselijk dat deze in stand blijft. De inspecties toonden relatief veel tekortkomingen aan, die door de bedrijven verbeterd zijn of nog verbeterd moeten worden. Om voldoende aandacht te houden voor veiligheid blijft het uitvoeren van inspecties nodig, ook bij de koplopers. Deze inspecties hebben tevens geleerd, dat de vergunningen meer aandacht moeten geven aan veiligheid. Hiertoe is binnen de provincie een project gestart.

D. Verplaatsing van het spooreplacement Sas van Gent.

De gemeente deed onderzoek naar twee mogelijke locaties voor het spoorwegemplacement Sas van Gent.

Deze verplaatsing is vooral afhankelijk van rijksgeld. Begin 2003 hebben gemeente en provincie het project aangemeld voor een VROM-bijdrage. Het resultaat hiervan is nog niet bekend.

E. Ontwikkelen van veiligheidsbeleid voor het vliegveld Midden-Zeeland.

Bij het vaststellen van de externe veiligheidsrisico's is uitgegaan van de 45000 vliegbewegingen. Dit is vastgelegd in de overeenkomst met het vliegveldbestuur. Momenteel zijn er minder vliegbewegingen. Bij het maximaal aantal bewegingen komt een groter deel van een camping binnen de 10^6 contour te liggen. Op voorwaarde dat de rijksoverheid zich maximaal inspant om de gevoelige bestemmingen binnen die contour zoveel mogelijk te beperken is hiermee ingestemd. De keuze voor een structurele oplossing, het draaien van de start- en landingsbaan, staat echter voorop. Binnen de gebiedsvisie Veerse Meer worden de mogelijkheden hiertoe verkend.

3.2.3 Duurzame ontwikkeling en innovatie

- Aanbod bedrijventerreinen
- Effecten van bedrijvigheid op de omgeving
- Duurzame ontwikkeling en innovatie

Duurzame ontwikkeling en innovatie gaan hand in hand om ecologische en sociale ambities te combineren, zodat ook de generaties na ons een prettige leefomgeving hebben. Dit komt tot uiting in ont koppeling van milieu en economie, duurzaam ondernemen en doelmatig omgaan met grondstoffen, water en energie. Hier liggen belangrijke taken en mogelijkheden. Door te waken voor economische groei tezamen met het beperken van de milieubelasting door deze bedrijven, wordt via meerdere sporen een duurzame bedrijfsvoering gestimuleerd.

Ontkoppeling Milieu en Economie

Doelstelling:

- Economische groei met tegelijkertijd een vermindering van de milieubelasting/mindere groei van de milieudruk.

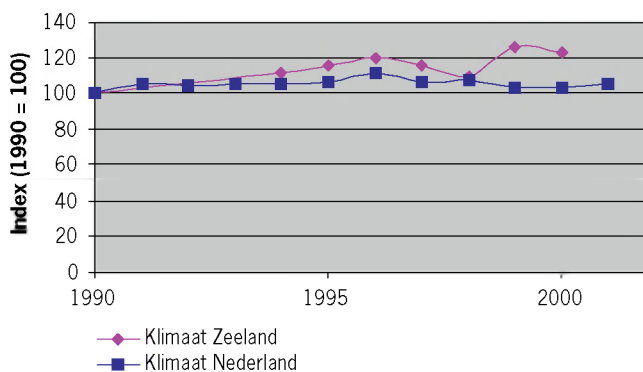
Uitgangspunt voor een duurzame economische ontwikkeling is het streven naar ont koppeling van milieu en economie. Dat wil zeggen economische groei en tegelijkertijd vermindering van de milieubelasting. Via een verkennende studie is nagegaan in hoeverre er op regionale schaal sprake is van ont koppeling van economische groei en milieubelasting. Met behulp van een 'ontkoppelingsindicator' is dit in beeld gebracht. Uitgegaan is van de benadering die het rijk in haar milieuprogramma's presenteert. Dit blijkt echter niet zonder meer toepasbaar te zijn op regionaal niveau. Met name het prognosedeel kan bij toepassing van de landelijke systematiek tot verkeerde conclusies leiden.

Terugkijkend naar de periode 1990-2000 blijkt, dat voor de verschillende milieuthema's sprake is van absolute ont koppeling (neerwaartse trend milieudruk tegenover economische groei). Uitzondering hierop vormt het thema klimaat. Ten opzichte van het basisjaar 1996, dat in het milieubeleidsplan wordt gehanteerd, zijn de emissies van klimaatgassen in 2000 nagenoeg gelijk gebleven. Een opmerkelijk verschil met landelijke trends is dat scheepvaart in Zeeland een grotere rol in de emissies speelt. Dit heeft tot gevolg dat de dalende trend voor verzuring in Zeeland lager uitkomt dan de landelijke trend. Uit de studie kan voorzichtig geconcludeerd worden, dat op onderdelen herkoppeling op kan gaan treden.

Niet ieder type milieuprobleem kan gerekend kan worden tot het provinciaal schaalniveau (het maakt bijvoorbeeld niet uit of CO₂ vrijkomt in Zeeland of Drenthe). Dit betekent dat het thema ont koppeling/herkoppeling uitgewerkt moet worden naar thema's die er op provinciale schaal toedoen. Dit zal gebeuren in het kader van het omgevingsplan. Als leidraad wordt daarbij het advies van de VROM-Raad (2002) over ont koppeling gehanteerd.

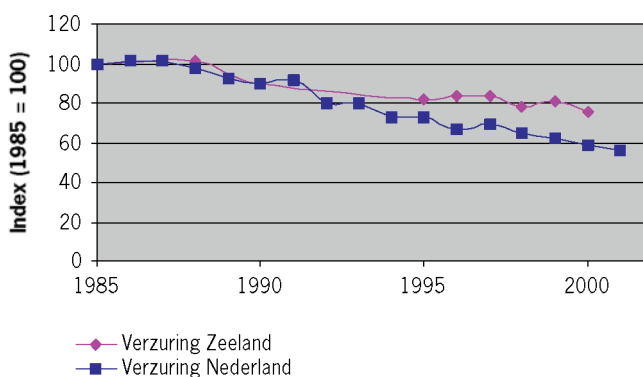
Vanwege de grote onzekerheden over de prognose wordt hierna alleen de trend tot 2000 gepresenteerd. Op basis van de ervaringen uit dit proefproject wordt nog een beslissing genomen of en hoe deze aanpak wordt voortgezet. Dit gebeurt in samenhang met de besluitvorming over de toepassing van een duurzaamheidsbalans.

Thema Klimaat



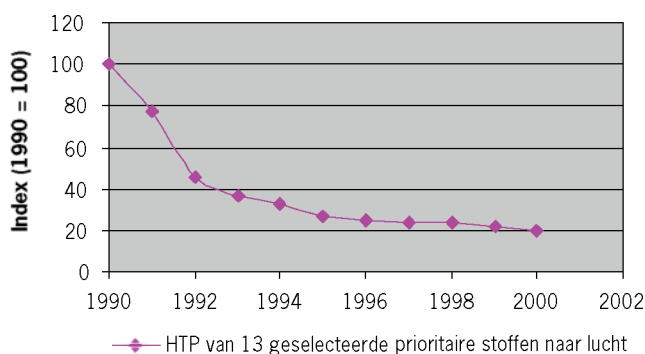
Geïndexeerde ontwikkeling van de uitstoot van broeikasgassen, in Nederland en Zeeland (index 1990 = 100%).

Thema Verzuring



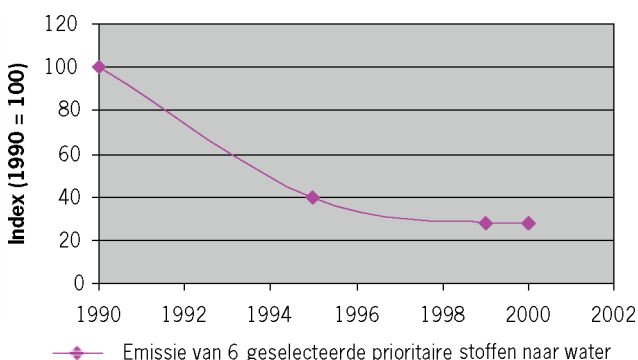
Geïndexeerde ontwikkeling van de uitstoot van verzurende stoffen, in Nederland en Zeeland (index 1985 = 100%).

Thema Verspreiding lucht (HTP van 13 geselecteerde prioritaire stoffen naar lucht)



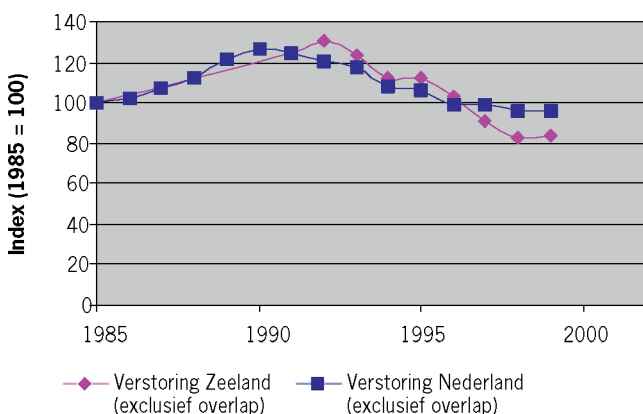
Geïndexeerde ontwikkeling van 13 geselecteerde stoffen die door grote bedrijven in Zeeland worden uitgestoten (index 1990 = 100%). In de berekening van de jaarlijkse uitstoot is naast de hoeveelheden die worden uitgestoten de giftigheid van de verschillende stoffen verwerkt. (HTP: humane toxiciteit potentieel).

Thema Verspreiding water (emissie van 6 geselecteerde prioritaire stoffen naar water)



De geïndexeerde ontwikkeling van 6 geselecteerde stoffen die door grote bedrijven op het oppervlaktewater worden geloosd (index 1990 = 100%).

Thema Verstoring



Geïndexeerde ontwikkeling van het totaal aantal gehinderden (stank en geluid), in Nederland en Zeeland (index 1985 = 100%).

Bron: Ontkoppeling van milieu en economie in de provincie Zeeland, TNO maart 2004, rapport 2004/094.

Duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen legt het accent van de zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving bij de bedrijven. Dit komt tot uiting in de bedrijfsvoering en de bewaking daarvan, het doelmatig omgaan met grondstoffen, water en energie. Onder duurzaam ondernemen valt een scala van vernieuwende benaderingen, zoals ketenaanpak, milieugericht productontwerp, productmilieuzorg en het realiseren van duurzame bedrijventerreinen. Hierbij staan niet langer de productieprocessen centraal, maar wordt de aandacht verlegd naar de producten. Samenwerking tussen bedrijven in ketens en op bedrijventerreinen speelt hierbij een belangrijke rol. Naast ecologische en economische aspecten komen ook sociale aspecten in beeld. Kenmerkend is verder dat het voor de overheid een stimuleringspoot is. Bedrijven die op weg gaan naar duurzaam ondernemen kunnen daartoe niet worden gedwongen; de Wet milieubeheer biedt er geen basis voor. Uit onderzoek blijkt dat bedrijven hiervoor kiezen, omdat dit met name perspectief biedt op economische waardecreatie, reputatieverbetering en synergie en samenhang tussen de bedrijfsonderdelen.

Doelstelling:

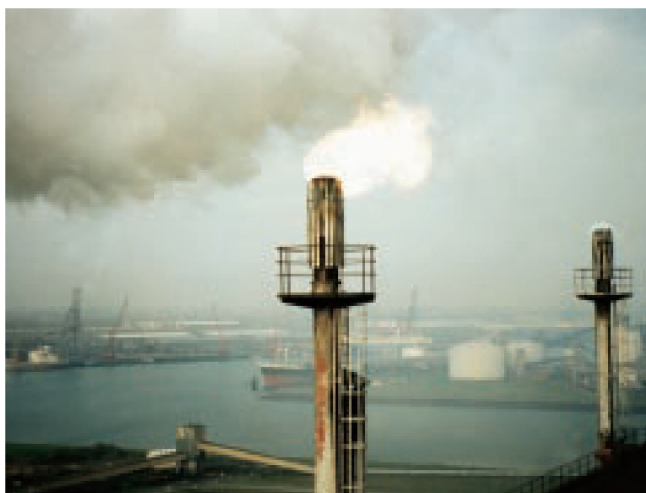
- Stimulering van milieuverslag van bedrijven en bedrijfsmilieuplannen.
- Bevordering van duurzaam ondernemen bij de grote industriële bedrijven.
- Inrichting van duurzame (haven)industrieterreinen.
- Bevordering van duurzaam ondernemen binnen het Midden- en Kleinbedrijf.
- Gemeenten betrekken bij provinciale MKB-projecten.

- Stimulering van milieuverslag van bedrijven en bedrijfsmilieuplannen.

Het milieujarverslag vormt voor bedrijfsleiding en overheden de informatiebron om milieubeleid van bedrijven te evalueren. De provincie besteedt veel aandacht aan de validatie ervan. Dit gaat in nauwe samenwerking met de waterkwaliteitsbeheerders. Voor de meet- en registratiesystemen wordt gebruik gemaakt van landelijk ontwikkelde monitoringprotocollen. Hierover vindt met alle relevante bedrijven overleg plaats. De verdere uitwerking van het Elektronisch milieujarverslag zal nog de nodige inspanningen vergen. Het elektronisch verwerken van milieujarverslagen geeft een sterke kwaliteitsverbetering door lagere administratieve kosten, meer gebruiksgemak, een overzichtelijke vorm van

efficiencycontrole en snellere beschikbaarheid van gegevens. Bedrijfsmilieuplannen zijn een methode om de milieudoelen van een milieuzorgsysteem te beschrijven. Onderwerpen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering gaan er deel van uitmaken. Eind 2003 zijn de procedureafspraken voor deze plannen afgerond. Via voortgangsgesprekken met de doelgroep zal de ontwikkeling van duurzaamheid in beweging blijven. Voor een groot aantal bedrijfstakken, zoals de chemische industrie en de basismetale industrie, zijn landelijke convenanten gesloten over de reductie van de milieudruk tot 2010. De individuele bedrijven vertalen de afspraken in inspanningen die worden vastgelegd in een bedrijfsmilieuplan.

Inmiddels hebben alle convenantbedrijven in Zeeland een derde generatie bedrijfsmilieuplannen opgesteld en zijn de plannen door de provincie beoordeeld. Een eerste optelsom van alle BMP's leert wel dat er sprake is van een groot aantal maatregelen en studies. In totaal gaat het om ongeveer 250 maatregelen en 100 studies. In totaliteit zijn er ongeveer 450 acties voorzien. In de diverse bedrijfsmilieuplannen zijn er ook maatregelen te onderscheiden welke wat meer impact hebben. Hierbij kan er onder meer gedacht worden aan de realisatie van een selectie katalytische reductie bij Hydro Agri Sluiskil. Deze maatregel levert een reductie op van ongeveer 600 ton NOx per jaar. Bij DOW Benelux zijn er diverse maatregelen voorzien om de oplosmidelemisatie in de DOWlexfabriek sterk te reduceren.



Op het gebied van duurzaam ondernemen zijn er op tal van plaatsen ankers geplaatst die voldoende grip bieden om duurzaam ondernemen de komende jaren nadrukkelijk op de

overlegagenda te houden met het bedrijf. De rode draad daarbij is Product Stewardship. Op middenlange termijn moet de vraag beantwoord worden of het 'instrument' bedrijfsmilieuplan al dan niet in gewijzigde vorm voortgezet wordt. De vraag is of het effectief is om de resterende inspanningen, die soms anders van karakter zijn dan de huidige saneringsmaatregelen, of die slechts bij een enkel specifiek bedrijf gerealiseerd moeten worden, via de huidige lijn te blijven agenderen. Via de convenantlijn zijn tot nu toe belangrijke reducties gerealiseerd.

B. Bevordering van duurzaam ondernemen bij de grote industriële bedrijven.

De chemische industrie stemde in 2001 in om de derde generatie bedrijfsmilieuplannen uit te breiden met een paragraaf duurzaam ondernemen. Omdat dit de bedrijfsstrategie raakt, is specifiek voor het management van de grote bedrijven een tweedaagse bijeenkomst georganiseerd met inleidingen vanuit het bedrijfsleven, de financiële sector en wetenschappelijke wereld.

Alle bedrijven beschikken inmiddels over een herkenbare paragraaf duurzaam ondernemen in het BMP-3. Rode draad daarbij is het in de planperiode invoeren van Product Stewardship (productmilieuzorg). Dit kan voor deze bedrijven worden beschouwd als een concrete stap richting duurzaam ondernemen.

Op initiatief van de provincie start in februari 2004 een "Masterclass duurzaam ondernemen" voor de grote industriële bedrijven. Het initiatief is een vervolg op het, in opdracht van provincie Zeeland, uitgevoerde onderzoek "Duurzaam ondernemen in Zeeland, de behoeften van de bedrijven". Uit dit onderzoek blijkt dat bedrijven behoefte hebben om samen en van elkaar te leren over het implementeren van duurzaam ondernemen en om vanuit de activiteiten op het gebied van Responsible Care / Product Stewardship het bredere begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen inhoud te geven. In het masterclass-project - dat samen met de VNCI wordt georganiseerd - wordt hier in een vijftal bijeenkomst inhoud aan gegeven.

C. Inrichting van duurzame (haven)industrieterreinen.

Samenwerking tussen bedrijven en overheden is een kansrijk spoor om duurzaam ondernemen vorm te geven. Zowel op de grote industrieterreinen als op enkele gemeentelijke bedrijventerreinen zijn projecten gestart. Op de gemeentelijke terreinen is meestal sprake van revitaliseringsprojecten, waarbij specifiek

aandacht wordt besteed aan duurzaamheid. Bij deze projecten wordt tevens nagegaan of parkmanagement als instrument ingezet kan worden om veroudering van terreinen te voorkomen. Begin 2003 is het project "Vitaal Sloegebied en Kanaalzone" van start gegaan. Het project is gericht op het bevorderen van een duurzame ontwikkeling in beide industriegebieden. In het project participeren vertegenwoordigers van overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Het project loopt van 2003 tot en met 2005 en is een samenwerking van Zeeland met Oost- en West-Vlaanderen in het kader van het EU Interreg III programma "Milieuclusters op bedrijven-terreinen" in de Euregio Scheldemond. Het project bouwt voort op het reeds uitgevoerde project "Milieu en Economie" in Zeeland.

De initiatieven die in Zeeland ter hand zijn genomen, staan in onderstaande kader vermeld.

Initiatieven Vitaal Sloegebied en Kanaalzone

- organiseren masterclass duurzaam ondernemen
- uitvoeren enquête duurzaam ondernemen MKB-bedrijven en grote bedrijven
- uitvoeren haalbaarheidsstudie benutting waterzuivering Heros door HAS
- afronden reststoffenregister makelaarsproject
- opstellen duurzaamheidsindicatoren
- verkennen mogelijkheden intensief ruimtegebruik
- verkennen mogelijkheden modal shift richting binnenvaart
- verkennen toepassingsmogelijkheden stolpconcept

D. Bevordering van duurzaam ondernemen binnen het Midden- en Kleinbedrijf.

Provinciale projecten met het MKB beperkten zich tot voor kort tot afval- en energiepreventie. In het project "Duurzame kansen voor het Zeeuwse MKB" is nu de horizon verbreed. In 2002 vormde het de start om samen met het MKB duurzaamheid vorm te geven. Het project omvatte de volgende onderdelen:

- De bruikbaarheid van de MKB-milieubarometer nagaan bij 15 pilot-bedrijven, als aanzet voor het Zeeuwse MKB om invulling te geven aan het begrip 'duurzaam ondernemen'.
- Kansrijke ketens en branches voor vernieuwende benaderingen (ketenaanpak, milieugerichte productontwikkeling, enz.) in beeld brengen.
- Het profiel van de MKB-sectoren in Zeeland schetsen, inclusief energiegebruik en milieudruk.

Op basis van de ervaringen wordt nu, samen met alle betrokkenen, een "Strategie- en uitvoeringsplan 2004-2008" opgesteld. De strategie om het MKB te ondersteunen op weg naar duurzaamheid richt zich op drie sporen, twee voor de korte termijn, en een voor de langere termijn. De belangrijkste doelstellingen voor de korte termijn zijn:

- Zoveel mogelijk bedrijven bereiken en deel laten nemen aan het milieubarometer-traject;
- Een aantal kansrijke bedrijven een duurzaam innovatietraject laten doorlopen, om als voorbeeld te dienen voor anderen; Zeeland als proeftuin voor duurzame innovatie;
- Lessen leren en kennis verspreiden met betrekking tot bovengenoemde trajecten.

Het derde spoor voor de langere termijn behelst een procesaanpak. Tussen partners en met MKB-doelgroepen wordt gewerkt aan structuurversterking door het opzetten van overleg- en samenwerkingsstructuren, het vormgeven van kennismanagement en transitietrajecten.

E. Gemeenten betrekken bij provinciale MKB-projecten.

Gemeenten kunnen als bevoegd gezag duurzaam ondernemen bij MKB-bedrijven bevorderen. De provincie ondersteunt gemeenten door het organiseren van informatiebijeenkomsten en het betrekken bij provinciale MKB-projecten. Deze inzet is onder meer gericht op het beter benutten van de SAM-subsidieregeling en het toepassen van de verruimde reikwijdte van de Wet milieubeheer. Daarnaast zijn de gemeenten geïnformeerd over de lopende MKB-projecten, zoals de milieubarometer. De overheden in Zeeland gaan tevens zelf, als bedrijf, gezamenlijk een project 'Milieubarometer' starten.

Optimaliseren waterketen

Doelstelling:

- Zuiniger en/of doelmatiger omgaan met water.

Hierbij gaat het om drinkwater, regenwater, grondwater en oppervlaktewater. Beoogd wordt de maatschappelijke kosten te verminderen, door lagere kostprijs van het water, minder schade voor economische functies als gevolg van verdroging, maar ook het voorkomen van verdroging van de natuur.

De technische ontwikkelingen op het gebied van membraan-technologie brengen de mogelijkheden voor korte kringlopen van water dichterbij. Hergebruik van water in industriële processen neemt daardoor toe. Hergebruik van effluent van gemeentelijke zuiveringsinstallaties komt ook steeds meer in

beeld. Er lopen in Zeeland enkele studies op dit vlak en de verwachting is dat deze binnenkort in concrete maatregelen worden omgezet. Het effluent van zuiveringsinstallaties kan een substantiële bron van zoet water zijn.

Daarnaast vindt ook het scheiden van regen- en rioolwater aan de bron steeds meer ingang. Een wezenlijke doorbraak is echter nog niet gemaakt. De provincie stak tot op heden weinig energie in de voorgenomen stimulerende en intermediaire rol op dit terrein. Er is nog geen apart overlegplatform op dit gebied samengesteld. Om de doelstelling te verwezenlijken is extra inzet van menskracht en geld nodig op de volgende terreinen:

- Afkoppelen van regenwaterstromen van het rioolwaterstelsel.
- Hergebruik van effluent van communale zuiveringsinstallaties.
- Samenwerking en organisatorische bundeling gericht op grotere efficiency in de waterketen.

Ook de volgende aspecten moeten daarbij aandacht krijgen:

- Stimuleren van meer afkoppelen door financiële prikkels (bijv. subsidieregeling van het waterschap).
- Afspraken maken over monitoring en evaluatie voortgang afkoppelen.
- Bevorderen van en (financieel) deelnemen in pilotprojecten afkoppeling.
- Stimuleren en op gang brengen van optimalisatieprojecten in de waterketen (financieel ondersteunen, instellen platform).

Energiebesparing en windenergie

Doelstelling:

- A. Energiebesparing door de industrie, waardoor in 2006 1,6 Mton CO₂-equivalenten minder worden uitgestoten dan in 1996.
- B. Uitvoering van het Convenant Benchmarking Energie Efficiency en de tweede generatie Meerjarenaafspraken (MJA-2).
- C. In 2010 tenminste 250 MW aan windvermogen in Zeeland.

A. Energiebesparing door de industrie (algemeen).

Het provinciale energiebeleid is vastgelegd in het milieubeleidsplan. Algemeen geldt dat de Zeeuwse industrie energie-intensief is. Er wordt dus een belangrijke bijdrage geleverd aan de uitstoot van CO₂. Daarnaast vindt een substantiële emissie van andere klimaatgassen plaats. In het milieubeleidsplan is een besparingsdoelstelling opgenomen van 2,8 Mton CO₂-equivalenten in 2006 t.o.v. 1996. Door energiebesparing moet in 2006 1,6 Mton CO₂-equivalenten minder worden uitgestoten

dan in 1996. De bijdrage van de overige broeikasgassen aan de besparingsdoelstelling, 1,2 Mton, wordt door de ombouw van de zijvoeding naar de middenvoeding door Pechiney gerealiseerd. In 2003 is deze voltooid.

De CO₂-uitstoot bij de industrie vanaf 1996 tot aan 2001 daalt enigszins. Overigens is recent gebleken dat de onnauwkeurigheid in het cijfermateriaal groter is dan werd verondersteld. Hierdoor is het lastig over de haalbaarheid van het doel in 2006 uitspraken te doen. De verwachting is wel dat door capaciteitsuitbreiding het behalen van de doelstelling voor 2006 onder druk zal staan.

De energie-efficiencyindex van de Zeeuwse industrie bedroeg in 2000: 77,4% (index 1989). De landelijke doelstelling voor de Nederlandse industrie als geheel was 80% (index 1989). Dit betekent dat de Zeeuwse industrie ruim aan het doel heeft voldaan. Na 2000 wordt de hoofdlijn voor energiebesparing bepaald door het Benchmarkingtraject en het MJA-2 traject.

B. Uitvoering van het Convenant Benchmarking Energie Efficiency en de tweede generatie Meerjarenaafspraken (MJA-2).

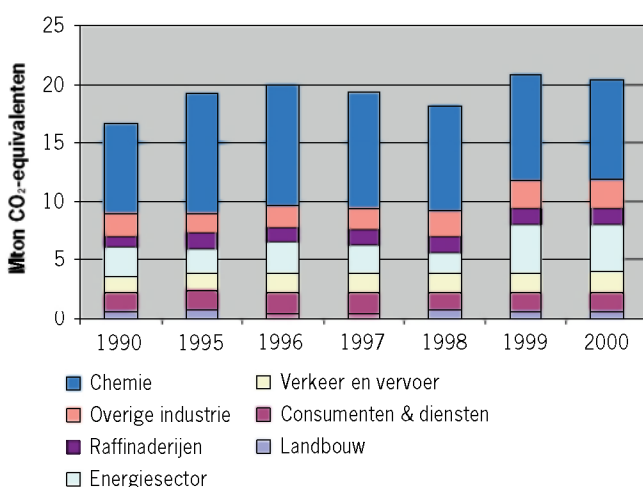
De energiebesparing bij de industrie loopt via de uitvoering van het Convenant Benchmarking Energie Efficiency (BM) en de tweede generatie Meerjarenaafspraken (MJA-2). De provincie beoordeelt de door de bedrijven opgestelde plannen tot energiebesparing en, indien bedrijven niet toetreden tot het BM/MJA-2 traject, wordt een gelijkwaardig alternatief via het vergunningenspoor geëist.

De benchmark is na enige aanloopproblemen goed op gang gekomen. Alle potentiële benchmarking-bedrijven doen nu mee. De maatregelen in de Energie-efficiencyplannen die bedrijven verplicht moeten opstellen, hebben van 2000 t/m 2003 0,7 Mton CO₂ vermeden. In absolute zin is de CO₂-emissie gestegen, voornamelijk veroorzaakt door een uitbreiding ethyleenproductiecapaciteit van de krakers van Dow in 2002. Ter voorbereiding op de tweede generatie Energie Efficiency Plannen (2005) zullen in 2004 de bedrijven nieuwe benchmark-studies uitvoeren. De landelijke ontwikkelingen op het gebied van CO₂ (CO₂-handel) vragen hierbij aandacht. De tweede generatie meerjarenaafspraken (MJA-2) is pas in 2002 opgesteld. De eerste MJA liep van 1999 t/m 2000. De provincie heeft een schatting gemaakt van het aantal bedrijven dat in aanmerking kan komen voor een dergelijke overeenkomst. Dat zijn er 18. Zes van de 18 bedrijven hebben een meerjarenovereenkomst getekend. Drie daarvan hebben een

energiebesparingsplan ingediend. Voor bedrijven die niet toetreden tot de meerjarenovereenkomst is of wordt in de milieuvergunning een gelijkwaardig alternatief opgenomen. Tot nu toe liet één bedrijf een scan uitvoeren naar de mogelijkheden op het terrein van de verbredingsthema's. Aan MJA-2 zijn zogenaamde verbredingsthema's toegevoegd waardoor het mogelijk is ook besparingsmogelijkheden in de keten of bijvoorbeeld het transport mee te laten tellen in de besparingsopgave. De verwachting is dat deze verbredingsthema's veel meer in de tweede generatie aan de orde zullen komen.

De energiesector levert via uitbreiding van de meestook van secundaire brandstoffen (schone en niet schone biomassa) een bijdrage aan de reductie van de uitstoot van CO₂. In de EPZ-centrale kan op basis van de verleende vergunning tot ca 20% aan deze brandstoffen worden mee gestookt. De milieuvergunning stelt regels voor het meestoken. Deze zijn ondermeer gebaseerd op de in het milieubeleidsplan opgenomen criteria voor ondermeer de stookwaarde. Wat betreft de uitstoot voldoet de EPZ-centrale ruim aan de emissie-eisen uit het ontwerp-BVA (meestoken niet-schone biomassa) en BEES-A (kolen en schone biomassa).

Een aandachtspunt voor de toekomst is de verdere uitwerking van criteria op het gebied van duurzaamheid, ondermeer ten aanzien van biomassa-import. Thans worden al duurzaamheidscriteria gehanteerd. De provincie wil bij de verdere uitwerking van deze criteria ook de 'traditionele brandstof' kolen meenemen.



Verdeling bijdrage CO₂-belasting.

C. In 2010 tenminste 250 MW aan windvermogen in Zeeland. Rijk, provincies en gemeenten kwamen in 2001 overeen in het



Windturbines.

jaar 2010 tenminste 1500 MW aan windvermogen in Nederland op landlocaties gerealiseerd te hebben. Voor de provincie Zeeland is de inspanningsverplichting 205 MW. In streekplan en milieubeleidsplan wordt gekozen voor een inspanningsverplichting tot 250 MW.

In de in 1999 vastgestelde streekplanuitwerking 'Windenergie' is het provinciale beleid opgenomen ten aanzien van windenergieprojecten. Uitgangspunt van het ruimtelijk beleid blijft de concentratiegedachte; de industriegebieden Vlissingen-Oost en Kanaalzone vormen daarin, samen met de stormvloedkering Oosterschelde, de kern. Verder worden een aantal locaties opgeschaald en enkele projecten als landmark ontwikkeld. In de komende tijd zit de 'spanning' voornamelijk in het adequaat kunnen afronden van procedures en in de daadwerkelijke realisering van de plannen. Het totaalbeeld ziet er als volgt uit:

Gerealiseerd	60	MW
Bouw in voorbereiding	37,5	MW
Planologische procedure	65	MW
Procedure in voorbereiding	115,5	MW
Totaal	278	MW

Gezien de omvang van de plannen is de provincie goed op weg om de taakstelling te halen.

3.3 Belangrijkste conclusies ten aanzien van bedrijvigheid

De bundeling van bedrijvigheid bij steden en dragende kernen ontwikkelt zich gunstig op Walcheren en bij Tholen en Zierikzee. Op de Bevelanden en in Zeeuwsch-Vlaanderen vraagt dit aandacht.

Binnen de ruimtelijke planvorming lijkt de voorraad bedrijfs-terreinen voldoende om te kunnen voldoen aan de vraag in de nabije toekomst. Bewust ruimtegebruik is hierbij een aandachtspunt, waarbij aangesloten wordt op de functie van de bedrijfsterreinen. Voor een aantal lokale bedrijfsterreinen voldoet de gestelde begrenzing van de maximale omvang tot 5 ha niet aan de plaatselijke realiteit. De functie van deze terreinen moet heroverwogen worden. De revitalisering van bestaande bedrijfsterreinen ligt, na een aanvankelijk trage start, voor gesubsidieerde projecten nu op schema.

In samenwerking met bedrijven wordt daarbij de mogelijkheid onderzocht parkmanagement in te zetten als instrument om veroudering van terreinen te voorkomen. Niet-gesubsidieerde projecten komen nauwelijks van de grond.

Het bodemonderzoek door bedrijven naar verontreinigde bedrijfsterreinen loopt beduidend achter. Zo moet een derde deel van de bedrijven worden aangespoord.

Ontwikkeling van bedrijvigheid heeft in het algemeen effecten op de omgeving. Als specifiek project is binnen de zeehaven-functie van Vlissingen-Oost ingezet op de komst van de Westerschelde Container Terminal. Met name de effecten van een dergelijke terminal voor de omgeving kwamen terug in de uitspraak van de Raad van State en dwingen tot een heroriëntatie.

Overigens worden al verschillende sporen ingezet om het effect van bedrijvigheid op de omgeving te beperken. Het gaat dan om beleid dat ingrijpt op de huidige bedrijfsvoering via bedrijfsvergunningen, bedrijfsmilieuplannen en handhaving. Vanuit die optiek kreeg het terugdringen van diffuse emissies van koolwaterstoffen de laatste tijd veel aandacht, met name door het uitwerken van het programma lekverliezen. Ook de ontzwaveling van emissies is voor enkele bedrijven een duidelijk actiepoint. Voor etheen wordt de streefwaarde buiten het betreffende bedrijfsterrein nog overschreden. Verder is de energiebesparing bij de industrie goed op gang gekomen. Dit loopt via het Convenant Benchmarking en de tweede generatie Meerjarenaafspraken: inmiddels doen alle betrokken bedrijven mee. Alleen de tweede generatie Meerjarenaafspraken liep een

aanzienlijke vertraging op, slechts zes van de achttien bedrijven ondertekenden deze overeenkomst. Voor bedrijven die niet toetreden wordt in de vergunning een gelijkwaardig traject opgenomen.

Reductie van CO₂ in de energiesector kan ondermeer via meestook van secundaire brandstoffen (biomassa) worden bewerkstelligd. De verwachting is echter dat door capaciteits-uitbreiding de te behalen doelstelling onder druk zal komen te staan.

Binnen het beleidsveld energie is ingezet op het realiseren van windvermogen in Zeeland. Uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid is hierbij de concentratiegedachte. Tot nu toe is 60 MW gerealiseerd en 37,5 MW in voorbereiding, terwijl er plannen zijn voor 180 MW.

Het aantal klachten over geluid is in twee specifieke situaties sterk gestegen. De geluidsdruk van beide bronnen is echter niet toegenomen. Vermoedelijk is er sprake van afname van de acceptatie door omwonenden van deze geluidhinder.

Naast beleid gericht op vergunningverlening en handhaving blijft duurzame ontwikkeling van de bestaande en de te ontwikkelen bedrijvigheid in beweging via duurzaam ondernemen en bedrijfsinnovatie, waardoor de effecten op de kwaliteit van de leefomgeving beperkt blijven. Ook het MKB, dat wordt betrokken bij duurzame ontwikkeling, door middel van informatie, stimulering en educatie. Het project 'Vitaal Sloegebied en Kanaalzone' richtte zich vooral op duurzame ontwikkeling van beide industriegebieden. De inzet op doelmatig omgaan met water leidde tot hergebruik in industriële processen, het scheiden van regen- en rioolwater aan de bron, de afkoppeling van regenwaterstelsels en een onderzoek naar hergebruik van het effluent van gemeentelijke rioolwaterzuiveringsinstallaties. De komende jaren moet voor doelmatig waterbeheer nog een overlegplatform worden samengesteld.

Het project "minder hinder in de Kanaalzone" schenkt specifiek aandacht aan het inpassen van bedrijvigheid in de omgeving en ook ten aanzien van de veiligheid van de omgeving zijn resultaten geboekt. Controle van bedrijven in het kader van het Besluit Risico's Zware Ongevallen, samen met de Arbeidsinspectie en de Regionale Brandweer, leidde tot een verbetering van de veiligheidssituatie op en rond bedrijven. Bij de vergunningverlening zal in de toekomst meer aandacht worden besteed aan veiligheid. Dankzij samenwerking tussen bedrijven is het transport van ammoniak over de Westerschelde vooralsnog voor een aantal jaren beperkt.

Voor fijn stof blijken de huidige achtergrondconcentraties voor Zeeland nog ver boven de EU-waarden voor 2010 te liggen. Om dit onderwerp op te pakken zal in 2004 een actieprogramma fijn stof voor de Zeeuwse industrie worden opgesteld.

Aandachtspunten voor het omgevingsbeleid:

- Nadere uitwerking van de relatie tussen de aard van bedrijvigheid, het karakter van bedrijfsterreinen en de omvang en locatie van deze terreinen. Heroverweging van de functie van locale bedrijfsterreinen in specifieke situaties vraagt daarbij aandacht. Bij logistieke functies op bedrijventerreinen is een analyse nodig van de effecten van transport langs de transportassen in het achterland.
- Voor het industrieterrein Vlissingen-Oost is onderzoek nodig naar de mogelijkheid de geluidsruimte uit te breiden, omdat binnen de huidige geluidsruimte de vestiging van bedrijven die op dit terrein zouden passen niet goed mogelijk is.
- Op het gebied van externe veiligheid dient, in lijn met het rijksbeleid, een beleidsvisie te worden ontwikkeld.
- Nadere uitwerking van parkmanagement op bedrijfsterreinen biedt kansen voor duurzame ontwikkeling.
- Ontkoppeling van milieu en economie, duurzaam ondernemen voor bedrijven en overheden met aandacht voor beperking van energiegebruik en voor hergebruik van water in industriële processen vraagt nadere uitwerking.
- Insteven op nieuw rijksbeleid ten aanzien van systeeminnovatie (duurzame energiehuishouding, duurzaam gebruik van hulpbronnen, biodiversiteit, duurzame landbouw), beleidsvernieuwing op het gebied van stoffenbeleid (NeR), milieu en gezondheid, milieubeleid en leefomgeving (MILO).

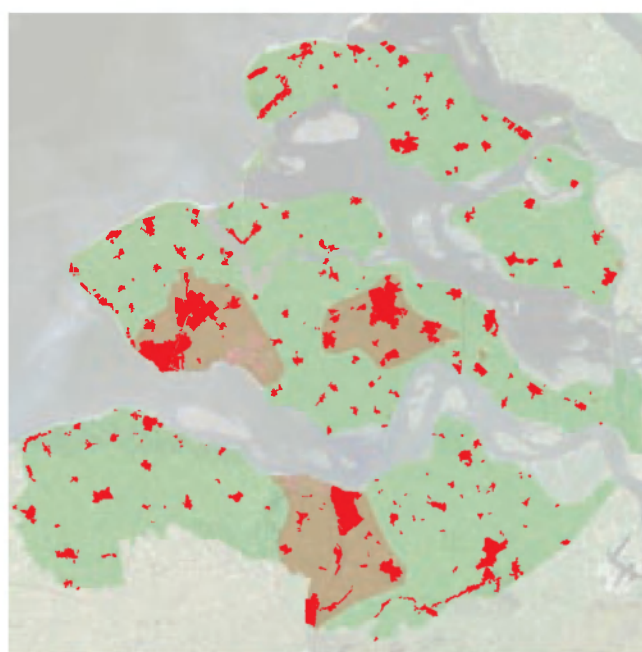
4. Landelijk gebied

In dit hoofdstuk wordt onder landelijk gebied verstaan het gebied buiten de steden en dorpen in Zeeland. Landbouw, recreatie, natuur en de waterhuishouding zijn belangrijke aandachtspunten, tezamen met de kwaliteitszorg die daaraan verbonden is.

4.1 Doelstellingen

Het provinciaal beleid zet in op vitaliteit van het platteland en op investeren in de groen-blauwe oase. Daarbij hoort landbouw als een vitale bedrijfstak, versterking van de recreatieve functie en actieve aandacht voor natuur en landschap. Waterhuishouding, milieuzorg, en bewust omgaan met de ruimte zijn daarin steeds terugkerende aandachtspunten.

- Economische vitaliteit door verbeteren agrarische structuur
- Toeristisch-recreatieve product Zeeland
- Natuur en landschap
- Kwaliteit van het landelijk gebied



Landelijk gebied.

4.2 Resultaten

4.2.1 Landbouw

- Economische vitaliteit door verbeteren agrarische structuur
- Toeristisch-recreatieve product Zeeland
- Natuur en landschap
- Kwaliteit van het landelijk gebied

De economische vitaliteit van het landelijk gebied wordt in belangrijke mate bepaald door de agrarische structuur. In dat verband vragen de versterking van de agrarische bedrijfsvoering aandacht, evenals kansen voor glastuinbouw, verbetering van de waterhuishouding, behoud van agrarische bebouwing en het toestaan van niet-agrarische neventakken. Het uitvoeringprogramma Vitaal Platteland Zeeland speelt daarbij een rol.

Agrarische bedrijfsvoering

Doelstelling:

- A. Opzetten en ondersteunen van platforms voor plattelandsvernieuwing.
- B. Stimulering biologische landbouw.
- C. Vorm geven aan het vestigingsbeleid voor intensieve veehouderij.
- D. Ontwikkeling van beleid voor teeltondersteunende voorzieningen.

A. *Opzetten en ondersteunen van platforms voor plattelandsvernieuwing.*

Via het opzetten en ondersteunen van 'platforms voor plattelandsvernieuwing' worden direct belanghebbenden meer betrokken bij de vernieuwing van de plattelandseconomie. De platforms zijn breed samengesteld.

In de regio's Schouwen-Duiveland, Tholen/Sint-Philipsland, Noord-Beveland en Oost Zeeuwsch-Vlaanderen zijn ze actief. Hier zijn de platforms extra van belang, omdat dit regio's zijn waar geen gebiedsgerichte projecten lopen.

B. Stimulering biologische landbouw.

Het plan van aanpak biologische landbouw is in uitvoering. Inzet is om in de periode van 2000-2006 te komen van 25 biologische bedrijven tot 300 bedrijven met een areaal van circa 9000 hectare. Tot oktober 2003 was voor een periode van drie jaar een onafhankelijk coördinator biologische landbouw in Zeeland aan het werk. Zij heeft veel partijen in de sector en de biologische keten bijeengebracht. Er zijn verschillende projecten van de grond gekomen. Het areaal aan biologische landbouw is inmiddels 1,5 keer zo groot als in 1999. Het aantal bedrijven is in dezelfde periode verdubbeld. De groei stagneert nu, doordat er onvoldoende vraag is naar producten. De doelstellingen uit het plan van aanpak worden nog niet gehaald. Stimulering van de biologische landbouw zal in de komende tijd zich richten op markt- en ketenontwikkeling. Gezien de stagnerende markt is niet duidelijk of de doelstellingen haalbaar zullen zijn. Een evaluatie van het plan van aanpak moet in 2004 plaatsvinden in het kader van de evaluatie Vitaal Platteland.

C. Vorm geven aan het vestigingsbeleid voor intensieve veehouderij.

Uit onderzoek bleek dat er geen concrete milieu- of ruimtelijke instrumenten beschikbaar waren, om individuele vergunning-aanvragen voor een veehouderijbedrijf te toetsen aan de beschikbare milieuruimte. Provinciale Staten kwamen hieraan tegemoet door op 13 november 1998 een streekplanherziening intensieve veehouderij vast te stellen. Gemeenten hebben dit beleid inmiddels in de bestemmingsplannen voor het landelijk gebied opgenomen. Gedeputeerde Staten stelden op 23 januari 2001 een circulaire vast, die richtlijnen geeft om de in de streekplanherziening genoemde regeling voor knelgevallen bij de in- en verplaatsing van intensieve veehouderijen in de bestemmingsplannen te vertalen. De circulaire vraagt de gemeenten tevens om de initiatieven voor omschakeling naar biologische veehouderij positief te benaderen. De groei van de intensieve veehouderij is nu tevens afgestemd op de beschikbare milieuruimte. Sinds de inwerkingtreding van dit beleid hebben zich geen ongewenste ontwikkelingen meer voorgedaan.

D. Ontwikkeling van beleid voor teeltondersteunende voorzieningen.

Het Streekplan geeft aan dat in het algemeen geen belemmeringen aan deze voorzieningen worden opgelegd, tenzij overwegende landschappelijke, ecologische of milieuhygiënische argumenten in het geding zijn. Deze tekst liet te veel ruimte voor interpretatie en is daarom niet goed hanteerbaar. Zo kwam de gemeente Borsele met een bestemmingsplan dat brede mogelijkheden bood voor teeltondersteunende voorzieningen met weinig belemmeringen. Dit ging de provincie om landschappelijke redenen te ver. Dit thema is uitgewerkt en gerapporteerd aan Gedeputeerde Staten. Het is opgenomen in de streekplanherziening Vitaliteit en Kwaliteit.

Glastuinbouw

Doelstelling:

- Aanwijzing glastuinbouwconcentratiegebieden.

Aanwijzing glastuinbouwconcentratiegebieden.

Dank zij de gunstige omstandigheden (ruimte, temperatuur en licht) is Zeeland een goede vestigingsplaats voor glastuinbouw. Gekozen is voor concentratievorming op drie projectlocaties: Rilland, Kapelle en Borsele. In een convenant met de gemeenten is overeengekomen dat iedere locatie mag uitgroeien tot een omvang van 100 hectare. Voor de bestaande concentraties bij Sirjansland en St. Annaland wordt enige ruimte voor nieuwvestiging geboden tot een omvang van respectievelijk 40 en 20 hectare.

De glastuinbouwlocaties Kapelle en Reimerswaal zijn tot ontwikkeling gekomen. Buiten die locaties is vrijwel geen nieuwvestiging. De locatie Borsele is in overleg met de gemeente



Nachtverlichting glastuinbouw Rilland.

geschrapt. In de recente streekplanherziening glastuinbouw wordt de Zeeuwsch-Vlaamse Kanaalzone aangegeven als een nieuw concentratiegebied.

Buiten de aangewezen concentratiezones is glastuinbouw alleen toegelaten als ondersteunende neventak. Gemeenten hebben dit in hun bestemmingsplannen opgenomen. Met name de landschappelijke inpassing, vormgeving en planmatige (milieuvriendelijke) opzet van projecten vragen nog de nodige aandacht.

Bedrijven die zich in Zeeland vestigen, hebben hun bedrijfsvoering milieutechnisch op orde. Het is niet duidelijk of hierop de 'best technical means' steeds van toepassing zijn. In een te ontwikkelen visie op de glastuinbouw zal worden gezien of subsidiebeleid voor risicovolle milieu-investeringen in deze sector gewenst is.

Waterhuishouding t.b.v. de landbouw

Doelstelling:

- A. Landbouw afstemmen op watersysteem.
- B. Zo groot mogelijke beschikbaarheid van zoet water.
- C. Terugdringing verzilting.
- D. Voorkomen van wateroverlast.

A. Landbouw afstemmen op watersysteem.

Door het landbouwkundig gebruik af te stemmen op de hydrologische en bodemkundige mogelijkheden is een efficiënte en duurzame combinatie van landbouw en waterhuishouding mogelijk. De verschillende teelten moeten dan gesitueerd worden waar ze van nature de beste kansen hebben. De waterkansenkaarten in het waterhuishoudingsplan geven hier richting aan. Acties die hiermee samenhangen zijn inplaatsing van melkveehouderij en stimulering van intensieve teelten en mariene cultures op daarvoor geschikte locaties. Tevens worden de waterschappen gestimuleerd rekening te houden met de potenties van de watersystemen. Bij de herziening van peilbesluiten worden zij gewezen op de wenselijkheid van peilaanpassingen voor de aanwezige functies. Met peilverhoging ten behoeve van natuur en de ontwikkeling van zoetwatervoorraden wordt echter, uit angst voor schadeclaims, zeer terughoudend omgegaan.

Tot op heden is geen actie ondernomen voor ruimtelijke herinrichting van landbouwkundige functies. De vraag naar extra ruimte voor water in verband met de klimaatontwikkeling zou wel een extra impuls kunnen zijn voor het stimuleren van grasland in laag gelegen delen. Dan kan beperking van de water-

overlast samengaan met beperking van de landbouwkundige schade. Ook bij de opstelling van de Deelstroomgebiedsvisie is gekeken naar een betere afstemming van het landbouwkundig gebruik op het watersysteem en de bodemopbouw. Uit berekeningen blijkt, dat hiermee in theorie een aanzienlijk hogere opbrengst gehaald kan worden.

Ter voorbereiding op het omgevingsplan wordt nagegaan in hoeverre het zinvol en rendabel is om in te zetten op water als sturend element in de ruimtelijke inrichting.

B. Zo groot mogelijke beschikbaarheid van zoet water.

Actiepunten zijn de kwaliteitsverbetering van het effluent van zuiveringsinstallaties met het oog op het gebruik ervan en de ontwikkeling van zoetwaterbellen.

Verbetering van de kwaliteit van het effluent van zuiveringsinstallaties heeft nog weinig resultaten opgeleverd. In Zeeuwsch-Vlaanderen is dit momenteel onderwerp van studie.

Voor de ontwikkeling van zoetwaterbellen moet het peilbeheer aangepast worden, of moet de grondwaterstand worden verhoogd door het drainageniveau te verhogen. Ook dat is nog niet opgepakt. Waterschappen zijn uit angst voor schadeclaims zeer terughoudend met peilverhoging. Verhoging van het drainageniveau is een zaak van de grondeigenaar. Naar verwachting zijn zij niet direct bereid om investeringen te doen, waarvan de eventuele baten pas na 10 jaar zichtbaar worden. Het is de vraag of de provincie dit actief moet ondersteunen als er weinig draagvlak is bij de landbouw, die zowel de lusten als de lasten krijgt.

In de Deelstroomgebiedsvisie is becijferd, dat er op dit moment voor het huidige en het toekomstige areaal aan hoogwaardige land- en tuinbouw voldoende zoet water in de vorm van grondwater beschikbaar is. Daarvoor is echter nodig dat teelten die zoet water nodig hebben daar worden gesitueerd waar het ook beschikbaar is. Voor de andere delen van Zeeland kan een zoetwatervoorziening alleen gerealiseerd worden door middel van ingrijpende technische maatregelen. De Deelstroomgebiedsvisie geeft aan dat het initiatief hiervoor primair vanuit de landbouw moet komen. De provincie steunt initiatieven alleen, als er zicht is op economisch rendement en als de natuur, het milieu en het landschap er niet onder lijden.

C. Terugdringing verzilting.

Om betere mogelijkheden voor de landbouw te scheppen, is het beleid er op gericht de invloed van verzilting in agrarische percelen terug te dringen. Als maatregel wordt uitbreiding en

verbreding van het oppervlaktewater genoemd. Voor de verziltingsbestrijding zijn hiervan echter geen voorbeelden bekend. Dergelijke maatregelen worden wel genomen om de kans op wateroverlast te verkleinen. Afhankelijk van de locatie kan terugdringing van de verzilting een neveneffect zijn. De indruk bestaat echter dat verzilting niet tot grote problemen leidt. Daar waar verzilting van het freatisch grondwater optreedt, is in veel gevallen landbouw omgezet in natuur. Ook voor de middellange termijn wordt geen drastische toename van de verzilting te verwacht. Tot 2050 is de verwachte zeespiegelstijging nog beperkt. In de Deelstroomgebiedsvisie is daarom opgenomen dat er voorlopig geen ingrijpende maatregelen worden getroffen. Wel wordt onderzocht hoe in de toekomst kan worden omgegaan met toenemende verzilting.

D. Voorkomen van wateroverlast.

Doelstelling:

- Onderzoek naar mogelijke opvanggebieden voor extreme neerslag; in 2015 voldoen watersystemen aan de normen van wateroverlast.

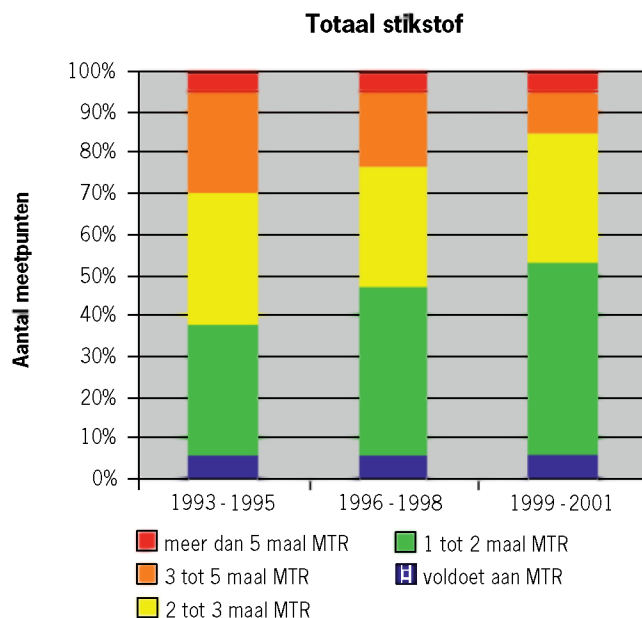
De Deelstroomgebiedsvisie Zeeland (eindversie in 2004) schetst de mogelijkheden voor de opvang van extreme neerslag. Er worden geen ruimtelijke keuzes gemaakt. Wel geeft de visie aan wat de problemen zijn, wat oplossingen zijn en wat voor consequenties dit heeft. Voorkeur gaat uit naar bergen van water en in beperkte mate naar meer afvoeren. Het bergen zal dan veelal vorm krijgen door het verbreden van bestaande sloten. In een gebiedsgerichte uitwerking zal bekeken worden of er opvanggebieden voor extreme neerslag nodig zijn. Binnen het Omgevingsplan wordt bezien in hoeverre de ruimtelijke inrichting aangepast kan worden aan het waterbeheer. De planning in de Deelstroomgebiedsvisie is er op gericht dat in 2015 het hele watersysteem voldoet aan de normen voor 2050 voor wateroverlast. Elk jaar komt er een voortgangsrapportage. Daarnaast zal in het kader van de Regionale Watersysteem Rapportage elke 3 jaar een uitgebreidere voortgangsbewaking plaats vinden.

Diffuse bronnen

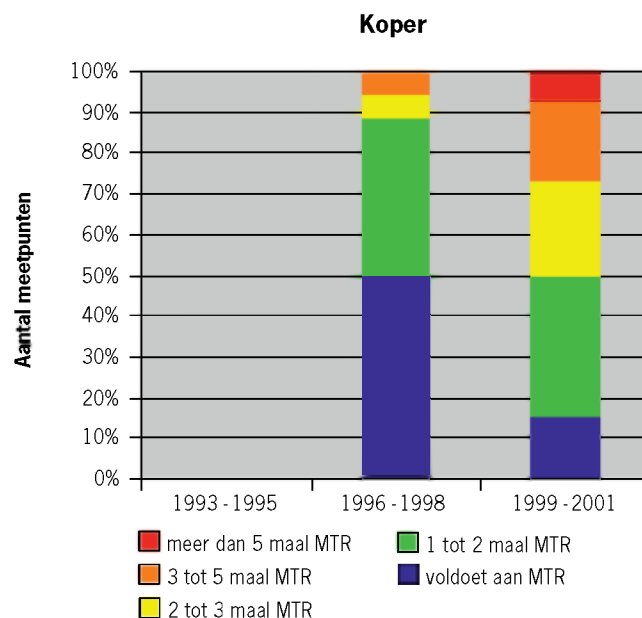
Doelstelling:

- Water en waterbodembodem moeten voldoen aan 'Maximum toelaatbaar risico'.

Het Regioteam Zuiver Zeeuws Water maakt afspraken over



Metingen per klasse voor totaal-stikstof.



Metingen per klasse voor koper.

monitoring en evaluatie van diffuse bronnen. De doelstelling is om maatregelen te stimuleren die de verontreiniging uit diffuse bronnen beperken. Het Regioteam stelt één maal per twee jaar een actieprogramma op. Uit monitoring blijkt dat diffuse bronnen nog steeds een groot probleem zijn in Zeeland. Het Regioteam rapporteert hierover aan de Zeeuwse overheden. De Stichting Minas en Middelven Meester (MMM) werd in 1999

opgericht en heeft verschillende projecten uitgevoerd om boeren, vooral akkerbouwers, te stimuleren minder of andere gewasbeschermingsmiddelen en mineralen te gebruiken, zodat vooral het oppervlaktewater minder wordt belast. Uitgevoerde projecten gaven inzicht in de mogelijkheden van een lager gebruik. In veel gevallen blijkt een precisiebemesting en goed doordacht gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zowel een lagere milieubelasting, als ook een beter bedrijfssaldo te geven. De activiteiten worden in de komende vier jaar voortgezet. Emissies uit diverse bronnen zorgen er nog steeds voor, dat de minimumkwaliteit en de streefwaarden voor veel stoffen in water en waterbodem worden overschreden. Het is twijfelachtig of de huidige inspanningen voldoende zijn om de doelstellingen op termijn te halen.

Vrijkomende agrarische bebouwing en niet-agrarische neventakken

Doelstelling:

- Meer woningen in beeldbepalende bedrijfsgebouwen en ruimte bieden voor niet-agrarische neventakken op het platteland.

Het beleid voor niet-agrarische functies in het landelijk gebied is in 2001 in de streekplanherziening "Nieuwe economische dragers" (NED) aangepast. Deze streekplanherziening vraagt de gemeenten in bestemmingsplannen ruimte te bieden voor hergebruik van gebouwen in het buitengebied en voor niet-agrarische neventakken op het platteland. Via het convenant tussen de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten, de ZLTO en de provincie is dit nader vorm gegeven. Partijen spraken af binnen twee jaar de herziening te verwerken in de bestemmingsplannen. Ultimo 2002 zijn grote verschillen zichtbaar in de uitvoering. Vier gemeenten hebben een op NED afgestemd bestemmingsplan voor het landelijk gebied vastgesteld. Vijf gemeenten lijken de afgesproken planning te kunnen halen. De overige gemeenten zullen de voor invoering afgesproken datum vermoedelijk niet halen. Op grond van de resultaten van een evaluatie (2004) zal het beleid worden heroverwogen. Het pleidooi vanuit de agrarische sector en van de gemeenten voor ruimere toepassingsmogelijkheden van het instrument NED wordt daarbij meegenomen. Vooruitlopend hierop zal de streekplanherziening Vitaliteit en Kwaliteit de regeling aanpassen, zodat ze beter werkbaar wordt. Versterking van de economische dragers gericht op behoud van de kwaliteiten van het landelijk gebied krijgt onder meer vorm via het uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland.

Uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland Zeeland

Doelstelling:

- Behoud en versterking van de kwaliteit en de vitaliteit van het landelijk gebied.

Het uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland 2000-2006 is gericht op de economische vitaliteit van het landelijk gebied, met aandacht voor de omgevingskwaliteiten. Hierin zijn de volgende speerpunten opgenomen:

- Agrarische vernieuwing.
- Verbrede landbouw: via 'Nieuwe Economische Dragere' zijn planologische randvoorwaarden geformuleerd.
- Biologische landbouw: hiervoor is een plan van aanpak vastgesteld.

Het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland wijst jaarlijks speerpunten aan. In 2004 wordt het Uitvoeringsprogramma geëvalueerd. Hiervan komt een aparte rapportage.

4.2.2 Toeristisch-recreatieve product

- Economische vitaliteit door verbeteren agrarische structuur
- Toeristisch-recreatieve product Zeeland
- Natuur en landschap
- Kwaliteit van het landelijk gebied

Het landelijk gebied biedt ruimte voor verbreding van het recreatief product. Ontwikkeling van de recreatieve infrastructuur en beperking van hinder zijn daarbij punten van aandacht.

Verbreding recreatief product

Doelstelling:

- Visie Kwaliteitsverbetering (verblijfs)recreatieve product.
- Stimuleren 'Kamperen bij de boer', landschapscampings en boerenboscampings.
- Tegengaan van permanente bewoning van recreatiewoningen.

A. *Visie Kwaliteitsverbetering (verblijfs)recreatieve product*
Afzonderlijke gemeentelijke visies op de kwaliteitsverbetering van het plattelandstoerisme zijn er niet of nauwelijks. Uitzondering vormt de gemeente Borsele die een visie opstelde voor het gebiedsproject Waardevol Cultuur Landschap. Andere gemeenten besteden er aandacht aan in hun bestemmingsplannen voor het landelijk gebied. Binnen het gebiedsbeleid is expliciet aandacht voor plattelandstoerisme en worden initiatieven gestimuleerd.

B. Stimuleren 'Kamperen bij de boer', landschapscampings en boerenboscampings.

In het streekplan is een experiment met landschapscampings opgenomen. In een convenant met de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten (1997) is de afspraak gemaakt om binnen een jaar na vaststelling van het streekplan acht landschapscampings te realiseren. Uit een tussenevaluatie in 2001 bleek dat er binnen de agrarische sector belangstelling is. Knelpunten vormen echter de beperkte zoekgebieden in het streekplan en de lange proceduretijd die nodig is voor ruimtelijke inpassing. Voor vijf campings is een contract ondertekend. Hiervan liggen er twee in de gemeente Schouwen-Duiveland, twee in Sluis en één op Noord-Beveland, de overige worden gezocht binnen het gebiedsgericht beleid Veerse Meer en West Zeeuwsch-Vlaanderen. Het convenant wordt in 2004 geëvalueerd. Vooruitlopend daarop wordt in de streekplanherziening Vitaliteit en Kwaliteit het beleid al aangepast door ruimte te bieden voor meer campings en door meer zoekgebieden aan te wijzen. In Kerkwerpe is een boerenboscamping, een natuurcamping in combinatie met aanplant van tenminste 10 ha bos, gereali-seerd (50 plaatsen in 26 ha bos). Dit bos was daar al eerder aangelegd. De realisatie van deze vernieuwende vormen van campings op het platteland van Zeeland wordt nader geëvalueerd bij de evaluatie van Nieuwe Economische Draggers in 2004.

C. Tegengaan van permanente bewoning van recreatiewoningen.

Uit onderzoek bleek dat ongeveer 8,5% van de recreatiewon-ingen in recreatieparken permanent bewoond worden. Dat komt overeen met het landelijk gemiddelde. Het permanent wonen op recreatiecomplexen neemt toe, naarmate de complexen meer landinwaarts liggen. Het toeristisch-recreatieve beleid wil juist hier ruimte bieden voor nieuwe complexen. Het is daarom nodig dit beleid opnieuw tegen het licht te houden. Handhaving van het verbod tot permanent gebruik van recreatiewoningen blijkt lastig en is arbeidsintensief. Gemeenten geven er geen prioriteit aan. Dit onderwerp vraagt meer provinciale aandacht. De minister van VROM stuurde hierover een beleidsbrief, waar-in de kaders aangegeven zijn waarbinnen de onrechtmatige bewoning van recreatiebedrijven aangepakt moet worden. Naar aanleiding hiervan zal de provincie met gemeenten overleggen over aanpassing en oplossing van dit probleem.

Recreatieve infrastructuur

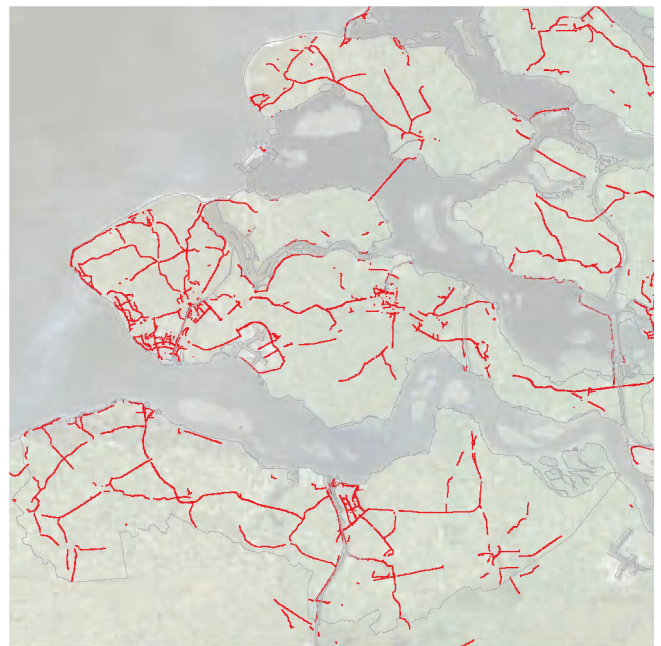
Doelstelling:

- A. Recreatief medegebruik van ecologische verbindingzones.
- B. Ontwikkeling van een recreatief fietspadennet en van kanoroutes.

A. Recreatief medegebruik van ecologische verbindingzones. Waar het kan, moet op den duur de scherpe scheiding tussen verblijfsrecreatie en andere functies, zoals landschapsbouw, natuur, water te verdwijnen. Er is een ontwikkeling gaande dat recreatiebedrijven deze functies met hun bedrijfsvoering gaan combineren. In West Zeeuwsch-Vlaanderen zijn recreatieonder-nemers hiervoor al plannen aan het ontwikkelen. Het voor eigen rekening nemen van beheer en onderhoud van natuurge-bieden sluit men daarbij niet op voorhand uit. Ook binnen het gebiedsgericht beleid liggen kansen. De mogelijkheid tot recreatief medegebruik in ecologische verbindingzones wordt per geval bekeken.

- B. Ontwikkeling van een recreatief fietspadennet en van kanoroutes.*

Provincie, gemeenten en waterschappen ontwikkelen een recreatief fietspadennet. Doel is om het landelijk gebied veili-ger te maken voor de regionale fietser en te ontsluiten voor de fietsende toerist. Door bestaande waterlopen te benutten



— Fietspaden per 2003.

als vaarweg is het recreatienetwerk in landelijk gebied te versterken. Ecologische verbindingzones bieden vaak geschikte routes voor deze recreatieve vaarwegen. De natuurfunctie, als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur, blijft daarbij voorop staan; recreatief medegebruik mag het natuurlijk functioneren niet schaden. Aandachtspunten zijn de aanwezigheid van dekkingbiedende vegetatie, tijdstippen en intensiteit van gebruik, voorkomen van verstoring en beschadiging van oevers en randvoorwaarden vanuit landbouwbelangen. In 2004 komt er een beleidsnota gericht op de aanleg van meer en bredere ecologische verbindingzones, met aandacht voor de verweving van de overige functies waaronder recreatief medegebruik. Het ziet er naar uit dat de versterking van de ecologische verbindingzones door oppervlaktevergroting en koppeling met waterberging, verbetering waterkwaliteit en versterking cultuurhistorische en landschappelijke waarden, tevens kan leiden tot een aanzienlijke hoeveelheid extra kilometers kanoroute.

Effecten op de omgeving

Doelstelling:

- A. Milieukeurmerk bij recreatiebedrijven.
- B. Beperking recreatieve automobilititeit.
- C. Voorkomen van zwerfvuil.
- D. Terughoudend beleid voor lawaaisporten.
- E. Beperkte ruimte voor kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiebedrijven.

A. Milieukeurmerk bij recreatiebedrijven.

Met de milieubarometer is een keurmerk in de recreatiesector geïntroduceerd. Op veel bedrijven zijn hiervoor voorlichtingsbijeenkomsten, scans etc. gehouden. Tot juli 2003 zijn in Zeeland de volgende resultaten bereikt:

- 30 campings, bungalowparken of groepsaccommodaties en 40 minicampings hebben een Milieubarometerkeurmerk.
- 20 hotels hebben zich ingeschreven voor het aanlooptraject. Twaalf zwembaden meldden zich aan voor een certificeringstraject in het kader van duurzame bedrijfsvoering. Jachthavens kennen het keurmerk 'Blauwe vlag'. Dit keurmerk is, voor wat betreft bedrijfsvoering op energie- en milieugebied, vergelijkbaar met de Milieubarometer. Per juli 2003 beschikken 12 jachthavens in Zeeland over dit certificaat.

B. Beperking recreatieve automobilititeit.

De brancheorganisatie RECRON Zeeland stelde in 2001 een

Masterplan op, met een hoofdstuk 'Verkeer en Vervoer'. Het geeft aandacht aan de automobilititeit van de dag- en verblijfsrecreant. Doel is dat de recreant, eenmaal op zijn bestemming, zoveel mogelijk gebruik maakt van het openbaar vervoer, de fiets etc. Het verblijfsrecreatiebedrijf fungeert daarbij als een vorm van transferium. In de gebiedscommissies, projectgroepen en werkgroepen van Schouwen West, Walcheren 2000+, West Zeeuwsch-Vlaanderen en Rondom Het Veerse Meer wordt dit benadrukt. Tevens moet de recreatieve infrastructuur (fiets- en wandelpaden) uitgebreid en verbeterd worden. Dit leidde tot het Transferium in Renesse en tot gedachtevorming over een transferium op Walcheren, een impuls voor de recreatieve infrastructuur in West Zeeuwsch-Vlaanderen en de aanzet tot een 'knooppuntensysteem' Rondom Het Veerse Meer.

C. Voorkomen van zwerfvuil.

Het nationale project 'Nederland schoon' inspireerde recreatiebedrijven en gemeenten de strijd tegen het 'zwerfvuil' op te pakken. Recreatiebedrijven verzorgden programma's op het gebied van milieuzorg en zwerfvuil en kustgemeenten namen deel aan het project 'Het schoonste strand van Nederland'. In de gemeente Veere is het strand bij Oostkapelle voor het seizoen 2003 uitgeroepen tot 'het schoonste strand van Nederland'.

Er loopt onderzoek of in 2004, via het Energieprogramma van de Provincie Zeeland, een evenement in Zeeland kan participeren in een onderzoek gericht op "Milieubarometer voor evene-



menten". Dit initiatief, bestaande uit 20 pilots in Nederland, heeft tot doel een Milieustandaard op te stellen voor groot-schalige evenementen.

D. Terughoudend beleid voor lawaaisporten.

Dank zij terughoudend beleid is het aantal locaties voor lawaaisporten niet toegenomen. Door vergunningvoorschriften en de handhaving blijft de geluidsemissie van de locaties beperkt. Een werkgroep, op initiatief van de gemeenten, doet onderzoek naar locaties voor parachutespringen. Het rapport verschijnt in 2004.

E. Beperkte ruimte voor kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiebedrijven.

Uit oogpunt van zuinig ruimtegebruik is het extra ruimtebeslag voor kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiebedrijven beperkt tot maximaal 20% van de situatie per 1 januari 1997. Het TRA(toeristisch recreatieve accommodaties)-informatiesysteem, dat een beeld moet geven van de omvang van het extra ruimtebeslag, is nog niet operationeel. De indruk bestaat dat de 20%-regel onvoldoende ruimte biedt om tegemoet te komen aan bijzondere situaties. Maatwerk moet hierbij een oplossing gaan bieden. Daarbij wordt gedacht aan het benoemen van bijzondere situaties. Dit wordt in komende planvorming nader uitgewerkt.

Recreatievisie gemeenten

Doelstelling:

- Ontwikkeling gebiedsgerichte toekomstvisies voor recreatieve herstructureringszones.

In de recreatieve herstructureringszones is een voorwaarden-scheppend beleid nodig, dat gericht is op vernieuwing, aanpassing en kwaliteitsverbetering van het bestaande toeristisch-recreatieve product. Voor deze zones moeten gebiedsgerichte toekomstvisies worden ontwikkeld.

Vooraf binnen de gebiedsgerichte projecten is aandacht voor toeristisch-recreatieve ontwikkeling. Visies door, of samen met het bedrijfsleven, zijn opgesteld voor de gebieden Schouwen-West, Walcheren, West Zeeuwsch-Vlaanderen en het Veerse Meer. Daarnaast zijn ook gemeentelijke visies gemaakt. De gemeente Hontenisse (thans Hulst) heeft een eigen visie opgesteld. "Kloosterzande aan zee" is een van de daaruit voortvloeiende projecten. Thans is voor het gehele Zeeuwsch-Vlaamse grondgebied een visie in ontwerp.

4.2.3 Natuur en landschap

- Economische vitaliteit door verbeteren agrarische structuur
- Toeristisch-recreatieve product Zeeland
- Natuur en landschap
- Kwaliteit van het landelijk gebied

De zorg voor natuur en landschap komt tot uiting in de bescherming van natuur- en landschapswaarden, het realiseren van natuurontwikkeling en het afstemmen van de waterhuishouding op de eisen en mogelijkheden binnen de natuur.

Natuur- en landschapswaarden

Doelstelling:

- Ontwikkeling van een visie op beeldkwaliteit en cultuur-historische waarden.
- Aanwijzing van verzuringsgevoelige gebieden.
- Reductie van zure neerslag.
- Verantwoorde landschappelijke inpassing van ontwikkelingen.

A. Ontwikkeling van een visie op beeldkwaliteit en cultuur-historische waarden.

Voor het ontwikkelen van beleid voor beeldkwaliteit is een discussienota opgesteld die in 2004 moet leiden tot een concept beleidsvisie. Tevens is een cultuurhistorische hoofdstructuur in ontwikkeling. Momenteel wordt in het kader daarvan een inventarisatie van cultuurhistorische elementen verricht, die vervolgens moet worden gedocumenteerd, zodat er een systeem ontstaat dat gebruikt kan worden bij toetsing van plannen. Daarnaast moet er een waardering per gebied komen, om te kunnen aangeven welke gebieden bescherming vragen.

B. Aanwijzing van verzuringsgevoelige gebieden.

De Wet Ammoniak en Veehouderij stelde in 2002 de begrenzing vast van verzurings- en vermistingsgevoelige gebieden binnen de EHS. Rond kwetsbare natuurgebieden en bloemrijken is een zone vastgesteld van 250 m. Uitbreiding van het aantal dieren in die zone is mogelijk mits de bedrijven binnen een individueel vastgesteld emissieplafond voor ammoniak blijven. Het rijk is bezig de Europese regelgeving rond Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en IPPC(integrated prevention, pollution and control)-bedrijven te vertalen in de Wet Ammoniak en Veehouderij. Naar verwachting zal de begrenzing van kwetsbare gebieden daarna opnieuw moeten worden bezien.

C. Reductie van zure neerslag.

De doelstellingen voor depositieniveaus per provincie zijn op basis van verbeterde inzichten in de deposities en emissies herberekend ten opzichte van de getallen in het Nationaal Milieubeleidsplan-4. Voor Zeeland bedraagt de nieuwe waarde 1950 mol in 2010.

In Zeeland is bij dit depositieniveau 60% van het areaal natuur volledig beschermd. Landelijk ligt dit gemiddeld op 20%. De duurzaamheidsdoelstelling is: 95% bescherming. Binnen de huidige afspraken wordt dit depositiedoel niet gehaald. Naar verwachting zal de depositie zonder extra maatregelen in Zeeland in 2010 op ca 2150 zuurequivalenten uitkomen.

D. Verantwoorde landschappelijke inpassing van ontwikkelingen.

Voor het behoud van het groene karakter van het Zeeuwse platteland is structureel ingezet op een landschappelijke inpassing van verblijfsrecreatie, bedrijventerreinen, waterbassins, teeltondersteunende voorzieningen en glastuinbouw, door het aanbrengen van een voldoende robuuste beplanting. Opgave is nu om voor de verschillende categorieën de normen te bepalen en deze in het omgevingsplan en in de bestemmingsplannen vast te leggen.

Natuurontwikkeling (EHS)

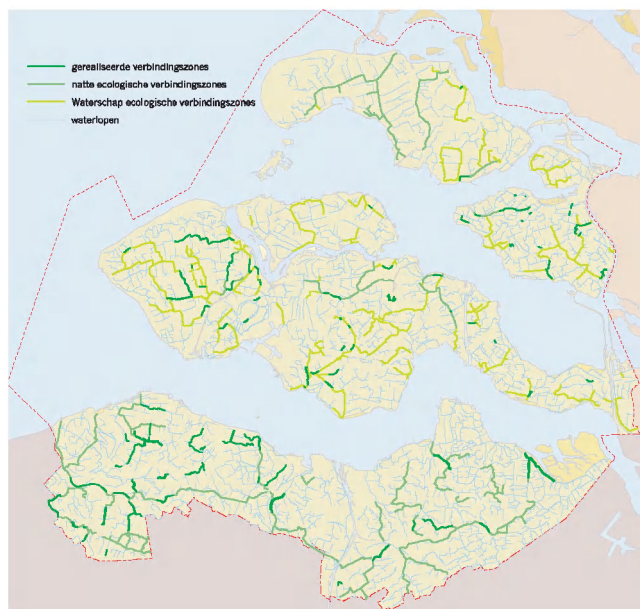
Doelstelling:

- A. In 2018 is de EHS gerealiseerd.
- B. Agrarisch natuurbeheer voor 3000 ha beheersgebied.
- C. Behoud en versterking van de typisch Zeeuwse biodiversiteit (Soortenbeleid).
- D. Verrijking landschap met kleine landschapselementen.
- E. Natuurcompensatie.

A. In 2018 is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gerealiseerd.

Deze doelstelling leidt er toe dat er in 2018, aanvullend op de bestaande natuurgebieden, via natuurontwikkeling in de daarvoor begrensde gebieden (Natuurgebiedsplan Zeeland) ca. 5400 ha nieuwe natuur bijkomt. Via aankoop, inrichting en beheer, dan wel particulier natuurbeheer wordt hiervan jaarlijks een deel aangelegd.

Begin 2004 is de EHS voor de helft gerealiseerd. De komende jaren zal er per jaar ca 150-200 ha nieuwe natuur ontwikkeld worden. Hiermee ligt de ontwikkeling van de EHS op schema.



Aanleg natuurvriendelijke oevers in de periode 1999-2001.

B. Agrarisch natuurbeheer voor 3000 ha beheersgebied.

In Zeeland wordt gestreefd naar het zoveel mogelijk inschakelen van de agrariërs bij het beheer van de Zeeuwse natuur- en landschapswaarden. In daarvoor begrensde beheersgebieden (ca 3000 ha; Natuurgebiedsplan Zeeland) kunnen boeren beheersovereenkomsten sluiten. Voor ca 50 % van de beheersgebieden is dit gebeurd, waaronder 400 ha beheer van akkerlanden. Door een stroeve rijksregeling treedt er inmiddels stagnatie op bij het afsluiten van nieuwe overeenkomsten.

C. Behoud en versterking van de typisch Zeeuwse biodiversiteit (Soortenbeleid).

Door inzet van rijks gelden en provinciaal geld (jaarlijks ca. € 100.000) worden soortenbeschermingsprojecten uitgevoerd, gericht op het behoud en de versterking van de typisch Zeeuwse biodiversiteit. Voorbeelden zijn bloemdijksoorten, boomkijkers, kustvogels, weidevogels. De jaarlijkse programmering vindt plaats via de provinciale werkgroep soortenbescherming op basis van de desbetreffende provinciale nota.

D. Verrijking landschap met kleine landschapselementen.

Via structurele subsidiëring van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) en via ad-hoc projecten uit Kwaliteitsimpuls Groen worden jaarlijks verschillende projecten uitgevoerd voor aanleg en beheer van kleine landschapselementen (heggen, poelen, vliedbergen, bosjes, etc).

E. Natuurcompensatie.

Als reactie op het onvermijdelijk verlies van bestaande natuurwaarden door de aanleg of het onderhoud van projecten van openbaar belang, vindt regelmatig natuurcompensatie plaats. Per ingreep wordt de specifieke aard en omvang van de natuurcompensatie vastgelegd. De Natuurcompensatie Westerschelde is hierbij dominant. Deze zal in 2008 moeten leiden tot ca 700 ha nieuwe inlagen en ca 1200 ha kreekherstel. Daarnaast zijn er natuurcompensatieprojecten in het kader van de Westerschelde Oeververbinding, Duurzaam Veilig en Rondweg Aardenburg.

Waterhuishouding voor de natuur

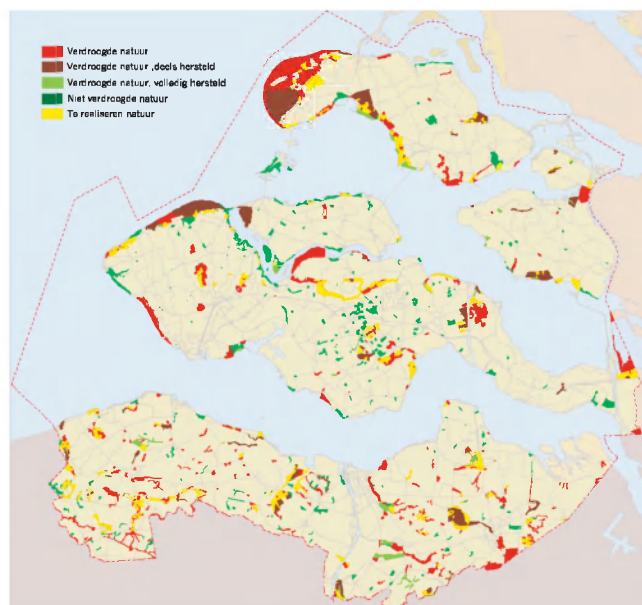
Doelstelling:

- Afstemming waterhuishouding op vastgestelde natuurdoelen.

De waterhuishouding voor gebieden met een natuurfunctie moet afgestemd zijn op de vastgestelde natuurdoelen. In de praktijk betekent dit peilverhoging t.o.v. de landbouwkundige peilen en een winterpeil dat hoger is dan het zomerpeil. Het hanteren van een waterpeil, dat in kwalitatief opzicht niet strookt met de beoogde natuurdoelen, moet voorkomen worden.

Om zowel kwalitatief als kwantitatief aan de voorwaarden te kunnen voldoen die binnen een natuurgebied gelden, moeten baggerbodems verwijderd worden. Waar een dubbele functie natuur/hoofdafwatering geldt, moet rekening gehouden worden met de natuurwaarden. Voor gebieden met de toekomstige functie natuur, mogen aanpassingen in de waterhuishouding deze toekomstige functie niet onomkeerbaar frustreren. Bestrijding van verdroging en natuurontwikkeling van voormalige landbouwgronden is in de afgelopen jaren uitgevoerd met subsidie van provincie, waterschappen en rijk. Hierbij zijn veelal de voor de hand liggende en relatief eenvoudige projecten uitgevoerd. Verdere optimalisatie vergt vaak een grote (financiële) inspanning gezien de grotere complexiteit van de uit te voeren maatregelen. In de Evaluatie verdrogingsbestrijding is het resultaat hiervan tot eind 2002 weergegeven in de actiekaart.

Sinds 1998 is de aandacht verschoven van verdrogingsbestrijding naar bestrijding van wateroverlast. De optimalisatie van waterbeheer binnen gerealiseerde natuurgebieden krijgt hierdoor minder aandacht. Dit is nog versterkt doordat in 2000 de speciaal voor verdroging bestemde subsidieregeling vervallen is. Er is dringend behoefte aan het (wederom) instellen van een doelgerichte financiële geldstroom.



Hydrologisch herstel in Zeeland anno 2001 met 1994 als referentie jaar.

Bij verwerving van de gronden gaat de inrichting van natuurontwikkelingsgebieden nog wel door. Door het vasthouden van het gebiedseigen water kan daar tevens een bijdrage geleverd worden aan het voorkomen van wateroverlast bij extreme neerslag. Vasthouden van gebiedseigen water bij extreme neerslag is vaak goed mogelijk, maar het belang hiervan heeft nog onvoldoende bekendheid. De voordelen zullen op basis van watersysteemanalyses nadrukkelijk aangetoond moeten worden. Voor berging van water bij extreme neerslag t.b.v. landbouw en stedelijk gebied wordt nu naar natuurgebieden gekeken. Bij de realisering van waterberging staat het landbouwkundige peilregime voor het oppervlaktewater en de waterkwaliteit nog vaak op gespannen voet met de vastgestelde natuurdoelen. Combinatie met berging kan dus tot gevolg hebben dat de vastgestelde natuurdoelen onvoldoende gehaald worden. Het principe van natuurlijk waterbeheer vraagt in de komende periode meer aandacht. Een instrument als bijvoorbeeld het peilbesluit zou een natuurlijke fluctuatie van waterpeilen binnen bepaalde grenzen mogelijk moeten maken.

Milieubeschermingsgebieden

Doelstelling:

- Heldere kwaliteitseisen voor milieubeschermingsgebieden.

De begrenzing van de milieubeschermingsgebieden is aange-

past aan de recente ontwikkelingen binnen de ecologische hoofdstructuur. Dit is verwerkt in de in 2003 gewijzigde Provinciale Milieuverordening. Het heeft geleid tot een groter oppervlak aan beschermd gebied.

Van het oorspronkelijke plan om streefbeelden per gebied op te stellen wordt afgezien. Voor kleinere gebieden heeft dit geen meerwaarde en voor de grote gebieden komen streefbeelden in andere verbanden al aan de orde. De bescherming is voldoende gewaarborgd door regelgeving en door het benutten van kansen via gebiedsgerichte projecten, of krijgt vanuit het waterspoor vorm door het aanbod van de stikstofrijk water/waterbodembodem te beperken (afkoppelen en/of baggeren).

4.2.4 Kwaliteitsaspecten landelijk gebied

- Economische vitaliteit door verbeteren agrarische structuur
- Toeristisch-recreatieve product Zeeland
- Natuur en landschap
- Kwaliteit van het landelijk gebied

Goede kwaliteit van het landelijk gebied verlangt een actief beleid ten aanzien van vervuilde waterbodems, een planmatig bodembeheer en bodemsanering en een watersysteem dat voldoet aan de normen van wateroverlast.

Duurzaam beheer waterbodems en baggerspecie

Doelstelling:

- In 2006 voldoet het nieuw gevormde sediment aan kwaliteitsklasse 1.

Samen met de gemeenten stelden de Zeeuwse waterschappen in 2002 gemeentelijke baggerplannen op, waarin voor de komende vijftien jaar de baggerwerken voor sanering en onderhoud zijn opgenomen. Het ziet er naar uit dat in 2015 de baggerachterstand is weggewerkt en de vervuilde waterbodems zijn opgeruimd. Voorwaarde is wel dat er voldoende ruimte beschikbaar komt voor de vrijkomende baggerspecie. Tot nu toe is de realisatie van het baggerspeciedepot Koegorspolder nog onzeker, waardoor de afzet van baggerspecie niet gegarandeerd kan worden. Een van de oplossingen hiervoor is de vrijkomende baggerspecie te bergen in bestaande depots. Dit is momenteel niet mogelijk, vanwege de begrenzingen aan de herkomst van baggerspecie. Het landelijk project 'Depots+' beoogt de regelgeving aan te passen en de

begrenzingen voor de herkomst van baggerspecie op te heffen. Zolang deze problemen niet opgelost zijn, zal de planning niet gehaald worden.

Ten behoeve van het wegwerken van onderhoudsachterstanden wordt nader invulling gegeven aan actief waterbodembeheer, dat uitgaat van de risicobenadering. Ook landelijk is hier aandacht voor. Er wordt naar regionale voorbeelden gezocht. In Zeeland loopt een proefproject gericht op het toepassen van actief waterbodembeheer voor DDT-houdende baggerspecie. Dit project kan tot nieuw beleid leiden. Het zal vervolgens uitgewerkt worden in regelgeving.

Als gevolg van herverontreiniging zal in 2006 niet voor elk gebied kunnen worden voldaan aan de doelstelling, dat nieuw gevormd sediment voldoet aan kwaliteitsklasse 1. De gebiedsgerichte aanpak biedt perspectieven. Opstellen van saneringsdoelstellingen voor waterhuishoudkundige deelgebieden en vorm geven aan actief waterbodembeheer biedt mogelijkheden.

Bodemsaneringen en bodembeheer

Doelstelling:

- A. In 2030 zijn alle milieuhygiënisch urgente gevallen van bodemverontreiniging gesaneerd. Ernstig niet-urgente gevallen van bodemverontreiniging moeten in dat jaar tenminste beheersbaar zijn.
- B. Opstellen van het meerjarenprogramma bodemsanering landelijk gebied.
- C. Beperking emissies van voormalige stortplaatsen.
- D. Oprichten van een Zeeuws Platform Bodembeheer en opstellen van bodembeheersplannen.

A. In 2030 zijn alle milieuhygiënisch urgente gevallen van bodemverontreiniging gesaneerd. Ernstig niet-urgente gevallen van bodemverontreiniging moeten in dat jaar tenminste beheersbaar zijn.

In het landelijk gebied lag tot nu toe het initiatief voor bodemsanering primair bij de provincie. De uitdaging voor de toekomst is om het initiatief in belangrijke mate bij uitvoerende instanties en marktpartijen te gaan leggen met de provincie in de rol van regisseur. In het kader van de NMP3-doelstelling is begin 2004 onder regie van de provincie de totale werkvoorraad van de bodemsaneringsoperatie tot 2030 middels het Landsdekkend Beeld in kaart gebracht. Op grond van deze inventarisatie moet de provincie een prioritering in de aanpak van de bodemsaneringsoperatie voor het landelijk gebied opstellen. Jaarlijks rapporteert de provincie naar VROM over

de voortgang van de bodemsaneringoperatie. Een deel van de bodemonderzoeken en saneringen zijn inmiddels opgepakt via het huidige meerjarenprogramma bodemsanering 2002 – 2004. Het volgende meerjarenprogramma zal betrekking hebben op de periode 2005-2009 (zie hieronder). Daarbij wordt de provincie geconfronteerd met ingrijpende bezuinigingen door het rijk op het benodigde Wbb-budget, waardoor de haalbaarheid van de NMP3 doelstelling vooralsnog een ver toekomstbeeld is.

B. Opstellen van het meerjarenprogramma bodemsanering landelijk gebied.

De prioritering op basis van de inventarisatie door middel van het Landsdekkend Beeld zal sturend zijn voor het in 2004 op te stellen meerjarenprogramma bodemsanering 2005–2009. Voorwaarde bij de uitvoering van de bodemsaneringsoperatie is, dat er substantieel medefinanciering door derden plaatsvindt. Ruimtelijke en economische ontwikkelingen worden dus in belangrijke mate bepalend voor de bodemsaneringsoperatie in het landelijk gebied. Hierbij doen zich een aantal knelpunten voor. In de eerste plaats is er relatief weinig dynamiek in het landelijk gebied. Ook is de ruimte in het landelijk gebied niet schaars, waardoor het vinden van medefinanciers vermoedelijk een lastige opgave wordt. Tevens zal door bezuiniging van het Rijk de komende jaren aanzienlijk minder geld beschikbaar zijn. Dit betekent dat de provincie zich naar verwachting de komende jaren vooral zal richten op het in kaart brengen van lokale bodemverontreinigingen middels bodemonderzoeken. De bodemsaneringen zullen enkel voor de meest urgente locaties aangepakt worden, tenzij voor locaties medefinanciers worden gevonden.

C. Beperking emissies van voormalige stortplaatsen.

Voormalige stortplaatsen vormen, vanwege verspreidingsrisico van verontreinigingen, locaties die extra aandacht vragen. Binnen de landelijke inventarisatie naar risico's die stortplaatsen voor mens en milieu vormen (project NAVOS) zijn in Zeeland 280 stortplaatsen onderzocht. De kwaliteit van het grondwater (3 monitoringrondes) en de afdeklaag van de stortplaats zijn in kaart gebracht. Op basis daarvan is voor wat betreft de vervolmaatregelen een vierdeling gemaakt: in Zeeland vormt 14% van de voormalige stortplaatsen geen bedreiging voor mens en omgeving, 43% heeft aanvullend onderzoek nodig, bij 28% zijn er maatregelen (isolatie, afdekking en/of sanering) nodig en bij 15% zijn onvoldoende onder-



Voormalige stortplaats Othene.

zoeksresultaten voorhanden. Momenteel wordt vanuit VROM landelijk beleid geformuleerd met daaraan gekoppeld een prioritering. Aan de hand daarvan zullen de voormalige stortplaatsen op provinciaal niveau worden aangepakt. In de onderstaande tabel zijn de resultaten voor de 280 voormalige stortplaatsen in de provincie Zeeland weergegeven:

	grondwater	afdeklaag	totaal
Geen bedreiging	139	54	38
Aanvullend onderzoek nodig	87	142	122
Maatregelen nodig	49	44	78
Onvoldoende bekend	5	40	42

Voor de meeste stortplaatsen is een vervolgstap noodzakelijk. Naast bovengenoemde inventarisatie zal de provincie partijen gaan stimuleren om bij voormalige stortplaatsen saneringsmaatregelen te koppelen aan ruimtelijke ontwikkeling (o.a. natuurbouw, recreatieve voorzieningen, bebouwing), zodat deze locaties niet langer ongebruikt en maatschappelijk en economisch onrendabel in het landschap blijven liggen.

D. Oprichten van een Zeeuws Platform Bodembeheer en opstellen van bodembeheersplannen.

Een belangrijke randvoorwaarde voor het goed kunnen uitoefenen van actief bodembeheer is het in beeld krijgen van de diffuse bodemkwaliteit in het landelijk gebied. De doelstelling uit het milieubeleidsplan om in 2004 deze bodemkwaliteit voor het grondgebied van de provincie in beeld te hebben, wordt naar verwachting gehaald. In de eerste helft van 2004 komen de bodemkwaliteitskaarten (BKK's), met daaraan gekoppeld de

gemeentelijke bodembeheerplannen, voor het landelijk gebied gereed. Deze kaarten worden onder regie van de provincie gezamenlijk met gemeenten, waterschappen en Dienst Landelijk Gebied opgesteld. In de bodembeheerplannen wordt vastgelegd hoe de bodemkwaliteit betrokken wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen en uitwisseling van grondstromen. Naar verwachting zal de rol van de BKK's als sturingsmechanisme bij grondverzet binnen en tussen verschillende gebieden het belangrijkste aspect zijn. Omdat het landelijk gebied in relatief geringe mate verontreinigd is, zal de invloed van de bodemkwaliteit bij de keuze van nieuwbouwlocaties minder aan de orde zijn. Mede om het opstellen van de BKK's en de bodembeheersplannen te stroomlijnen, is in 2001 op initiatief van de provincie het Zeeuws Platform Actief Bodembeheer opgericht. Via dit platform geeft de provincie inhoud aan haar coördinerende en regisserende taak voor het voeren van actief bodembeheer in met name het landelijk gebied. Eind 2003 is het functioneren van het platform geëvalueerd. De betrokken instanties vonden, dat het platform goed functioneert en meewerkt aan het creëren van draagvlak voor beleid op het gebied van bodembeheer, met name door kennisuitwisseling, integratie, afstemming en coördinatie. In de komende jaren wordt het takenpakket van het platform verbreed van actief bodembeheer naar algemeen bodembeheer. Hierbij gaat het om het ontwikkelen van een strategie voor handhaving van de bodemsanering, hergebruik van organische reststoffen op landbouwgronden, archeologie en bodemsanering, bodem en biodiversiteit en vaststelling gemeentelijke doelstellingen voor bodemkwaliteit.

Het landelijk beleid ontwikkelt zich momenteel zodanig, dat op korte termijn het aspect bodemkwaliteit van enkel een chemische benadering verbreed wordt naar een benadering waarin ook fysieke en biotische aspecten geïntegreerd zullen worden. Voor het Zeeuws Platform Bodembeheer is het zaak deze ontwikkelingen te volgen en te vertalen naar een breed gedragen regionaal beleid.

4.3 Belangrijkste conclusies voor het landelijk gebied

Dit hoofdstuk is opgedeeld naar landbouw, recreatie, natuur en landschap, waterhuishoudkundige aspecten en bodemkwaliteit. De landbouw vormt op het platteland een belangrijke bedrijfstak en de economische vitaliteit hiervan is een belangrijk

speerpunt voor de provincie. De provincie geeft de economische vitaliteit van het platteland een impuls met het stimuleren van nieuwe economische dragers. Het Uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland speelt daarbij een belangrijke rol, maar ook de opening van het platteland voor toerisme, wat met name binnen het gebiedenbeleid vorm krijgt. Naast nieuwe economische dragers en opening van het platteland voor toerisme, wordt de vitaliteit gestimuleerd door inzet op platforms voor plattelandsvernieuwing, die actief zijn op Schouwen, Tholen, Noord-Beveland en Oost Zeeuwsch-Vlaanderen. Het areaal aan biologische landbouw groeit, maar deze sector heeft nog onvoldoende afzetgebied voor de producten. Bij de ontwikkeling van glastuinbouw is in overleg met de gemeenten gekozen om deze te concentreren op drie projectlocaties: Rilland, Kapelle en de Zeeuwsch-Vlaamse Kanaalzone.

De recreatieve infrastructuur past zich aan bij de toenemende belangstelling voor het platteland. Voor de milieu-effecten van recreatie op de omgeving is groeiende aandacht, getuige het verleende milieukeurmerk aan recreatiebedrijven. Een aanzienlijk aantal campings, minicampings en hotels hebben dit keurmerk inmiddels verworven en ook zwembaden melden zich hiervoor aan, voor jachthavens geldt een eigen kwaliteitscertificaat. De toenemende belangstelling voor de kwaliteit van de leefomgeving wordt gekanaliseerd met nieuw opgezet beleid. Zo verzorgen recreatiebedrijven programma's op het gebied van milieu en zwerfvuil en richten kustgemeenten zich op schone stranden. Het recreatief medegebruik van ecologische verbindingzones is in ontwikkeling en bestaande waterlopen worden benut als kanoroutes. Ook de regionale fietser vindt dankzij dit beleid steeds meer recreatieve fietspaden en voor de watersport zijn 400 ligplaatsen langs de Oosterschelde toegedeeld aan de verschillende havens.

Het blijkt dat gemeentelijke visies op plattelandtoerisme er niet of nauwelijks zijn. Ook de ontwikkeling van nieuwe economische dragers als landschapscampings en boerenboscampings blijft achter bij de verwachting. Een evaluatie hiervan zal in 2004 aan de orde komen.

Voor de landbouw is een zo optimaal mogelijke waterhuishouding nodig. Het probleem is dat de waterhuishouding voor de landbouw lang niet altijd overeenstemt met de hydrologische mogelijkheden ter plaatse en meestal niet aansluit bij de optimale waterhuishouding ten behoeve van natuurfuncties.

Uitgangspunt is dat de waterhuishouding ook afgestemd moet zijn op de vastgestelde natuurdoelen. Deze natuurdoelen vergen beschikbaarheid van zoet water, hetgeen een aanpassing

van het peilbeheer verlangt. Dit levert spanning op met de aangrenzende landbouwgebieden en het actuele grondgebruik. Provinciale planvorming probeert hierin te sturen. Zorg voor natuur en landschap staat daarbij centraal.

De bestrijding van verdroging komt minder uit de verf. De aandacht is verschoven naar de bestrijding van de wateroverlast van de laatste jaren. Echter ook de intrekking van de rijkssubsidie voor verdrogingsbestrijding in 2000 is hier in belangrijke mate debet aan.

Met de toename van de wateroverlast is de noodzaak voor de opvang van extreme neerslag urgent. De Deelstroomgebiedsvisie, die in 2004 verschijnt, schetst de mogelijkheden daartoe. De inrichting van natuurgebieden, na verwerving van de gronden, gaat gestaag door. Bezien wordt of en in hoeverre natuurgebieden ingezet kunnen worden bij de berging van water bij extreme neerslag. De zorg voor natuur en landschap komt ook sterk tot uiting in de bescherming van natuur- en landschapswaarden, het realiseren van natuurontwikkeling, uitvoering van bodemsaneringen en het aanpakken van diffuse bronnen. Zo ligt de realisering van de ecologische hoofdstructuur op schema en zijn in 50% van de beheersgebieden de agrariërs al ingeschakeld bij het beheer van natuur- en landschapswaarden.

Verder inventariseren en genereren de Nota Beeldkwaliteit en de cultuurhistorische hoofdstructuur voorwaarden voor toekomstige planontwikkeling en goede landschappelijke inpassing. De sanering van de bodem in het landelijk gebied is, onder andere samen met gemeenten en waterschappen, opgepakt door gemeentelijke baggerplannen op te stellen, met als doel de baggerachterstand in te halen en vervuilde waterbodempom te ruimen. Zolang de realisatie van het baggerdepot Koegorspolder nog onzeker is, is de realisering van de baggerplannen echter niet te garanderen.

In het landelijk gebied is bodemverontreiniging lastig op te sporen. Naar verwachting vormen voormalige stortplaatsen de belangrijkste bronnen. Bij de inventarisatie van mogelijke verontreiniging is daarom aangesloten op deze stortplaatsen en de verontreiniging daar in beeld gebracht. Voor het merendeel van de locaties blijkt nader onderzoek noodzakelijk te zijn.

Diverse (diffuse) bronnen zorgen er nog steeds voor, dat de minimumkwaliteit en de streefwaarden voor veel stoffen in het water en in de waterbodem worden overschreden. Het Regioteam Zuiver Zeeuws Water richt zich op dit probleem. Het team rapporteert van monitoring en evaluatie van maatregelen aan gemeenten en provincie.

De Stichting Minas en Middelven Meester stimuleert het zorgvuldig omgaan met meststoffen en het gebruik van minder of van andere gewasbeschermingsmiddelen. Precisiebemesting blijkt in veel gevallen een lagere milieubelasting en een beter bedrijfssaldo te geven.

Zorg voor natuur en landschap uit zich ook in de toegekende natuurcompensatie die als tegenhanger voor maatschappelijk noodzakelijke projecten plaats vindt; onder andere in het kader van de verdieping van de Westerschelde, maar ook rond de Westerschelde Oeververbinding en andere civieltechnische werken.

Aandachtspunten voor het omgevingsbeleid:

- Ontwikkelen van een visie op duurzame en biologische landbouw met een stimuleringsprogramma voor biologische landbouw door markt- en ketenontwikkeling.
- Beleidsontwikkeling voor teeltondersteunende voorzieningen.
- Vormgeven aan water als sturend element bij agrarische ontwikkelingen. Het ontwikkelen van beleid voor het vinden van ruimte voor retentiegebieden voor water bij extreme neerslag.
- Ontwikkelen van ruimere toepassingsmogelijkheid voor nieuwe economische dragers in het landelijk gebied.
- Ontwikkelen van een visie op permanente bewoning van recreatiewoningen.
- Formuleren van de gewenste kwaliteitsdoelstellingen en het nader definiëren van de ruimte voor kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiebedrijven.
- Het vinden van een oplossing voor de berging van baggerspecie, teneinde de achterstand in baggerwerken te kunnen inhalen.
- Stimulering van de aanpak van bodemsaneringen in het landelijk gebied.

5. Kust en Deltawateren

In dit hoofdstuk komen kust en deltaxwateren aan bod. Daarbij gaat het om de zee, zeearmen, dijken, duinen en dammen met aangrenzend gebied. Veiligheid, ecologie, medegebruik en beleidsontwikkeling krijgen aandacht.

Het hoofdstuk is verdeeld in kustveiligheid, Deltawateren en recreatievaart.

5.1 Doelstellingen

Het provinciaal beleid voor Kust en Deltawateren is gericht op kust- en oeverzorg met aandacht voor veilig wonen in Zeeland, het benutten van kansen voor natuur en economie in de kuststrook en in de delta en een ecologisch duurzame delta als overgangsgebied tussen rivieren en de zee. Naast de provincie spelen waterschappen en het rijk hierbij een belangrijke rol.

- Kustveiligheid
- Beleidsplannen Deltawateren
- Recreatievaart

5.2 Resultaten

5.2.1 Kustveiligheid

- Kustveiligheid
- Beleidsplannen Deltawateren
- Recreatievaart

In het komende Kustbeleidsplan krijgen nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kustbeleid en kustbeheer vorm. Het instandhouden van een veilige kust is een uitgangspunt voor het beleid.

Ontwikkeling van kustbeleid

Doelstelling:

- Duurzame veiligheid in de kustzone, verantwoord mede-



Deltawateren.

gebruik van de waterkering en een adequate kust- en oeverzorg.

In 1995 is het eerste kustbeleidsplan voor Zeeland uitgebracht. De acties uit dit plan zijn afgerond of zijn niet meer actueel. Voortschrijdende ontwikkelingen en nieuwe ideeën over de bescherming tegen overstromingen en de wens om het landelijke en regionale beleid en beheer beter op elkaar af te stemmen, vragen om een tweede kustbeleidsplan met nieuwe acties en met een integraler karakter. Het komende Zeeuws Kustbeleidsplan, dat in 2004 zal worden gepresenteerd, gaat over het grensgebied tussen zee en land langs de Noordzee en over de Oosterschelde- en Westerscheldeoevers. Centraal staan de zorg voor de waterkeringen en de bescherming tegen overstromingen. Het plan geeft aan op welke manier het rijksbeleid voor de kust in Zeeland wordt uitgewerkt en hoe het kustbeleid samenhangt met andere activiteiten in de kustzone. Het Zeeuws Overlegorgaan Waterkeringen (ZOW) is de opsteller van het nieuwe Zeeuws Kustbeleidsplan.

De betrokken overheden zetten het bestaande instrumentarium in voor de doorwerking van het plan.

De waterkeringbeheerders hebben, tegelijk met het opstellen van het Zeeuws Kustbeleidsplan, waterkeringbeheerplannen gemaakt. Beleid en beheer worden zo op elkaar afgestemd. Het nieuwe kustbeleidsplan zal ondermeer ingaan op de zwakke schakels in de kustlijn. Tevens komen daarin vraagstukken aan de orde als het bouwen op zeeweringen en het overwintert van strandpaviljoens buitendijks.

Kustverdediging

Doelstelling:

- Instandhouden van een veilige kust.

In opdracht van de dijkbeheerders werden langs de Westerschelde de dijkgloreringen verbeterd. Hierdoor is sinds 1997 in totaal iets meer dan 64 km gerenoveerd. De provincie heeft de plannen hiervoor ingevolge de Wet op de waterkering beoordeeld en goedgekeurd.



Glorieringen Biezelingsche Ham.

De wet vereist dat de beheerders eens in de vijf jaar de primaire waterkeringen toetsen op veiligheid. Over de eerste toetsing is in 2001 aan het college van Gedeputeerde Staten gerapporteerd. Voor alle dijkkringgebieden in Zeeland en voor de verbindende Deltadammen is een toetsingsverslag ingediend. Deze resultaten zijn vervolgens in februari 2003 door de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat aan de Tweede Kamer aangeboden. Voor een aantal nog niet aantoonbaar veilige dijken moet nog nader onderzoek uitgevoerd worden. De overige Zeeuwse primaire waterkeringen kunnen als 'veilig'

worden omschreven. Uit berekeningen van de Technische Adviescommissie Waterkeringen is in 2002 gebleken dat rekening moet worden gehouden met een zwaardere golfbelasting van de kust dan eerder aangenomen. Dit geldt ook voor de Zeeuwse zeeweringen. Naar aanleiding hiervan zijn voor Zeeland twee prioritaire zwakke schakels aangewezen, waar planstudies worden gemaakt voor toekomstige versterkingen. Dit zijn: delen van de kust van West Zeeuwsch-Vlaanderen tussen Breskens en Cadzand en delen van de zuidkust van Walcheren tussen de Vlissingse Boulevard en de Westkappelse Zeedijk. Delen van deze kustvakken moeten in de toekomst versterkt worden om bij stijging van de zeespiegel en hogere stormfrequentie aan de eisen voor veiligheid tegen overstrooming van het achterland te voldoen. Begin 2004 wordt een procesplan voor de aanpak van de zwakke schakels voorbereid.

5.2.2 Deltawateren

- Kustveiligheid
- Beleidsplannen Deltawateren
- Recreatievaart

In de beleidsplannen voor de Deltawateren wordt de koers uitgezet voor dit gebied. 'Delta in Zicht' richt zich daarbij op het totale gebied.

Delta in Zicht

Doelstelling:

- Een duurzame delta als overgangsgebied tussen rivieren en de zee.

In februari 2003 is door de provincies Noord-Brabant, Zuid-Holland en Zeeland de visie "De Delta in Zicht" vastgesteld na een uitgebreid interactief proces met de belangrijkste partners. De visie geeft een breed gedragen toekomstbeeld van het waterbeleid voor de Deltawateren als overgangsgebied tussen de rivieren en de Noordzee. Kern van de visie is, dat herstel van de verbindingen tussen de Deltawateren onderling en tussen de Deltawateren en hun omgeving (de grote rivieren en de Noordzee) een antwoord is op de vele ontwikkelingen, die op dit gebied afkomen. Herstel van de estuariene dynamiek is echter niet alleen een antwoord, maar biedt tegelijkertijd vele kansen op het gebied van de veiligheid, de economie, de ecologie en het welzijn. Kortom herstel van de estuariene dynamiek levert een forse bijdrage aan een duurzame Delta.



Delta in zicht.

Na vaststelling van de visie werd gewerkt aan een actieplan voor de komende jaren, dat in juni 2003 gereed was, inclusief het commitment van de diverse partijen. Een in te stellen Deltaraad zal moeten zorgen voor de uitvoering en de afstemming.

Inmiddels wordt op diverse fronten gewerkt aan de concretisering van de visie. Het meest concreet is dit bij het Veerse Meer, waarvoor het doorlaatmiddel bijna gereed is. De besluitvorming rond de Kier in de Haringvlietsluizen is in een ver gevorderd stadium en de Planstudie Volkerak-Zoommeer staat in de steigers. Daarnaast wordt gewerkt aan de inrichting van pilots en wordt de toekomstige zoetwatersituatie nader in kaart gebracht.

Belangrijke punten voor de toekomst zijn:

- Instelling van de Deltaraad;
- uitvoering van het werkplan;
- instelling van een Deltabrede Statencommissie;
- financiering van de maatregelen en de inzet van de provincie Zeeland daarbij;
- handen en voeten geven aan meervoudig ruimtegebruik in de Deltaranden.

Westerschelde

Doelstelling:

- Rekening houden met de scheepvaartfuncties en de ontwikkeling daarvan, natuurfuncties handhaven en potentiële natuurwaarden ontwikkelen.

Het beleidsplan Westerschelde (1991) richt zich op de natuurfuncties van het gebied en op de vaarweg Westerschelde, met de daaraan gekoppelde zeehaven- en industriële activiteiten. Daarbij is tevens aandacht voor de visserij- en de recreatiefuncties. Ook het belang van de waterkeringen moet gewaarborgd worden.

Het verlies van bestaande natuurwaarden door verdieping en aanleg of onderhoud van noodzakelijke projecten vraagt compensatie. De Natuurcompensatie Westerschelde moet in 2008 leiden tot ca. 700 ha nieuwe inlagen en ca 1200 ha kreekherstel. Met de uitvoering hiervan is gestart.

De provinciale wil bij discussie over een verdere verdieping van de Westerschelde eerst een duidelijk beeld van de gevolgen van de eerdere verdieping, alvorens een beslissing te nemen over een verdere verdieping.

Het Bestuurlijk Overleg Westerschelde, waarin Nederlandse en Vlaamse overheden participeren, stelde in 2001 de Lange termijnvisie Schelde-estuarium vast. Dit technisch-inhoudelijke document richt zich op vijf thema's:

- het instandhouden van de fysieke kenmerken van het estuarium is uitgangspunt van beheer en beleid;
- een maximale veiligheid is een belangrijke bestaansvoorwaarde van beide landen;
- scheldehavens, als trekpaarden voor de welvaart, blijven optimaal toegankelijk;
- het estuariene ecosysteem is gezond en dynamisch;
- Nederland en Vlaanderen werken bestuurlijk, politiek en operationeel samen.

In 2002 ondertekenden België, Nederland, provincie Antwerpen en provincie Zeeland het Veiligheidsmemorandum, dat gericht is op het oplossen van de externe veiligheidsproblematiek rond de Westerschelde. Aandachtspunten hierbij zijn onder meer: beperking van vervoer van ammoniak per schip, toetsen van de externe veiligheid bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen en actualiseren van rampbestrijdingsplannen.

Voor de toekomst wordt ingezet op:

- een nieuwe ontwikkelingsvisie voor de Westerschelde;
- het leggen van een relatie met het project Delta in Zicht;
- een visie op het ontwikkelen van windenergie in de monding van de Westerschelde;
- de recreatieontwikkeling langs de Westerschelde;
- het in beeld brengen van de consequenties van de Kaderrichtlijn water (dit geldt niet alleen voor de Westerschelde, maar voor de Deltawateren algemeen)

Nationaal Park Oosterschelde

Doelstelling:

- Behoud en versterking van de natuurlijke waarden met inachtneming van basisvoorwaarden voor een goed maatschappelijk functioneren van het gebied.

Op voorstel van de provincie Zeeland en de Stuurgroep Oosterschelde kwam het rijk in 1999 tot instelling van het 'Nationaal Park in oprichting Oosterschelde'. De argumenten hiervoor zijn ontleend aan het Structuurschema Groene Ruimte, het feit dat de Oosterschelde deel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur, de aanwezigheid van natuurbeschermingsgebieden en de beleidslijnen van het Beleidsplan Oosterschelde 1995.

Het 'Overlegorgaan Nationaal Park in oprichting Oosterschelde' werd ingesteld. Dit kreeg tot taak een Beheers- en Inrichtingsplan Oosterschelde op te stellen en onderzoek te doen naar de mogelijkheid een bezoekerscentrum te realiseren. In november 2001 is, op basis van het bestaande beleidsplan, het Beheers-

en Inrichtingsplan Oosterschelde vastgesteld en op 8 mei 2002 goedgekeurd door de staatssecretaris LNV. Ook kreeg het Nationaal Park Oosterschelde toen zijn definitieve status.

Het Beheers- en Inrichtingsplan voor het Nationaal Park Oosterschelde beoogt voor de nabije toekomst:

- intensivering van natuurbeheer en natuurontwikkeling;
- stimulering van natuur- en milieueducatie, waarbij betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor de natuurwaarden van het Nationaal Park Oosterschelde een belangrijk accent krijgen;
- bevordering van natuurgerichte recreatie, waarbij natuurwaarden op diverse manieren te beleven en te ervaren, zonder blijvende schade toe te brengen aan de natuur;
- bevordering van wetenschappelijk onderzoek binnen het gebied.

Deze doelen zullen uitgewerkt worden in een actieprogramma, waaraan ook een jaarverslag verbonden wordt.

Krammer-Volkerak

Doelstelling:

- Het evenwichtig ontwikkelen van het buitendijks gebied in samenhang met de binnendijkse gebieden en de omringende deltawateren, mede in overleg tussen de betrokken instanties.

De inrichting van het gebied is afgerond. Binnen het gebied wordt de waterkwaliteit vooral beïnvloed door de bronnen die in het stroomgebied van de Mark en de Dintel liggen en die op het Volkerak afwateren. Vervuiling en blauwalgen vormen de laatste jaren een groot probleem. Dit gaat niet alleen ten koste van de ecologische waarden, maar ook economische en sociale waarden zoals recreatie en woongenot leiden er onder. In 2003 werd als mogelijke oplossing een doorspoelproef genoemd. Dit is afgewezen in verband met mogelijke gevolgen voor kwaliteit van de aangrenzende wateren. De zoektocht naar oplossingen van de blauwalgenproblematiek wordt voortgezet. Herstel van de eb- en vloedbeweging in het gebied is daarbij een van de opties.

Belangrijke punten voor de toekomst van het gebied zijn het starten van een planstudie voor een actueel beleidsplan Krammer-Volkerak, een gerichte studie over de waterafvoer van West-Brabant en beschikbaarheid van zoetwater voor de landbouw. Deze laatste punten worden meegenomen in "Delta in Zicht". Een en ander moet alsnog leiden tot een evenwichtige ontwikkeling van het gebied.



5.2.3 Recreatievaart

- Kustveiligheid
- Beleidsplannen Deltawateren
- Recreatievaart

Doelstelling:

- A. Kwalitatief goede kansen voor de watersport.
- B. Beperking verontreiniging door recreatievaart.

A. Kwalitatief goede kansen voor de watersport.

In samenwerking met de watersportsector is een actieplan voor de watersport in ontwikkeling. Aandachtspunten zijn kwaliteitsverbetering van jachthavens, uitvoering van milieumaatregelen, oplossen van knelpunten in de infrastructuur e.d. Een deel van de uitvoeringsacties zal aansluiten op de in het toekomstige rijksbeleid gewenste vaarnet voor de recreatievaart, waar o.a. de 'staande mast'-route Vlissingen-Delfzijl deel van uitmaakt.

Bij de verdere uitvoering van het actieplan kan gebruik worden gemaakt van de resultaten van het Interreg II C project 'MAYA'. In dit project zijn de economische ontwikkelingen van de watersport in de Zuidelijke Noordzee onderzocht en is gekeken naar de ruimtelijke gevolgen van jachthavens in stadscentra en natuurgebieden. In voorbereiding is thans een tweede project waarin de verkregen resultaten verder worden uitgediept.

Alle gemeenten rondom de Oosterschelde kregen tot 1 april 1998 de gelegenheid initiatieven voor uitbreiding van het aantal ligplaatsen bij de Stuurgroep Oosterschelde in te dienen. Dit leidde tot de volgende verdeling van ligplaatsen:

Haven	Boxen	Bruine Vloot
Sophiahaven	101	-
Colijnsplaat	-	1
Kats	-	-
Goese Sas	35	-
Wemeldinge	50	1
Yerseke	20	2
St. Annaland	-	1
Bruinisse	-	2
Vluchthaven Zijpe	-	1
Zierikzee	-	2
Burghsluis	15	1
Totaal	221	11

In totaal zijn er 400 ligplaatsen beschikbaar. De resterende ligplaatsen worden nog verdeeld. Op Neeltje Jans zijn in beginsel twee mogelijkheden voor een aanloophaven aanwezig, namelijk ter hoogte van de Roompotsluizen en in de vluchthaven nabij het Topshuis. De aanleg van een aanloophaven blijkt zeer forse investeringen te vragen. Daarom is van verdere ontwikkeling afgezien.

B. Beperking verontreiniging door recreatievaart.

Vuilwatertanks. De stimuleringsactie voor het inbouwen van een vuilwatertank stopte eind 2003. In Zeeland zijn voor 87 schepen subsidies verleend ter waarde van € 340,—, voor het inbouwen van vuilwatertanks. Vijf en twintig Zeeuwse jachthavens zijn inmiddels voorzien van een inzamelstation. Gezien het beperkt aantal recreatievaartuigen met ingebouwde vuilwatertanks bleek het niet haalbaar alle jachthavens hiervan te voorzien. Intussen dreigen veel inzamelstations te verloederen. Landelijk wordt gezocht naar een oplossing hiervoor.



Inzamelingsstation.

(foto: Annebeth Korteweg)

Terugdringen antifouling, bijvoorbeeld door borstelbaan.

In maart 2003 is het landelijk verbod op het gebruik van koperhoudende antifouling opgeheven. Dit werkt belemmerend op het zoeken naar goede alternatieven. Verwacht wordt dat het gebruik van borstelbanen in combinatie met milieuvriendelijke antifouling minder frequent toepassing zal gaan vinden. Het risico voor ondernemers om in borstelbaanprojecten te investeren wordt nu groter. Vooralsnog zal van provinciewege geen aandacht meer besteed worden aan het terugdringen van antifouling.

Terugdringen loodemissie door sportvissers. In 2000 is een voorlichtingsactie gehouden onder sportvissers. Ze gaven aan de alternatieve ijzeren werpgewichten nog niet geschikt te vinden als volwaardige vervanger van het vislood, omdat de coating te snel slijt, het oogje makkelijk los laat en de ankers te stug zijn. De afspraak is gemaakt dat de NVVS zich zou inzetten om het werpijzer op genoemde punten te verbeteren. Dit heeft tot nu toe niet geleid tot een beter product. Het Regioteam Zuiver Zeeuws Water zal er bij de NVVS op aandringen om de gewenste verbeteringen uitgevoerd te krijgen.

5.3 Belangrijkste conclusies voor kust en Deltawateren

Veilig wonen in Zeeland, nu en in de toekomst, is het uitgangspunt voor het Zeeuwse kustbeleid. Samen met waterschappen, gemeenten en het rijk ontwikkelt de provincie een nieuw Kustbeleidsplan, waarbij tevens aandacht is voor medegebruik van de waterkering en een verbrede kuststrook met recreatie en natuurontwikkeling.

Voor het instandhouden van een veilige kust verbeterden de dijkbeheerders dijkglooingen en verzorgden het reguliere onderhoud. De provincie beoordeelde de plannen.

Voor de kust van West Zeeuwsch-Vlaanderen en de zuidkust

van Walcheren wordt onderzoek gedaan naar maatregelen om deze kustvakken ook in de toekomst veilig te houden. Naast het primaire belang van de kustveiligheid zullen in dit onderzoek de kansen meegenomen worden die er zijn voor medegebruik van de kuststrook en voor nieuwe vormen van kustverdediging. Het project 'Delta in Zicht' richt zich op herstel van de estuarine dynamiek in de delta. Ook opent het perspectieven op het gebied van veiligheid, economie, ecologie en welzijn; kortom op een duurzame Delta. Na vaststelling van de visie werd gewerkt aan een actieplan voor de komende jaren, dat in juni 2003 gereed was, inclusief het commitment van de diverse partijen. Een in te stellen Deltaraad zal zorg moeten dragen voor de uitvoering en de afstemming.

De Westerschelde wordt enerzijds beheerst door de dynamiek van de scheepvaartfuncties met alle aspecten die daaraan verbonden zijn, zoals vaardiepte, veiligheid, economische ontwikkelingen langs de waterweg. Anderzijds door de claim die verbonden is aan het natuurlijk karakter van deze enige overgebleven open zeearm.

De Oosterschelde is aangewezen als Nationaal Park. Natuurbeheer, natuurontwikkeling, educatie en natuurgerichte recreatie zijn aandachtspunten binnen het beheers- en inrichtingsplan.

Krammer-Volkerak worstelt met ecologische problemen, die hun weerslag hebben op de economische ontwikkeling van het gebied. In het kader van 'Delta in Zicht' wordt gewerkt aan oplossingen.

Aandachtspunten voor het omgevingsbeleid:

- Een herbevestiging van de ambities in 'Delta in Zicht'.
- Het ontwikkelen van een visie voor meervoudig ruimtegebruik in de kustzone met aandacht voor het vinden van ruimte voor extra investeringen.
- Het ontwikkelen van een visie op een gebiedsgerichte aanpak van zwakke schakels in de kustzone met aandacht voor de kansen die hier liggen voor recreatie en natuur.

6. Instrumenten

Sommige provinciale activiteiten zijn niet aan een territoriale indeling verbonden. Ze hebben een meer algemene en vaak ook instrumentele betekenis. Vergunningverlening, handhaving en toetsing zijn daarvan voorbeelden.

Ook ontwikkelt de provincie beleid en instrumenten om doelen te verwezenlijken en communicatie met en educatie van de samenleving mogelijk te maken. Dit is niet onder te brengen binnen de indeling stedelijk gebied, bedrijvigheid, en landelijk gebied, maar het heeft wel een belangrijke plaats in het provinciale beleid. Het gaat dan om gebiedenbeleid, klimaatbeleid, een project als "minder hinder in de Kanaalzone", energiebeleid, subsidiebeleid, educatie en communicatie. Dit hoofdstuk geeft hier aandacht aan.



6.1 Doelstellingen

De provincie zet zich in voor het ontwikkelen en instandhouden van provinciale instrumenten waarmee de kwaliteitsdoelstellingen kunnen worden bereikt en eenmaal gerealiseerde kwaliteiten kunnen worden beschermd.

- Actuele provinciale regelgeving
- Adequate Vergunning- en ontheffingverlening
- Efficiënte Handhaving
- Inzet van eigen instrumentarium
- Milieueducatie en –communicatie

6.2 Resultaten

6.2.1 Actuele provinciale regelgeving

- Actuele provinciale regelgeving
- Adequate Vergunning- en ontheffingverlening
- Efficiënte Handhaving
- Inzet van eigen instrumentarium
- Milieueducatie en –communicatie

Regelgeving en de daaraan geheel of gedeeltelijk verbonden vergunningverlening en handhaving vormen een deel van de provinciale instrumenten. Opgave is deze instrumenten actueel te houden en aan te passen aan (maatschappelijke) ontwikkelingen. De bewindstaken binnen vergunningverlening en handhaving haken instrumenteel in op het beheersen van effecten van bedrijven op de omgeving.

Provinciale Milieuverordening (PMV)

Doelstelling:

- Een actuele PMV.

In 2003 is gestart met een wijziging van de Provinciale Milieuverordening, zesde tranche. Zo zijn oppervlakten van milieubeschermingsgebieden aangepast, waaronder de gebieden in de Westerschelde die onder invloed staan van de getijden en enkele recente aanpassingen van de Ecologische Hoofdstructuur op Schouwen-Duiveland. Als gevolg van landelijke regelgeving is een deel van de afvalregeling vervallen. De volgende wijziging van de PMV is gepland voor 2004/2005. Dan is het hoofdstuk bodemsanering één van de onderwerpen en gaat het om een aanpassing aan nieuwe landelijke regelgeving.

Verordening Waterhuishouding Zeeland (VWZ)

Doelstelling:

- Een actuele VWZ.

De Verordening Waterhuishouding Zeeland is in 2002 geactualiseerd, met name op het gebied van het grondwaterbeheer. Nieuwe wensen voor het peilbesluit zijn daarin nog niet opgenomen. De waterbeheerplannen van de waterschappen geven op dit punt nog onvoldoende speelruimte. Dit is een aandachtspunt voor overleg met de waterschappen.

Peilbesluit

Doelstelling:

- Een op de gebruiksfuncties afgestemd Peilbesluit.

Voor het optimaal afstemmen van het waterpeil op de gebruiksfuncties moet het Peilbesluit worden herzien. Hierbij vragen nieuwe ontwikkelingen aandacht, zoals Waterbeheer 21^{ste} eeuw (WB21). De grote maatschappelijke gevolgen die wijzigingen in waterbeheer mee kunnen brengen, maken het noodzakelijk een breed publiek erbij te betrekken. In WB21-verband vindt overleg plaats over een nieuwe opzet voor peilbesluiten. Een werkgroep van de provincie en het waterschap Zeeuwse Eilanden richt zich op het stroomlijnen van peilwijzigingen, vooral in de vorm van proefprojecten. De nieuwe opzet voor peilbesluiten wacht nog op de vast te stellen kaders voor het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR), halverwege 2004. Doordat prioriteit wordt gegeven aan uitwerkingen in het kader van WB21, Nationaal Bestuursakkoord Water en het GGOR, is de herziening van het Peilbesluit niet voor 2005 te verwachten.

6.2.2 Adequate Vergunning- en ontheffingverlening

- Actuele provinciale regelgeving
- Adequate Vergunning- en ontheffingverlening
- Efficiënte Handhaving
- Inzet van eigen Instrumentarium
- Milieueducatie en -communicatie

Vergunningverlening bedrijven

Doelstelling:

- Adequate vergunningverlening afgestemd op de eigen milieuzorg van bedrijven.

Milieuzorg rond bedrijvigheid is gericht op milieubesef en milieugedrag bij bedrijven. Bij vergunningverlening ligt het accent op de mate waarin milieuzorg in de vergunning kan worden opgenomen. De provincie wil milieuzorgsystemen bij bedrijven op een hoger plan brengen. Op deze manier beoogt vergunningverlening en handhaving het opzetten en certificeren van milieuzorgsystemen bij bedrijven te stimuleren. Hiertoe ontwikkelde de provincie een leidraad voor vergunningaanvragen. Tijdens de vergunningprocedures worden concrete afspraken gemaakt over de implementatie, verbetermogelijkheden, de mogelijke doorwerking in de vergunning en de certificering van het milieuzorgsysteem. In Zeeland hebben nu 29 gecertificeerde bedrijven een milieuzorgsysteem, waarvan er 15 onder provinciaal gezag vallen.

Uitgaande van de één-loketgedachte werken verschillende partijen bij vergunningverlening op het gebied van milieu, water, afval en bodem samen. In 2004 wordt verdergaande samenwerking met Rijkswaterstaat verkend. Om de burger direct te informeren over het traject dat een vergunning doorloopt, wordt de mogelijkheid van informatie via het internet onderzocht.

Voor de vergunning op hoofdlijnen wordt, gezien de landelijke ervaringen, geen specifieke inzet meer gepleegd. Het achterliggende concept wordt nog wel betrokken bij de vergunningverlening. De vergunning op maat is provinciebreed ingevoerd. Binnen dit principe krijgt een bedrijf 'de vergunning die het verdient', waarbij de vergunning afgestemd is op de mate waarin een bedrijf milieuzorg invult.

In de milieuvergunningverlening zal voortaan extra aandacht aan externe veiligheid worden gegeven; waar nodig worden bestaande vergunningen hierop aangepast.

De Europese regelgeving vraagt om doorvertaling naar Nederlandse regelgeving en uiteindelijk naar provinciale vergunningverlening. Inmiddels zijn diverse regelgevingen geïmplementeerd. Ook in de toekomst zal implementatie van nieuwe regels aan de orde blijven komen, zoals Integrated Pollution Prevention Control (IPPC). Hoewel de administratieve lasten aanmerkelijk zijn, zal hier binnen de gestelde termijn uitvoering aan gegeven worden.

De provincie moet in het kader van de besluitvorming over vergunningaanvragen kunnen beschikken over toereikende informatie over de stoffen die worden gebruikt en hanteert hiervoor de Nederlandse Emissie Richtlijnen (NeR). De NeR omschrijft hoe bepaald moet worden welke relevante emissies van stoffen er optreden.

De NeR is voor een aantal gevallen aangepast aan het nieuwe stoffenbeleid zoals vastgelegd is in NMP-4. Voor stoffen die zo milieugevaarlijk zijn dat te allen tijde gestreefd moet worden naar een nulmissie zullen bedrijven moeten gaan aangeven hoe ze zullen voldoen aan de zogenaamde minimalisatieverplichting (mogelijkheden voor vermijding of reductie). In de NeR wordt een stoffenlijst opgenomen waarvoor de minimalisatieverplichting geldt.

Vergunning- en ontheffingverlening onttrekking zoet grondwater

Doelstelling:

- Adequate vergunningverlening gericht op de bescherming van de voorraad zoet water.

Het grondwaterbeleid richt zich op het beschermen en waar mogelijk vergroten van de voorraad zoet grondwater en het tegengaan van verdroging en verzilting. Het beleid is in het grondwaterbeheersplan 2002-2007 vertaald in een vernieuwd en eenvoudiger stelsel van regels voor het onttrekken van grondwater. De mogelijkheden voor het onttrekken van grondwater op basis van algemene regels zijn uitgebreid. Een belangrijk voordeel van algemene regels is, dat slagvaardiger kan worden omgegaan met onttrekkingen omdat de procedure aanmerkelijk korter wordt (weken in plaats van maanden).

Onttrekkingen in kwetsbare gebieden zijn altijd vergunningsplichtig. Bestaande onttrekkingen zonder vergunning worden opnieuw beoordeeld. Daarbij worden de werkelijke effecten onderzocht en wordt zonodig gezocht naar alternatieven. Het bestaande beleid om nieuwe onttrekkingen van zoet grondwater uit diepe zandlagen (op een diepte van meer dan 100 meter) niet toe te staan blijft gehandhaafd. Uit onderzoek bleek dat, ondanks het geringe aantal onttrekkingen in Zeeland op deze diepte, de waterstanden in deze lagen sterk zijn verlaagd. Dit is niet te verklaren uit de bekende grondwateronttrekkingen. Het onderzoek wordt daarom in de planperiode voortgezet en uitgebreid.

Vergunningen/ontheffingen natuurbeschermingswet, Boswet en Flora- en Faunawet

Voor de uitvoering van de groene wetten wordt jaarlijks veel tijd besteed aan de behandeling van vergunningen.

Bij de Natuurbeschermingswet gaat het jaarlijks om ca 500 vergunningen, bij de Flora- en Faunawet om ca 200 ontheffin-

gen en bij de Boswet om ca 30 kapmeldingen en ca 10 verzoeken voor compensatie van de herplantplicht.

Peilbeheer; vaststellen Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR)

Doelstelling:

- Een Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime.

Later dan in het waterhuishoudingsplan aangegeven, is begonnen met het vaststellen van het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime. De te volgen methodiek vroeg veel discussie. Landelijk is hiervoor het instrument "Waterlood" aangereikt. Echter de nauwkeurige invoergegevens die dit vergt, zijn binnen Zeeland niet beschikbaar. Er is nu gekozen voor een andere, eenvoudige en snelle manier van werken. In de eerste helft van 2004 wordt het kader van het GGOR vastgesteld. De uitwerking van het GGOR past goed binnen de uitwerking van de Deelstroomgebiedsvisie. De invulling ervan zal door de waterschappen worden opgepakt, in nauw overleg met provincie. Het is nu nog niet duidelijk of en hoe het GGOR na vaststelling gebruikt gaat worden voor sturing van de ruimtelijke inrichting.

6.2.3 Efficiënte Handhaving

- Actuele provinciale regelgeving
- Adequate Vergunning- en ontheffingverlening
- Efficiënte Handhaving
- Inzet van eigen Instrumentarium
- Milieueducatie en –communicatie

Effect en rendement handhaving

Doelstelling:

- Verbeteren van de totale kwaliteit van handhaving door verhoging van het effect en het rendement.

De provincie ontwikkelt individuele bedrijfsprofielen gericht op milieurisico, nalevinggedrag en openheid. Deze profielen vormen de basis voor het bepalen van de tijdsinzet en het aantal inspecties aan bedrijven. De gedachte bij dit toezicht op maat is, dat bedrijven met een goed nalevinggedrag minder toezicht nodig hebben dan de achterblijvers. De methodiek om het naleefgedrag en risicoprofiel van bedrijven in beeld te brengen is in 2003 nagenoeg gerealiseerd. Het naleefgedrag en het risicoprofiel leiden tezamen tot een toezicht-

planner die het maatwerk voor handhaving per bedrijf biedt. Bevordering van zelfregulering en een doelgerichter handhaving leidde in een aantal gevallen tot een verschuiving van handhaving in drie stappen naar handhaving in twee stappen. Deze toezichtsvorm werkt ook in de repressieve sfeer. Zo worden goede nalevers conform het vigerende beleid benaderd in drie stappen en slechte nalevers in twee stappen. Doordat de provincie deze strakkere handhavingsslijn hanteert, gaan er meer formele waarschuwingen en dwangsommen uit en worden deze zo nodig geïnd en wordt er meer proces-verbaal opgemaakt. Hierbij wordt structureel samengewerkt met Justitie.



Meetwagen luchtverontreiniging.

In de bestuursovereenkomst samenwerking milieuhandhaving in Zeeland kreeg Gedeputeerde Staten een regisserende rol. Vanuit deze regierol waakt de provincie voor de onderlinge aanspreekbaarheid in de samenwerking en het opstellen van handhavingsprogramma's en jaarverslagen. De bestuursovereenkomst is geëvalueerd. Verbeterpunten pakt de provincie vanaf 2003 op.

Bij controles binnen de chemische industrie in Zeeland namen de Veiligheidsinspecties in het kader van het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO) de afgelopen jaren een belangrijke plaats in. Op dit moment vindt een landelijke evaluatie plaats van het BRZO. Binnen dit kader wordt geprobeerd de meerwaarde van de gezamenlijke controles met de Arbeidsinspectie en de brandweer in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.

In 2003 lijkt er een toename te hebben plaatsgevonden van

het aantal (ernstige) incidenten in de (chemische) industrie. Door de VROM-inspectie en het ministerie SZW worden hier, in samenwerking met de provincies, nader onderzoek naar gedaan in 2004.

Een belangrijke ontwikkeling is de zware regierol, die de provincie is toebedeeld bij de professionalisering van de handhaving. Dit vergt tot 2005 extra inzet en materiële middelen. Inmiddels zijn er kwaliteitscriteria vastgesteld waaraan handhavende instanties moeten voldoen. De instanties hebben nulmetingen verricht en deze zijn geïnterpreteerd. In de tweede helft 2003 zijn verbeterplannen voor alle instanties individueel, maar ook in provinciale, c.q. regionale samenhang vastgesteld. Deze verbeterplannen zijn geanalyseerd. Met de betreffende instanties vinden gesprekken plaats voor verfijning van verbeterplannen en met het oog op regionale, c.q. provinciale samenhang. In april 2004 zal een tussentijdse nulmeting plaats vinden en begin 2005 een definitieve meting. Waar nodig zal de provincie stimuleren, faciliteren en interveniëren. De provincie doorloopt zelf ook een traject voor professionalisering. Begin 2003 stelde de provincie een verbeterplan op dat de komende jaren wordt uitgevoerd. De doelen uit het verbeterplan moeten in 2005 zijn gerealiseerd.

Afstemming grijze, rode, groene en blauwe handhaving

Doelstelling:

- Realiseren van integrale samenwerking op het terrein van grijze, rode, blauwe en groene handhaving.

De integrale afstemming verkeert nog in de opbouwfase. Op uitvoerend niveau gaat het nu vooral om de oog- en oorfunctie; het doorgeven van gesignaleerde mogelijke misstanden. De handhaving van bestemmingsplannen is een provinciaal aandachtspunt. Er is een verbeteringstraject voor handhaving van bestemmingsplannen ingevuld en alle Zeeuwse gemeenten hebben zich vastgelegd op een ambitieniveau (handhavingsstrategie bestemmingsplannen Zeeland). De kwaliteit van de handhaving neemt toe naar meer eenduidigheid en afstemming tussen grijze, rode, groene en blauwe handhaving.

Risicoanalyses zwembaden

Doelstelling:

- Voorkoming van legionellabesmetting.

Houders van zwembaden voeren op grond van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden elke vier

jaar een risicoanalyse uit naar legionellabesmetting van hun waterleidingsystemen en bassins. Dit is inmiddels voor alle zwembaden in Zeeland gebeurd. Voor 113 zweminrichtingen zijn de analyses beoordeeld. Als hierbij sprake was van potentiële risicolocaties, moesten speciale beheersmaatregelen genomen worden, die opgenomen worden in legionella-beheersplannen. In 2003 was dit voor 16 zweminrichtingen noodzakelijk. In 2004 volgt een actualisering van risico-analyses en de beheersplannen.

Vuurwerk

Doelstelling:

- Veilig werken met en veilig opslaan van vuurwerk.

De vuurwerkrap in Enschede en de ontploffing van de fabriek in Culemborg hebben de gevaren van vuurwerk nog eens onderstreept. Het nieuwe vuurwerkbesluit geeft regels die gelden voor het veilig werken met en opslaan van vuurwerk. Daarbij gaat het om het opzetten van een handhavingsorganisatie voor het verlenen van toestemming en de controle op de naleving van de veiligheidsregels bij vuurwerkevenementen. De doelgroep die vuurwerkevenementen organiseert, is mede door publicaties van VROM en de branchevereniging, voorgelicht over de nieuwe wetgeving. Na een overgangsjaar in 2002 zijn deze taken in 2003 volledig ingebed in de reguliere taken van de provincie.

Vrijkomende grondstromen

Doelstelling:

- Beheersing van grondstromen.

In 2001 is besloten om het toezicht op de bij bodemsanering vrijkomende grondstromen te intensiveren.

In 2004 worden met de handhavingpartners afspraken gemaakt over de rol die zij gaan spelen in het traceren van illegale grondstromen, dit in de vorm van de zogeheten oog- en oorfunctie. Ook zal een intensiveringsproject worden opgestart om een verdiepingsslag te maken in het toezicht op grondstromen.

Milieuklachten/Milieumeldpunt

Doelstelling:

- Een voor klachten van burgers bereikbare overheid.

Burgers kunnen milieuklachten doorgeven bij het centraal

milieuklachtennummer. Dit adres voor milieuklachten en het meldpunt voor bedrijven is bij de Regionale Brandweer Zeeland ondergebracht. De provincie en de gemeenten zorgen voor een 24-uurs piketregeling. Voor bedrijven die qua vergunning en handhaving onder de provincie vallen, loopt er vanaf 2003 een project "meldprocedures bedrijven", waarbij gewerkt wordt aan uniforme afspraken met bedrijven over het melden van incidenten. Het doel is begin 2004 met alle bedrijven afspraken te hebben over meldprocedures.

6.2.4 Inzet eigen instrumentarium

- Actuele provinciale regelgeving
- Adequate Vergunning- en ontheffingverlening
- Efficiënte Handhaving
- Inzet van eigen Instrumentarium
- Milieueducatie en –communicatie

Hierbij gaat het om instrumenten als:

- Gebiedenbeleid
- Grondbank
- Communicatie rond industrieterreinen
- Overleg met gemeenten en andere instanties
- Toetsing gemeentelijke plannen
- Watertoets
- Actieprogramma duurzame energie

Gebiedenbeleid

Doelstelling:

- Regiogericht, in samenwerking met overheden en instanties, gebiedsproblematiek integraal aanpakken.

Gebiedsgericht beleid is een instrument, waarmee de laatste 10 jaar ruime ervaring is opgedaan. Het markeert de overgang van een provincie die vooral toetst naar een provincie die initieert, stuurt en (mede)ontwikkelt. De huidige praktijk in het gebiedsbeleid, zoals dat uitwerking krijgt in de gebiedsprojecten voor Walcheren, Veerse Meer en West Zeeuwsch-Vlaanderen, maakt deze verschuiving in de provinciale rol zichtbaar. Dit beleid wordt geëvalueerd binnen het traject voor het Omgevingsplan. Deze evaluatie zal inzicht moeten geven in de mate waarin doelen zijn bereikt, de ervaringen met de gekozen aanpak, de provinciale rol bij de gebiedsprojecten, de financiering en de mate van integraliteit van de huidige gebiedsprojecten. Eén van de aandachtspunten is de vraag op

welke wijze gebiedsgerichte milieukwaliteiten de projecten kunnen verstevigen. Om de inbreng van milieukwaliteiten in ruimtelijke plannen te verstevigen is landelijk het MILO-project gestart. Dit moet uitmonden in een handreiking voor de overheden, waarin is uitgewerkt hoe gebiedsgerichte ambities voor de milieukwaliteit kunnen worden vastgesteld. De provincie volgt de ontwikkelingen en zal in overleg met de gemeenten zoeken naar toepassingen. De MILO-benadering kan ook een goed hulpmiddel zijn bij ISV-2 voor de invulling van de omgevingskwaliteit. Bij de aanpak van woonwijken wordt de gewenste milieukwaliteit in samenhang met de ruimtelijke aspecten meegenomen. De rapportage van de evaluatie verschijnt voorjaar 2004. Een gebiedsgerichte benadering van de gehele Sloerand is opgeschort, totdat er duidelijkheid is over de Westerschelde Container Terminal.



Zandkreekdijk, doorsnede.

Grondbank

Doelstelling:

- Versnellen van grondverwerving bij gebiedsgerichte projecten.

De ruilgrondbank biedt de mogelijkheid om voor verschillende projecten, waarvan de eindafnemer bekend is, grond aan te kopen. De gemeente draagt bij aan de ruilgrondbank. Onzekerheid over financiering door eindafnemers vormt een beperkende factor, omdat zonder eindafnemer het risico voor de ruilgrondbank erg groot is. Daar komt bij dat de grond na aankoop snel moet worden verkocht, om zo min

mogelijk geld vast te leggen. De uitvoering is geheel in handen van DLG gelegd.

Communicatie rond industrieterreinen

Doelstelling:

- Communicatie tussen bedrijven, provincie en omwonenden verbeteren.

De Kanaalzone en het industrieterrein Vlissingen-Oost kennen een concentratie van bedrijven die milieuhinder veroorzaken. De laatste jaren is veel gedaan aan het terugdringen van deze milieuhinder, maar de conclusies uit de publieksbijeenkomst in de Kanaalzone in 2002 en het laatste milieubelevingsonderzoek daar zijn helder: 'de milieuoverlast in de Kanaalzone is nog steeds nadrukkelijk aanwezig.' De provincie richt zich op het op korte termijn oplossen van concrete knelpunten in de gebieden waar men de meeste overlast ervaart. Hiertoe zijn in 2003 gesprekken gevoerd met bewonersgroeperingen en de bedrijven om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken. Aandachtspunten binnen het project zijn: waar ligt de grens van het inlevingsvermogen van de bewoners, spelen in de omgeving meer onderwerpen dan alleen de milieuhinder van bedrijven en spelen meerdere overheden een rol in dit gebied. Het communiceren hierover wordt bemoeilijkt, doordat de provincie relatief onbekend is bij de omwonenden en verder van de problematiek afstaat dan de lokale overheid en de bedrijven. Dergelijke publieksbijeenkomsten vonden ook plaats rond Vlissingen-Oost. Ook regelmatig terugkerende leefbaarheidsquêtes geven een beeld van de beleving van omwonenden. De publiekspanels spelen in deze communicatie een belangrijke rol. Voor de relatie tussen omwonenden, bedrijven en provincie blijven heldere communicatie over de problematiek en inzicht in de mogelijkheden en onmogelijkheden binnen de Kanaalzone en rond Vlissingen-Oost van groot belang.

Overleg met gemeenten en andere instanties

Doelstelling:

- Versterking van de communicatie tussen overheden en instanties.

Het provinciaal milieubeleid werkt gedeeltelijk door in het gemeentelijk beleid. Om tot afstemming te komen startte in oktober 2002 het ambtelijk overleg milieuhoofden van gemeenten en provincie. Dit overleg vindt vier tot zes maal per jaar plaats. Onderwerpen zijn: milieuprogramma's,

leefomgevingskwaliteit, professionalisering handhaving, milieu, monitoring, bedrijvigheid.

Ook is er met enige regelmaat overleg tussen gedeputeerden en wethouders op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, milieubeheer en waterbeheer. Tevens is er een regelmatig overleg met de Zeeuwse Milieufederatie, de ZLTO, het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie, het MKB en andere instanties.

Het bestaande overleg van de provincie met milieucoördinatoren van grote bedrijven heeft de afgelopen jaren te weinig aandacht gekregen. Dit overleg wordt belangrijk geacht voor met name uitvoeringsgerichte onderwerpen en zal daarom vanaf 2004 een nieuwe impuls krijgen.

Rijn-Schelde-Delta heeft zich ontwikkeld tot een netwerkorganisatie met speerpunten binnen een voor Zeeland bruikbare ruimtelijke context; alle relevante partners over de provincie- en landsgrens heen zitten dan aan één tafel. Het Zeeuwse belang is groot; Zeeland ligt immers centraal in het Rijn-Schelde-Delta-gebied waar veel partijen zich mee bezighouden.

Toetsing gemeentelijke bestemmingsplannen

Doelstelling:

- Vorm geven aan regionaal ruimtelijk beleid.

Bij de toetsing van gemeentelijke bestemmingsplannen speelt het vooroverleg met de gemeenten een steeds belangrijker rol. Waar mogelijk wordt in de ontwerpfase van het plan invulling gegeven aan een adviserende rol. Aandachtspunten bij planontwikkeling zijn ondermeer: duurzaam en zuinig ruimtegebruik, duurzaam waterbeheer, milieuaspecten, natuurwaarden, landschapswaarden, kwaliteitsbeleid recreatieve ontwikkelingen, archeologische aspecten en de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Bij de formele planbeoordeling komen deze en andere aandachtspunten terug, als het gaat om de goedkeuring van het plan. Deze toetsing betreft hoofdzakelijk de beoordeling door GS van het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan. Toetsing richt zich ook op de afgifte van een verklaring van geen bezwaar van GS aan Burgemeester en Wethouders voor een zelfstandige projectprocedure, zoals bedoeld in artikel 19, lid 1 WRO.

De subcommissie voor de Gemeentelijke Plannen beoordeelt de (voor)ontwerp-bestemmingsplan op relevante (boven-gemeentelijke) aspecten en adviseert GS.

Vooroverleg in de ontwerpfase van plannen blijkt nuttig te zijn.

Het biedt de kans plannen aan te passen op het moment dat dit nog mogelijk is. Ook de komende nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening geeft dit overleg een eigen plaats, terwijl dan, naar het zich laat aanzien, de toetsing door de provincie van (ontwerp)plannen in de huidige vorm verdwijnt.

Watertoets

Doelstelling

- Opnemen van waterbeleid in ruimtelijke plannen.

Met de ondertekening van de Startovereenkomst "Waterbeleid 21^e eeuw" op 14 februari 2001 is de watertoets in het leven geroepen die een belangrijke functie heeft bij het opstellen en beoordelen van alle ruimtelijke plannen op hun effecten voor de waterhuishouding. In oktober 2001 kwam de Projectgroep Watertoets met een concrete uitwerking ervan in de Bestuurlijke Notitie Watertoets en de daarop gebaseerde Handreiking Watertoets. Het Nationaal Bestuursakkoord Water (juli 2003) kondigde de wettelijke verankering aan, die inmiddels heeft geleid tot een wijziging van het Besluit op de Ruimtelijke Ordening per 1 november 2003. De evaluatie van de Handreiking, begin 2003, heeft inmiddels al weer geleid tot een nieuwe Handreiking Watertoets(2). Samen met de waterschappen wil de provincie in 2004 een eigen Handreiking Watertoets opstellen die moet leiden tot een voor Zeeland uniforme aanpak.

Actieprogramma Duurzame Energie en energiebesparing

Doelstelling:

- Een bijdrage leveren aan het Nederlandse energie- en klimaatbeleid.



Biomassa.

De provincie wil een duidelijke bijdrage leveren aan het Nederlandse energie- en klimaatbeleid door 2,5 Mton aan CO₂ emissiereductie te bereiken. Deze afspraak is gemaakt in het door de gezamenlijke overheden op 18 februari 2002 ondertekende klimaatconvenant.

Hieruit komt het provinciale actieprogramma voort. Dit programma, geldend van 1 januari 2001 tot 31 december 2003, wordt voortgezet tot 31 december 2006. Hierin wordt gezocht naar een verbreding van het klimaatbeleid. Vanaf 2003 houdt de provincie een klimaatscan, waarna aansluitend in 2004 een plan van aanpak wordt geschreven. Op de in februari 2003 gehouden energieconferentie zijn de bestuurlijke thema's voor de komende jaren benoemd. Dit zijn duurzame energie, duurzaam ondernemen en duurzame woningbouw. Argument voor de keuze van deze thema's was met name dat hier de meeste CO₂-reductie voor de provincie te halen is en dat het hier om onderwerpen gaat met een grote uitstraling. Voor de komende jaren tot 2007 wordt gedacht aan:

- Opnemen (of aankondigen) van een kanskaart voor warmte/koude-opslag (geothermische bodemgesteldheidskaart) en warmte-uitwisseling (afstemming van locaties met vraag en aanbod van warmte).
- Randvoorwaarden voor biomassateelt en -centrales opnemen. Aangeven waar (decentrale) energie-opwekking mogelijk zou kunnen (bijvoorbeeld op bepaalde type bedrijventerreinen, agrarische complexen) en waar dit niet kan. Ontwikkelen van een Zeeuws actieplan biomassa.
- Visie op duurzame energiehuishouding in de gebouwde omgeving. Warmte-uitwisseling en restwarmte bedrijventerreinen, energiebesparing bestaande bouw en energie-richtlijnen opnemen voor duurzame ontwikkeling, revitalisering of herstructurering van grote(re) bedrijventerreinen, kantoorgebieden en woonwijken.
- Bovenstaande kaders kunnen ook in de planbegeleiding van gemeenten via de ruimtelijke ontwikkeling een rol spelen. Als zo'n zienswijze of beoordelingskader niet op korte termijn

ontwikkeld kan worden, is het een mogelijkheid om de ontwikkeling hiervan (samen met gemeenten) als een actie aan te kondigen.

6.2.5 Afvalbeleid

Doelstelling:

- De afvalstroom in omvang en schadelijkheid verminderen.

Per afvalcategorie formuleerde de provincie taakstellingen voor preventie, hergebruik en eindverwerking (verbranden/storten). Daarnaast richt het beleid zich op het realiseren van een milieuhygiënisch verantwoord en doelmatig afvalbeheer tegen aanvaardbare kosten. Dat is uitgewerkt in een toetsingskader voor de afgifte van vergunningen aan afvalverwerkende bedrijven.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het afvalaanbod (in kton) weergegeven voor het in Zeeland storten, composteren en het puinbreken, evenals de afvalhoeveelheid, die vanuit Zeeland ter verbranding is aangeboden.

Uit de tabel blijkt dat, in vergelijking tot de doelstelling (50 kton in 2005 volgens het beleidsscenario), de aanvoer op Zeeuwse stortplaatsen nauwelijks is gedaald. Dit is onder meer te verklaren uit het feit dat er landelijk gezien een tekort aan verbrandingscapaciteit is (geweest), met als gevolg dat een deel van het brandbaar afval gestort moest blijven worden. Verder is door het geleidelijk aan opheffen van de provinciegrenzen op de Zeeuwse stortplaatsen ook afval van buiten Zeeland aangevoerd. Keerzijde is dat vanuit Zeeland afkomstig afval ook buiten Zeeland kan worden gestort. Het Zeeuwse aanbod bij de GFT-composteerinrichting is (na een lichte toename) stabiel, maar blijft achter bij de in het milieubeleidsplan opgenomen taakstelling.

In lijn met eerder provinciaal beleid, wordt het storten op de stortplaats Koegorspolder eind 2004 beëindigd en kreeg de

Aanbod	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Storten	571	371	343	235	237	234	237	213	204
Verbranden			13	67	61	70	70	64	75
GFT-compostering *		44	44	44	43	43	50	49	52
groencompostering		13	19	24	27	33	39	40	44
puinbrekers		212	250	255	289	262	327	321	358

* excl. het GFT-aanbod van buiten Zeeland



stortplaats Sloe een vergunning voor uitbreiding. In samenwerking met alle Zeeuwse gemeenten en OLAZ is in 2002 een meerjarig stimuleringsproject 'Afval, haal eruit wat erin zit' in uitvoering genomen. Doel van dit project is het stimuleren van de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval.

Op 3 maart 2003 trad, in aansluiting op gewijzigde wetgeving, het Landelijk afvalbeheerplan (LAP) in werking. Het plan bevat nieuwe landelijke taakstellingen en een nieuw landelijk toetsingskader. Voor zover het plan erin voorziet, vervalt het in het milieubeleidsplan opgenomen beleid. Ondanks de landelijke planning blijft de provincie op basis van de Wet milieubeheer medeverantwoordelijk voor het afvalbeheer. Dit betekent onder meer dat provincies betrokken blijven bij voorbereiding en uitvoering van landelijk beleid en regelgeving. Bij vergunningverlening en handhaving moet voortaan ook rekening worden gehouden met het Landelijk Afvalbeheerplan. Een andere belangrijke ontwikkeling is dat met de inwerkingtreding van het LAP ook de provinciegrenzen voor het afvalbeheer geheel zijn komen te vervallen. Daarmee gelden er binnen Nederland dus géén beperkingen meer voor provinciegrensoverschrijdende afvaltransporten.

6.2.6 Natuur- en milieu-educatie

- Actuele provinciale regelgeving
- Adequate Vergunning- en ontheffingverlening
- Efficiënte Handhaving
- Inzet van eigen Instrumentarium
- Milieueducatie en –communicatie

Zeeuwse Milieuprijs

Doelstelling:

- Stimuleren van (individuele) milieuprestaties.

De Zeeuwse Milieuprijs is ingesteld op initiatief van de Commissie Ecologie en Water (voormalige Commissie Milieu) van Provinciale Staten. De prijzen gingen naar de volgende projecten:

In 2000

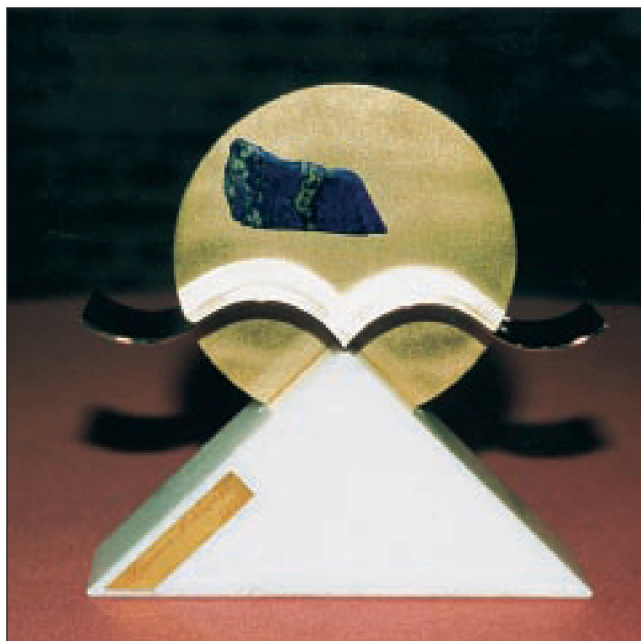
- 1^e prijs: Bouw van een bio-ecologische woning met veel milieuvriendelijke elementen.
- 2^e prijs: Inspireren van een bedrijfstak tot een milieuvriendelijke bedrijfsvoering.
- 3^e prijs: Ontwikkelen van een lekvrije verpakking voor verse mosselen.

In 2001

- 1^e prijs: Ontwikkelen van een installatie voor energieopwekking uit organische stoffen bij het produceren van voedings- en genotsmiddelen
- 2^e prijs: Opzetten van een schooltuin waarin kinderen vertrouwd gemaakt worden met de natuur.
- 3^e prijs: Wadiproject Scherpenisse; opheffen van wateroverlast en verbeteren grondwaterpeil binnen woonkern.

In 2002

- 1^e prijs: Waardering voor werk 'Zeeuwse Vlegel', gericht op een milieuvriendelijke wijze van telen van tarwe voor het consumentenproduct "snelkooktarwe".
- 2^e prijs: Project 'Zon in Zeeland'; mobiliseren van belangstelling voor gebruik van zonne-energie.
- 3^e prijs: Inzet voor milieuvriendelijk handelen bij de bedrijfsvoering binnen de recreatiesector.



Milieuprijs.

Milieufonds

Doelstelling:

- Vergroten van milieubewustzijn, verbreden van draagvlak voor milieubeleid, steunen van milieuvriendelijke ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van natuur- en milieu-educatie en duurzame landbouw.

Enkele karakteristieke projecten in de afgelopen drie jaar zijn:

- *"massa milieuwinst door massacommunicatie"*; efficiënte verspreiding onder telers van kennis en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit project ligt in het verlengde van het project MINAS en Middelven Meester.
- *"Zonne-energie in praktijk"*; het MIC/MEC Walcheren informeert op laagdrempelige wijze consumenten over zonnepanelen, de werking ervan en de mogelijkheden van zonne-energie binnen een huishouden.
- *"zadenleskist"* biedt de onder- en midden/bovenbouw van de basisschool informatie over zaden en de ontwikkeling ervan tot plant. Een dergelijke leskist is karakteristiek voor elementaire taak IVN.
- *"studieclub mechanische onkruidbestrijding op Walcheren"* In de studieclub worden kennis en ervaring uitgewisseld tussen de biologische en de gangbare telers, met name gericht op potentiële omschakelaars naar de biologische landbouw.
- *"Mondiale milieuspeurtocht 2001"*; leerlingen van basisscholen lossen tijdens een speurtocht langs bedrijven en winkels vragen op over de eigen leef- en consumptiewereld.
- *"De Varende klas"*; kinderen van basisscholen krijgen inzicht in de effecten van diffuse bronnen op de kwaliteit van het oppervlaktewater en "grensoverschrijdende vervuiling".
- *"workshops Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing en duurzame stedenbouw"*; gemeenten en waterschappen krijgen informatie over duurzame stedelijke vernieuwing, wisselen informatie uit en zetten een netwerk op om samen kansen en valkuilen te verkennen van een integrale duurzame samenwerking.

In 2003 kozen Gedeputeerde Staten er voor de activiteiten rond dit fonds te beëindigen. De subsidiëring van de specifieke activiteiten gericht op natuur- en milieu-educatie zal elders worden ondergebracht.

Leren voor Duurzaamheid

Doelstelling:

- Het duurzaamheidsprincipe onderdeel maken van de



bedrijfsvoering van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en burgers.

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen stelden de interbestuurlijke notitie NME21 'leren voor een duurzame samenleving' op. De provincie Zeeland vertaalde dit in een Provinciale Agenda Zeeland ("PAZ") "Leren voor een duurzame samenleving 2000-2003" en vervult bij de uitvoering hiervan een regisseursrol.

Voorbeelden van projecten zijn :

- het Groot Stelt Project waar VMBO leerlingen kleine reparaties uitvoeren op een door hen geadopteerde basisschool,
- het "3D2 project" van Hogeschool Zeeland: genomineerd voor een landelijke innovatieprijs,
- het project "zon op school" waar duurzame energie gekoppeld wordt aan een op de leerlingen toegesneden lesprogramma
- het project "Terneuzen Zuid-West" dat heeft geleid tot een continue dialoog tussen gemeente en ondernemersvereniging.

Daarnaast ondersteunt de provincie de leerstoel voor duurzaamheid bij de Hogeschool Zeeland.

Voor de toekomst is gekozen voor een koerswijziging in de hoofdlijnen van het uitvoeringsprogramma. De inhoudelijke thema's voor de toekomst zijn: lerend individu, lerende organisatie en lerende samenleving. Bij het lerende individu gaat het om duurzaamheid in basis en voortgezet onderwijs, bij de lerende organisatie moeten overheden en bedrijven leren om duurzaamheid mee te nemen in hun besluitvormingsprocessen. De lerende samenleving richt zich op samenwerking, kennisuitwisseling en bewustwording tussen overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en consumenten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

6.3 Belangrijkste conclusies

Een deel van de provinciale activiteiten en van het beleid zijn niet aan een territoriale indeling verbonden. Ze hebben juist een meer juridische betekenis (vergunningverlening, handhaving en toetsing) of een economisch/communicatieve en vooral stimulerende betekenis (klimaatbeleid). De provincie ontwikkelt tevens beleid en instrumenten om doelen te verwezenlijken en communicatie met en educatie van de samenleving mogelijk te maken zoals de milieuprijs en communicatie met burgers.

Voor het juridisch kader, met name de regelgeving en de daaraan geheel of gedeeltelijk verbonden vergunningverlening en handhaving, ligt de opgave deze instrumenten actueel te houden en aan te passen aan (maatschappelijke) ontwikkelingen. Dit geldt voor de Provinciale Milieuverordening en de Verordening Waterhuishouding Zeeland.

Op het gebied van vergunningverlening en handhaving worden bedrijven gestimuleerd tot het opzetten van milieuzorgsystemen. Al 29 gecertificeerde bedrijven hebben een milieuzorgsysteem, waarop de vergunningverlening en de handhaving inspelen. Uitgaande van de één-loketgedachte wordt bij vergunningverlening samengewerkt op het gebied van milieu, water, afval en bodem. Voor vergunningverlening van grondwateronttrekking zijn de mogelijkheden op basis van algemene regels uitgebreid. Hierin voorziet het opgestelde grondwaterbeheersplan 2002-2007, wat leidt tot een vernieuwd en eenvoudiger stelsel van regels voor het onttrekken van grondwater.

Om de kwaliteit van de handhaving bij bedrijven (o.a. de grote industrieën) te verhogen en het effect te verbeteren, worden individuele bedrijfsprofielen ontwikkeld die gericht zijn op milieurisico, naleefgedrag en openheid. Op grond van deze profielen wordt de frequentie van de controlebezoeken aan bedrijven vastgesteld.

Voor professionalisering van de handhaving moeten provincie en de gemeenten hun prestaties inzichtelijk maken. In dit het kader is de provincie een zware regierol binnen de regio toegekend. Inmiddels zijn er kwaliteitscriteria vastgesteld waaraan handhavende instanties moeten voldoen.

De handhaving van de groene wetten en de provinciale landschapsverordening vroegen intensieve aandacht.

Het garanderen van de veiligheid en gezondheid heeft de laatste jaren hoge prioriteit gekregen. Voor veiligheid in zwembaden voerden alle Zeeuwse bassins een risicoanalyse uit om

legionellabesmetting te voorkomen. Voor de controle op de naleving van de veiligheidsregels bij vuurwerkevenementen werd een handhavingsorganisatie voor het verlenen van toestemming opgezet.

Burgers met milieuklachten konden hun klachten kwijt aan het milieuklachtenmeldpunt.

Toetsing van gemeentelijke ruimtelijke plannen is een van de kerntaken van de provincie. De discussie over deze plannen werd zoveel mogelijk in het ontwerpstadium ervan gevoerd. De adviserende rol van de provincie werd hierdoor belangrijker. Aandachtspunten bij de ruimtelijke planvorming waren: duurzaam en zuinig ruimtegebruik, duurzaam waterbeheer, milieuaspecten, natuurwaarden, landschapswaarden, kwaliteitsbeleid recreatieve ontwikkelingen, archeologische aspecten en de vogel- en habitatrichtlijn.

In maart 2003 trad het Landelijk Afvalbeheerplan in werking. Het plan bevat nieuwe landelijke taakstellingen en een landelijk toetsingskader. Het vervangt grotendeels het in het milieubeleidsplan opgenomen beleid. De provincies blijven betrokken bij voorbereiding en uitvoering van landelijk beleid en regelgeving. Ook de provinciegrenzen voor het afvalbeheer zijn vervallen.

Naast het juridisch kader blijft de provincie ook een instrumentarium vanuit stimuleringsoogpunt ontwikkelen en toepassen. Het gaat dan om gebiedenbeleid, klimaatbeleid, energiebeleid, subsidiebeleid, educatie en communicatie. Met gebiedsgericht beleid is de laatste tien jaar ervaring opgedaan. Dit wordt geëvalueerd in het kader van het omgevingsplan. Het actieprogramma Duurzame energie en energiebesparing speelt in op het klimaatbeleid door CO₂-reductie voor de provincie te zoeken in toepassing van duurzame energie, duurzaam ondernemen en duurzame woningbouw. Met name door communicatie met burgers, instanties, andere overheden en bedrijven worden de contacten met het maatschappelijk veld verstevigd, zodat ingespeeld kan worden op ontwikkelingen, suggesties, vragen en problemen die daar naar voren komen.

De Zeeuwse milieuprijs stimuleerde milieuprestaties door initiatiefnemers in het zonnetje te zetten. Het milieufonds deed dit door subsidies te geven voor goede initiatieven. Dit fonds is in 2003 afgebouwd. Via het programma 'Leren voor Duurzaamheid' werden initiatieven genomen om het duurzaamheidsprincipe uit te dragen naar de bedrijfsvoering van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en naar keuzen van burgers.

Aandachtspunten voor het omgevingsbeleid:

- Zorg voor een goede afstemming tussen provinciale regelgeving en nieuw beleid.
- Nader uitwerken van de bestuursovereenkomst Samenwerking Milieuhandhaving;
- Ontwikkelen van een doorgaande visie op het gebiedenbeleid op basis van de te houden evaluatie.

**Colofon:**

Tekst en redactie: Provincie Zeeland, Directie Ruimte, Milieu en Water
Fotografie: Medewerkers RMW Provincie Zeeland, Rijkswaterstaat, Gemeente Veere, Anton Dingemanse
Grafische realisatie: LnO drukkerij/uitgeverij, Zierikzee

